

Dublet.

DIN EDITURILE
„Librăriei Naționale”, S. Bornemisa
ORĂȘTIE

ALMANAHUL
SCRIITORILOR DELA NOI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANUL I

1912.

ORĂȘTIE
„Tipografia Nouă”, I. Moța.
1911.

T. 81. 448.

A 43

ALMANAHUL SCRIITORILOR DELA NOI

T. 81.448.

~~BCU Cluj / Central University Library Cluj~~

d. 3 84

EDITURA

„LIBRĂRIEI NAȚIONALE“ SEBASTIAN BORNEMISA

== ORĂȘTIE, 1911. ==

190336

↳
Lectură

A se reproduce fără indicare e interzis.
BCU Cluj / Central University Library Cluj

«ALMANAHUL SCRITORILOR DELA NOI»

este scos la lumină cu gândul, de a prezintă publicului românesc de pretutindenii, mănunchiul scriitorilor români în viață din Transilvania, Ungaria și Bănat, sau cel puțin originari de aici.

Nizuința subscrisului, de a prezintă un tablou cu totul complet al acestor scriitori, n'a izbutit așa pe deplin, precum aș fi dorit. Câțiva scriitori au dat puțină luare aminte apelurilor făcute în acest scop, iar pe doi, deși ar fi avut loc aci, nu i-am mai putut invita la colaborare.

Almanahul este arangeat nu după valoarea scriitorilor, pe care a o determină nu eu sunt chemat, ci după principiul variațiunii. Așezarea pieselor mai înainte sau mai îndărăt, rog dar a nu fi socotită ca o clasificare a autorilor.

Am scos la iveală și scriitori, cari unor cercuri ale obștei românești vor fi poate puțin cunoscuți, ori chiar necunoscuți. Dar, pentru ca tabloul talentelor literare dela noi, să fie cât de cât complet, trebuiă să-i pun. Și apoi, în ori-ce mănunchiu de flori — am crezut — în apropierea trandafirilor, se face bine și câte o viorea smerită...

Orăștie, Octomvrie, 1911.

Sebastian Bornemisa,
stud. în filosofie.

ALMANAH

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANDREIU BÂRSEANU.

Născut în 17 Oct. v. 1858 în Dârstele-Braşovului, din familie de preot. A studiat în Braşov, Viena şi München. Din 1881 profesor, mai întâiu la gimnaziu, şi apoi la şcoala comercială sup. română din Braşov. Membru al „Academiei Române” şi preşed. al „Asociaţiunei”. Trăieşte în Sibiiu.

A publicat:

1. „Doine şi strigături din Ardeal”, în colaborare cu Dr. I. U. Iarnik, (ed. I. Buc. 1885.)
2. „Din traista lui Moş Stoica” o colecţiune de anecdote populare.
3. „Cincizeci de colinde”, (ediţ. I. Braşov, 1890).
4. „Ioan Lăpădatu”, discurs comemorativ, Braşov, 1898.
5. „Învăţăminte din viaţa Metr. A. Saguna”, Braşov, 1898.
6. „Istoria şcoalelor centrale române din Braşov”, Braşov, 1902.
7. A colaborat la mai multe manuale şcolare.
8. A tradus: „Călătoria lui Stanley prin Africa-centrală”, povestită pentru tinerime, şi novela „Insula morţilor” de R. Voss.
9. A colaborat la foile: „Familia”, „Convorbiri literare”, „Transilvania” şi „Gazeta Transilvaniei”.
10. A redigiat în a. 1887/8, împreună cu I. Popea, foaia „Şcoala şi familia”.

UN FALNIC GLAS...

(cântec nou).

Un falnic glas răsună
 Din vârfuri de Carpaţi;
 E glasul ţării voastre,
 Români, îl ascultaţi:
 „De veacuri fără număr
 La sânu-mi vă hrănesc;
 Nici-când nu daţi uitării
 Pământul strămoşesc!”

Un glas din depărtare
Străbate-acuma lin;
E-al Romei glas de mamă
Din zări cu cer serin:
„Un graiu vorbit de îngeri
Ca zestre eu v'am dat;
Vorbiți-l deci cu fală,
Păstrați-l neschimbat!“

Ca tunetul de vară
Un tulnic din păduri
Trezește văi și dealuri,
Străbate munții suri:
„De câte-ori sunat-am
În vreme de nevoi,
Venit-au moșii voștri,
Tot cete de eroi!“

Și noaptea din morminte
S'aude-adesse-ori,
O tainică șoptire
Ce 'n suflet dă fiori:
„Prin mii de suferințe
Un nume v'am lăsat;
Blăstăm, blăstăm pe-acela
Ce neamul și-a uitat!“

Răsune acest cântec
Prin munți și prin câmpii;
Trezească inimi moarte,
Aprindă inimi vii.
Iar cine neam și țară
Nemernic va trădă,
Disprețul și blăstămul
Să fie plata sa!

IOAN AGÎRBICEANU.

S'a născut în Cenade, comitatul Albei-de-jos, în 1882, 19 Sept. E preot în Orlat, lângă Sibiiu.

Colaborează îndeosebi la „Luceafărul“, „Viața Românească“, „Tribuna“ și „Unirea“.

Lucrări:

1. „Dela țară“, nuvele.
2. „În clasa cultă“, nuvele.
3. „Două iubiri“, nuvele.
4. „În întunerec“, nuvele.

Sub presă:

„Schite și povestiri“, în editura „Librăriei Naționale“ (Orăștie).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Luminița.

Primăvara se începuse cu secetă mare. Se roșiseră livezile ca arse de brumă, iar dealurile erau pământ gol. Vitele zbierau pe câmp ziua, răcniau prin curți noaptea, iar oamenii își plecaseră capul adânc în piept. Bucatele se scumpiseră foc, de nu te puteai apropia de ele, și-aici, în satul de munte, erau și mai pipărate.

Dela Paști până la Rusalii, odată numai s'a îndurat cerul să se întunece și să asvârle câțiva stropi mari, grei, rari. Și făceau popii slujbe de ploaie la toată liturghia, și se rugau oamenii cu ochii uscați.

Dar dela Rusalii cerul se căptuși de-odată cu nori grei, plini de întunerec și de vijelie. Și pădurile

de brad începură să vuiască adânc, ca o cădere puternică de ape mari. Și-un fulger s'aprinse în înălțime, din Pleșea până în Măgura, zvâcnî în toată lungimea lui, și întunerecul începù să se coboare și mai tare. În noaptea aceea din Marțea Rusaliilor, mulți creștini vor fi priveghiat numărând trăsnetele ce se sloboziau când ici, când colo, cu defunături clocotitoare prin păduri și stânci.

Dimineața plouă încă, și oamenii se adunau câte doi, trei la vreo porțișă acoperită și povestiau.

Pe drumul strămt, plin de bolovani, care duce spre dealul cu citeră neagră, este o căsușă de bârne, pușină, de s'o cuprindă șese oameni în brațe. Căsușa e răslejită de sat, pe deal în sus, de nici popa nu merge la Bobotează cu crucea acolo. Cantorii au scornit vestea, că femeea de acolo zăvorește ușa și stă închisă, câtă vreme umblă popa cu botezul prin partea aceea de sat. Vreodată cine știe cum va fi fost, dar acum baba Măia zăceà de mult pe pat, și nu mai vorbià nimeni de dânsa, ca și când n'ar mai fi pe lume.

Noroc aveà cu fată-sa, cu Salvina. Aceasta erà fată bătrână, trecuse de treizeci și cinci, dar apucase se rămână așa nemăritată.

Ploaia dela Rusalii aduse bucurie și în casa lor. Ce-i drept n'aveau fânașe, n'aveau sămănături să se usuce, n'aveau vite să moară de foame. Dar aveà Salvina două brațe tari și-acum va căpătà de lucru pe la oameni.

Că în timpul cât ținuse seceta, babei Măia i se uscă și gâtul și pieptul, iar din adâncul măruntaielor i se stârnià ceva ce-i aduceà ameșeală la cap. Salvina n'aveà unde să muncească, n'o chemà nimeni, și de cerșit nu puteà să cerșească. Și, dacă nu muncià

fata, cine amarul să se îngrijească de o femeie bolnavă, bătrână?

Când îi întindea mălaiul, Măia de trei ori pe zi clătină încet din cap că nu-i trebuie, și numai a patra oară îmbucă ceva. Și ochii ei înconjurați de pielică zbârcită, vineșe, priviau nemișcați, dulcegi, plini parcă de-o apă alburie.

Zicea de multe ori: „Doamne, tu fată, că rău înghit“. Și, după ce fata nu zicea nimic, după un răstimp întindea din gâtul plin de vine și de oase, și mai zicea o vorbă: „oare nu s'a înnourat afară?“

Și câte odată fata trebuia să iese să privească cerul. În răstimpul acela dintre Paști și Rusalii lumină nu s'a aprins în căsuță la cele două femei. În trei Dumineci a cumpărat Salvina sare de câte patru bani, odată oțet de cinci, și-atâta li-a fost tot târgașul.

Eră în casă o luminiță, o luminiță de ceară, pusă împletită pe o cruculiță afumată de lemn, pe care nu se mai cunoșteau sfinții. Dar luminița aceea n'o aprindeau. O păstrau pe când eră să moară baba Măia, să aibă și ea ce ținea în mână, ca să-și vadă calea luminoasă când va plecă pe drumul de veci.

Și nici nu aveau lipsă s'o aprindă. În căsuță n'aveau de ce se împiedecă. Cele două lăviți înguste erau lângă păreși, o lădiță într'un unghet, patul eră bătrâna în el, iar masă nu aveau. Cele trei icoane cu sfinți desnădăjduiți, cari se strâmbau ca în muncile din iad, atârnavu de păreși și nu le făceau val.

Baba Măia nu s'a ridicat de pe oase de vreo doi ani. Câte odată aveă junghiuri adânci, „se petrecea“, cum spunea fata, apoi iar se liniștia.

Dar în vremea aceasta de secetă, hrănită rău,

Mâia slăbi și mai tare din puteri. Durerile îi veneau mai des și de multe ori, în chinurile ei, întindea mâna holbând din ochi după luminiță.

Fata i-a adus pe popa s'o grijească, s'o împărțasească cu cele sfinte.

Da-i venià ei așa numai să moară, ci nu murià.

La Rusalii, când se întunecâ, bătrâna zise:

— Are să ploaie, fată.

— Da, are să ploaie, zise aceasta.

Și când cei dintâi picuri izbiră pe coperișul de șindilă, ca un ropot dulce, ca un cântec sfânt, cele două femei tresăriră:

— Plouă, zise Mâia,

— Plouă, zise Salvina, și deschise ușa să între în casă mirosul ploii.

Bătrâna a stat un răstimp și-a ascultat. Apoi își măsură o cruce largă, neregulată. Când începură să se descarce trăsnetele unul după altul, ca dărâmări de stânci prăpăstioase, baba Mâia își măsoară altă cruce și zice: „închide tu, fată, ușa. Are să vremuiască“.

Și-a închis fata ușa, și s'au culcat amândouă în lumina fulgerelor.

Dar ploaia vre-o patru zile n'a mai conținut. Câte odată scăpau de după dealuri vânturi mari, ce duceau spre Pleșa grămezi mari de nori, ca niște turme de dihăanii și de uriași, negri, vineși, mânioși, încleștați unii într'alții. Câte o ruptură de cer rămâneà albastru înalt, dar îndată alergau alți nori să o astupe. Și vântul se oprià apoi, și ploaia începeà să cadă acum, mărunță, deasă.

Baba Mâia și cu fată-sa, așteptau-așteptau să se însănineze. Se împușină mălaiul, trebuià făină, și Salvina văzù că totuș trebuie să deie creșarii pe lapte.

Mă-sa abia mai suflă, și bucată uscată înzădar i-ar mai fi dat.

Ochii bătrânei în cele două zile din urmă i se îngălbîniseră pe la alb. Rotunzi, mici, priviau țință, și sămăneau acum cu ochii unei cucuvăi.

I-a dus lapte ca astăzi, și ca mâne Salvina a căpătat de lucru. Eră și vremea, căci fata se asprise tare. Vorbiă răstit cu bătrâna din firea ei, căci eră scurtă și smânciță la vorbă, dar în zilele din urmă eră tot mânioasă.

Dimineața i-a pus ulcica cu lapte lângă pat, a luat luminița de pe cruce și a așezat-o cu câteva chibrite lângă ulcică.

— Iaca aici lapte. Aici ai și luminița și chibrite.

Bine, maică, bine. Să-ți ajute Dumnezeu, zise bătrâna când fata ieși pe ușă.

Abia se duse Salvina, Mâia luă ulcica, și, deslipindu-și buzele, sorbi odată, de două ori, de trei ori. Și băutura albă părea că trece — în drumul său în jos — peste podețe, părea că se adună în gropi și se varsă apoi mai departe, — așa ghiolcăniă.

Și Mâia de odată să simți mai bine. Se ușurase și i se muiase parcă toate oasele.

Afară ploaia încetase de cu noapte, dar vremea nu eră senină. Nori negri, mari, petece de nori mai luminoși tot călătoriau dela Apus la Răsărit. Vântul numai în răstâmpuri depărtate șuieră la vreun brad prin apropierea căsușii, apoi iar tăceă dintr'una.

Din pat, pe ferestuță, baba Mâia vedea afară. De câte ori n'a privit ea prin ferestruța aceea! De când n'are ea alta de făcut decât să se gândească, să privească prin ferestruță, și să-și aștepte moartea!

Și, de multe-ori gândul ei colindă departe, cu zeci

de ani în urmă. Își aminteà de tot ce a văzut, de tot ce a pășit în viață. Dar iată, acelea, ca și când n'ar fi fost. Ca norii cari trec pe cer târându-și umbra pe pământ și se duc să nu se mai întoarcă. Și iată c'a rămas numai cu fata! Dar și fata, ca și când n'ar fi. Ea se duce la lucru dimineața și vine seara, și câte odată nici seara.

Și în necurmatele zile de boală, părăsită, baba Mâia privià cu dragoste, cu sfințenie, la luminița de ceară. Iată că luminița aceasta e singurul sprijin care n'o părăsește niciodată. Ea o păzește acum și va ajuta-o în ceasul cel din urmă. Și bătrâna suspină de multe ori: „Sfântă luminiță, sfântă ceară, sfinte albine!”

Ani întregi trecură de când nu s'a mai putut duce la biserică. Dar tot mai știa din ce spuneà popa, din ce spuneà diacul.

Și, în boala și singurătatea ei, baba Mâia la lucrurile acestea se gândeà mai mult. Își închipuià cum are să fie iadul cu dracii, cum are să fie raiul cu sfinții? Iadul? D'apoi întuneric besnă, de să nu-ți vezi mâna. Și prin întuneric cozi și ghiare de draci, cari prind pe creștin și-l duc la căldarea cu smoală să-l opărească, Doamne ferește! Iadu? O, Doamne, Doamnel D'apoi bivolii împungaci, ce-ar luà în coarne femeile nelegiuite și pe ucigașii de oameni! Doamne ferește, Doamne ferește!, — suspină bătrâna.

Dar ea n'aveà s'ajungă în iad. Pe ea va prinde-o Sfântul Petru de mână, a sprijini-o să nu cadă și va întrebà-o: „Tu ești baba Mâia?” Și ea va zice:

— Eu, Sfinte Petre. — „Cea de-a avut o fată, una Salvina?” va zice Sfântul. — „Da eu!” — „Cea de-a bolit vreme multă de tot?” — „Da, eu!” — Și atunci Sfântul Petru va zuruì din chei și va găsi pe

cea potrivită. Se va deschide poarta și Sfântul Petru îi va arăta locul de hodină, în iarbă înflorită, supt un măr cu mere aurii.

Nu, ea nu va apuca în iad! Ce-a făcut ca să meargă în iad? Și are ea luminița aproape. Când va simți că i se ridică nodul în gât să-i oprească răsuflarea, aprinde luminița, sfânta luminiță de ceară. Și atunci, chiar de-ar vrea s'o răpească cornorații, se vor împrăștia.

În chipul acesta baba Măia își făcea o mulțime de icoane. Și totuși vremea îi trecea destul de greu.

Dar astăzi când bău laptele până ntr'un picur, nu-i veneau gânduri de acestea. Astăzi privia dornică prin ferestruța căsușii, și-i veneau gânduri copilărești. Uite, cum ar vrea să iese puțin afară. Numai aici, înaintea ușii: când a trece norul de pe soare, să cadă lumina pe ea! Ba nu, ar vrea să meargă și mai departe. I-ar plăcea să se coboare în sat, să vadă cum mai stă satul. Să-l vadă pe popa și să-l întrebe de sănătate. Să se întâlnească cu două bătrâne din vremea ei — Anuța și Zamfira —, și să le întrebe: „Da voi ce mai faceți?” Și ele să zică: „D'apoi ce să facem? Iacă!” Și să meargă mai departe pe uliță să vadă biserica. Mare și frumoasă biserică! Să se întâlnească cu oamenii cari i-au fost vecini până a stat și ea în sat. Și oamenii să zică: „Ce-i vecină?, ai mai venit la vale?”. Și ea să zică: „Mai!”.

Tot așa să umble pe uliță pe unde n'a umblat de mult și oamenii să zică: „Iacă și baba Măia”. Iar copiii și cei mai tineri să întrebe: „Mamă, cine-i bătrâna aceea?”, și femeia să zică: „baba Măia, cin' să fie!”.

Gânduri de acestea îi veniau astăzi. Și nu erau gânduri goale, erau gânduri vii, erau icoane. Și nu

icoane reci, icoane așa de călduțe, de baba Mâia le simțîa căldura ca o mîngăiere la inimă. Și cercă să se învîrtă 'n pat, să poată vedea mai bine pe fereastră.

Nu, astăzi nu se gîndîa la iad și la raiu. Azi, după ploaia ce 'nverzise câmpul, ar fi voit să mai fie odată fată mare, să pască vitele pe munte, să pășească pe frunzele uscate, umede acum, să se prindă cu mîna de-o creangă, și picurii rămași pe frunze să cadă stropind-o pe obraz, pe iie, apoi se iese pe culme, la luminiș, să toarcă și să privească vitele cum pasc, și seara să vină acasă cu vitele sătule cum îs dobele. Se mai cugetă cât ar fi de bine să mai umble ea pe vârful măgurii, pe Frasinul, după fragi de pădure. Ce fragi se fac mai ales pe Frasinul: „buricul d'știului“ de mari.

Ori să aibă ea acum niște pere dela dascălul cel bătrîn din grădină. Ce pere! Cumu-i ceara. Numai dascălul are pere de acelea în saf.

Și cum se gîndîa așa la câte toate, baba Mâia simțîa că se face tot mai ușoară. Dela o vreme i se părû că nici nu mai stă în pat. Și pipăi bine scîndurile. Apoi, ușoară de tot, iată că sta așa și nu se mai putea gîndi la nimic. Dar eră bine. Las' să fie, că nu-i rău. Au durut-o pe ea destul oasele, au tăiat'o destul junghiurile ca și cu săbii ascușite. Acum, așa călduță, ușoară și fără dureri stă, și ochii par'că-i rîd. Și 'n casă e o liniște așa de bună! Și soarele se uită chiar acum deodată pe cele trei ferestufe. Uite, ce pulbere de lumină!

Deodată însă baba Mâia schimbă ochii, și-i umplu cu spaimă. Simțîa cum vine ceva, ceva rece și greu, ca o povară strivitoare. Întinse mîna, dar n'ajunse luminița de ceară. Se oșări cât putu, dar luminița căzu

pe podele. Junghiul ce-l simțise o prinse, o 'ncârligă, dar bătrâna se svârcoliă mereu s'ajungă luminița de ceară. Așa, frământându-se, căzù pe podele și muri, cu mâna întinsă după luminiță.

După o grămadă de vreme, acum se coborîse mai întâiu din pat.

Și prin cele trei ferestufe lumina albă cădeă mereu în casă, apropiindu-se tot mai tare de pat. Lumină acum trupul șașan al Măii, ulcica răsturnată, și luminița de ceară, de care n'a avut parte bătrâna.

OCTAVIAN GOGA.

S'a născut la 1881 în Rășinari. A studiat gimnaziul în Sibiu și Brașov, universitatea în Budapesta și Berlin.

Mai lungi călătorii de studiu a făcut prin Germania, Italia, Franța, Englitera.

De prezent e secretarul literar al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Trăiește în Sibiu.

A început colaborarea la „Tribuna” din Sibiu și „Familia” din Orade.

A redactat mai mulți ani revista „Luceafărul” și trei ani revista „Țara Noastră”.

Lucrări :

1. „Poezii”. BCU Cluj / Central University Library Cluj
2. „Ne chiamă pământul”, poezii.
3. „O seamă de cuvinte”, articole pentru țărani.
4. „Insemnările unui trecător”, crâmpee din frământările dela noi.

Sub presă :

5. Emeric Madách: „Tragedia omului”, poem dramatic în versuri, traducere.

T A I N A

Ascultă, copile, ce-mi spune viața:
De-apururi în umbră să torci al tău gând,
Când simți în pleoapă o lacrim' arzând,
la sama la vreme și-acopere-ți fața,
Să nu fie ochi să te vadă plângând.

Alături cu alții te 'nșirue 'n horă
Și lumii plătește-i cu ce-i ești dator,
Fă-i patimii tale din zimbet zăvor,
Tăcerea să-ți fie deapururea soră,
Să nu știe nimeni ce rane te dor!

Iar noaptea când vine și ceața se lasă,
Tu frage-ți oblonul să n'ai mărturii,
Și-atunci sub tavanul ascunsei chilioi,
Despătură-ți taina ce 'n suflet te-apasă,
Stropind-o cu lacrimi de ceasuri târzii...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

2001

ALEXANDRU CIURA

Născut în 15 Noemvrie 1876 la Abrud, Munții-Apu-seni, din familie de preot. A studiat la Blaj, Sibiu și Budapesta. Profesor la li-ceul din Blaj din 1902.

A publicat:

Literatură:

„Visuri trecute“, Blaj, 1903.
„Icoane“, Budapesta, 1906.
„Aduceri aminte“, Orăștie,
1911.

Știință:

„Eminescu și Coșbuc“,
Blaj, 1903.
„Educația vechilor elini“,
Blaj, 1907.

Traduceri:

Dumas-Fata: „Din zilele lui Nero“, Blaj, 1907.

Holoangării.

Din seara aceea băieșii din Roșia, după ce își luară „birul“ muncii de o săptămână, se pregăteau să plece spre casă.

Se apropiau sărbătorile și, creștini buni cum erau, nu munciau în săptămâna luminată. Iși vedeau de spovedanie, de biserică, unde nu prea mergeau decât arare.

Cum stau cu fraista în spinare, plănuind un mic chef la Crâșma din Gura-Roșiei, unul mai bătrân, spuse, privind fintă înspre gura băii:

— Nu băgați de seamă fumul, ce se prelinge din baie?

100336

— S'o fi aprins baia, zise unul.

— Și-o fi găfind Vâlva de cină, că acum știe, că are răgaz o săptămână!

— Și-o fi aprins Bațâl-crucea pipa.

Bătrânul nu se lăsă înduplecat și repetă cu stăruință:

— Sunteți niște proști! Nu simțiți mirosul de straițe arse? Țsta înșamnă ceva. Sunt undeva oameni în primejdie și, când n'au mai avut încotr'o, și-au sfârticat hainele și le-au dat foc. Știau prea bine, că fumul are să răzbată prin gura băii și oamenii, înțelegând primejdia, vor merge să-i ajute.

— Dar cine să fie, baciule, că ai noștri suntem cu toții aici?, — întrebă un flăcăiandru.

— Ce știți voi, mă? Tu crezi că numai în Roșia este baie? Vezi tu dealurile estea până colo în Gura-Cornii și în Buciumani? E în o scurmătură de soboli pe sub ele, de ar putea să se prăbușească în ori-ce clipă. Că numai puterea lui Dumnezeu le mai ține sus. Hoangării, cari fură aurul din băi, nu-s proști să muncească alături de noi, pentru șasă pițule la zi. Ei întră printr'o surpătură din Corna, — știu ei bine ascunzișurile — și se furișează până aci, lângă noi, culegând tot ce e mai scump din piatra băii. Sunt oameni cu capul a mână, trec peste vârtejuri și se primejduesc, dar câștigă de zece-ori atâta aur, ca băeșii de rând... Câte odată apoi să primejduesc, de îi aduni bucațele din fundul vârtejului sau al prăpastiei.

Băieșii priviră înspăimântați într'acolo. Fumul necăcios se revărsă în ondulări tot mai mari; înțelegeau acum cu toții, că bătrânul spune adevărul.

Intr'o clipă își schimbară straietele și se răslefiră prin baie, cu ștearfuri și torțe.

Tavanul întunecat îi picură cu stropi de umezeală, bâlfocile de desupt sclipeau fioros în lumina torțelor și caviturile repetau, ca un ecou de mânie, vorbele pripite.

— Nu grăbiți, mă! Stăi, mă, cu facla, că nu se mai vede! Așine-te bine, că dai în vârtej!

Un uruiț de peatră, ce să prăvale, îi încremeni pe toți. Așteptau cu inima strânsă, ascultând plescăitul înfundat al petrilor, ce se rostogoleau în vârtejul întunecat al apei din fundul pământului.

— Hop! hop! strigau ei din când în când.

Ci nu le răspundeă nimeni la chemarea obișnuită, decât murmurul de mânie al golului.

După o alergare de câteva ceasuri, își pierdură nădejdea să-i mai afile, cu toatecă simțiau mirosul tot mai penetrant al straielor arse.

O groază de moarte îi stăpâniă, uitând de primejdia în care se aflau singuri, rătăcind prin știolne părăsite, unde moartea îi pândeă la tot pasul.

De vale, ca dintr'un adânc de peșteră, s'auzi un slăbit „hop-hop“.

Repetară semnalul.

— Tu ești, Todoruț?

— Eu! Haideți, că am dat de ei!

Băieșii se prăbușiră furtunatic peste pietre.

Todoruț se oprise cu torța în mână, arătând în depărtare:

— Vedeți cum se ridică fumul de acolo? Se vede ca o flacăra galbină; ei trebuie să fie!

În câteva clipe erau lângă ei. Doi oameni, aproape goi, stau întinși pe piatra umedă, cu fața galbină a omului mort. Cămașa le eră zdrențuită și cioarecii atârnav și ei în zdrențe; unul își trăsese și cisma și

o aruncase peste focul, ce abia mai răzbătia de sub straietele ude. Li pipăiră cu îngrijire. Erau calzi încă și respirau încet și rar, ca pe sfârșite.

— Sculași, mă, ce dracul! — spuse unul care-i recunoscù. Țștia sunt Gheorghiuș și cu Niculișă din Abrud. Sculași, mă, că ne apucă dimineața... Li ridicară de subsuori, încercând să-i pună în picioare. Ci oamenii căzură în aceeaș clipă, ca o cârpă.

Li luară în spate și-i transportară cu mare greu până la gura băii.

* * *

În hram, glumele se porniră din nou. Straja aduse o sticlă cu rachiu tare și le strecură cu puterea câteva picături în gură.

Cei doi oameni începură a mișcă din buze, apoi, după o înghițitură mai sănătoasă, începură a clipi din gene și, într'un îârziu, își deschiseră ochii.

Băieșii făceau haz, văzându-i scăpați de primejdie.

— Sculași mă, că vin Paștile! Ce durmiți ca năucii ?

Și cei doi oameni se desmeteciră încetul cu încetul și dupăce îmbucară ceva, povestiră cum hoinăresc prin baie de patru zile, cum s'au rătăcit și n'au dat nici măcar de-o fărâmbă de aur. Pe urmă, când n'au mai putut de foame, și-au sfârticat hainele și le-au dat foc. Mai aveau câteva lemnușe... pe urmă s'au întins pe peatra umedă și n'au mai simțit nimic!

Strajei i-se făcù milă:

— Acum să vă cărați dracului — și să mulțumiți lui Dumnezeu, că nu v'am înfundat și în temnișă. Mai umblați să furați aur, ha ?

Ci a doua zi de Paști, holoangării, după ce eșiră dela biserică, se opriră cu nevestele la crâșma cea mai de seamă.

Umplură masa cu băutură scumpă, puseră pe lăutari să le cânte, asvârlindu-le o hârtie de zece.

Și poftiră pe toți băieșii să închine cu ei și să chefuiască.

— Că de nu erași voi, mă, ne duceam dracului de pomană!

Asvârleau țiganilor talerii cu pumnul.

Și când un băieș bătrân îi întrebă cu îngrijorare:

— Bine, mă, tot nu v'ați mai băgat minșile în cap?

Ei răspunseră cu nepăsare:

— Nu, baciule! Aurul l-a pus Dumnezeu în pământ, și cine e harnic, — să-l scoață! Că umblăm cu punerea capului — asta-i drept! Dar nu-i nimic, baciule, că tot omul e dator cu o moarte!

GEORGE COȘBUC.

Născut în 8 Sept. 1866 în comuna Hordou (lângă Năsăud) din familie de preot. A studiat în Năsăud și Cluj. Trăește în București. A scris la „Tribuna“ din Sibiu de la 1884—1890, și la „Convorbiri Literare“, și la alte foi și reviste. La 1890 a trecut în România, unde să află și azi.

A publicat :

„Balade și Idile“, București.
„Fire de tort“, București.
„Ziarul unui Perde-vară“, Buc.
„Cântece de vitejie“, Buc.
„Versuri și Proză“, Caransebeș.

„Povestea unei Coroane de oțel“.
„Războiul nostru pentru neatârnare“.

Traduceri CU Cluj / Central University Library Cluj

„Aeneida“ de P. Vergilius Maro.
„Valuri alinate“ de Carmen Sylva.
„Sacontala“, dramă de Calidasa.
„Antologie sanscrită“, din dif. aut.
„Mazepa“, de Lord Byron.
„Parmeno“, comedie în 5 acte de P. Terentius Africanul.

În colaborare cu Al. Vlăhuță :

„Carte de cetire“, piese alese din autorii cei mai buni.

MOARTEA LUI GELU

Răsleț din oștirea bătută,
Fugind pe câmpia făcută,
Căzù de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Și pierе.
Din rană și-ar smulge săgeata
Și n'are putere.

Pierdut-a, și oaste, și țară.
E noapte 'n văzduhuri; și rară.
E sbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul —
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbește cu calul.

„Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,
De geaba împrăștii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
De geaba pământul.

„Mă chemi prin nechezuri păgâne
Și par'că zici: „Vino, stăpâne!
Vezi, picură ranele tale
Și neguri se 'nalță din vale,
E noapte, și ziua de mâne
Ne-ajunge pe cale!“

„Trei suliți făcutu-și-au strungă
Prin minel Mă sbucium pe-o dungă
Și nu-mi mai simt brațul și brâul;
Tu-ți rupi cu picioarele frâul —
Las', murgule, las' să ne-ajungă
Pe-acea pustiul.

„De-acuma tu... cât va cuprinde
Mantaua, de-asupra-mi o 'ntinde
Și-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Și 'n urmă cu dinții mă prinde
Și-aruncă-mă 'n groapă.

„Jelească-mă apele Cernii!
Să-mi bubuie crivățul iernii,
Ca 'n taberi al cailor tropot;
Iar veșnicul apelor șopot
Să-mi pară ca 'n ceasul vecernii,
O rugă de clopot.

„Și, poate, sosi-va o vreme
Când munții vor fierbe, vor geme
Cu hohote mamele 'n praguri,
Vor trece bărbații 'n șiraguri
Când bucium sună-va să cheme
Pe fineri sub steaguri.

„Iar tu de-i trăi, frățioare,
Să-mi vezi luptătorii 'n picioare,
Atunci când sosit va fi ciasul,
Abate-ți pe-aice tu pasul:
Nechiază-mi, și-atunci eu din groapă
Cunoaște-ți-voiu glasul!

„Și-armat voiu ieși eu afară,
Și veseli vom trece noi iară
Prin suliți și foc înainte,
Să fie protivnicii minte
Că-s vii, când e vorba de țară,
Și morții 'n morminte!“

El zice, și mâna și-o strânge
Pe pieptul cel umed de sânge -
Iar calul stă singur de pază
Lui Gelu, și trist el așează
La pieptul stăpânului capul
Și astfel veghează.

Și-auzi! Ca un vânt ce clătește
Pădurea, când ploaia sosește,
Așa din adâncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare
Iar vuietul vine, și crește
Mai iute, mai tare.

Și iată-i din umbrele văii
Cu scuturi ies repezi flăcăii,
Ca morții ce-și lasă mormântul;
Ies roibii cu umblet ca vântul,
Răsar de tutindeni, de pare
Că-i varsă pământul.

Arcașii lui Arpad! În goană
Ei fug dup' oștirea dușmană.
Și, uzi de-alergare, se 'ncurcă
Fugarii prin negura sură,
Cu frâul pe coamă, și-arcașii
Cu spăzile 'n gură.

Năvalnic s'apropie Pașii,
Și 'n goana lor cântă arcașii,
Și-așa de sălbatic li-e cântul —
Din piele de urs au vestmântul,
Și 'n bărbile lor încâlcite
Se 'mpiedică vântul.

Iar Gel, auzindu-i prin zare,
De spaimă și groază tresare —
El moare! Și cântă păgânii!
N'au Domn și n'au țară Români,
Și-adușii de vânturi în țară
Sunt astăzi stăpânii!

Și 'n mânilor cui e scăparea?
Nu-i piept să le 'nchidă cărarea?
Nu-i braț de voinic, să-i abată?
Și nu e pe lume-o săgeată
Ca 'n inima gloatei iui Arpad
Adânc să străbată?

Și Gelu le judecă toate:
Se 'nalță proptindu-se 'n coate
Și-a calului glesn'o cuprinde,
Cu grabă el arcul și-l prinde,
Și 'nvârte săgeata și-o scoate
Din rană, și-o 'ntinde:

Și vâjje slaba săgeată
Cu gemetul morții deodată —
Arcașii trec repezi în cale,
Și-i vult și-i chiot prin vale:
• Ce cânt de 'ngropare lui Gelu
Și-oștirilor sale!

Iar vuitu 'n neguri pătrunde
Și 'n inima nopții s'ascunde
Depart, și 'n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se 'n dealuri
De zece-ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece-ori, iarăși de zece,
Și scade, și pier, și trece,
De data din urmă răsună —
Tăcerea 'mprăștiată s'adună,
Și 'n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vânturi bătută
Stă 'n noaptea cu neguri de pază
Lui Gelu; și trist el așează
Pe pieptul stăpânului capul
Și astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge
Și cade pe spate și plânge:
„Cu fierul potcoavei tu-mi sapă
Mormântul pe margini de apă
Și 'n urmă cu dinții mă prinde
Și-aruncă-mă 'n groapă!

---

*

ILARIE CHENDI.

Născut la 1872, în Dârlos (Târnave), din neam de preoți. A făcut liceul german în Sighișoara, apoi seminarul teologic din Sibiu și facultatea de litere din Budapesta. În toamna anului 1898 trece la București, unde trăiește și astăzi, fiind bibliotecar-ajutor al Academiei române. A colaborat la „Telegraful Român”, la „Familia”, la „Convorbiri Literare” și la „Țara Noastră”. A contribuit la întemeierea revistelor: „Curierul literar”, „Sămănătorul”,

„Viața literară” și „Cumpăna”. Astăzi scrie despre viața literară curentă: la „Tribuna” și partea critică la revista „Lucefărul”.

Lucrări : BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. „Începuturile ziaristice noastre” 1900. — 2. „Ziua învierii” de Ibsen (tradusă cu Sandu-Aldea) 1900. — 3. „Ioan Botezătorul” de Suderman (tradusă cu Sandu-Aldea) 1901. — 4. „Zece ani de mișcare literară în Transilvania” 1901. — 5. „Preludii” (editura „Sămănătorului”, Ed. I. și II.), articole literare din 1903. — 6. „Foiletoane” 1904. — 7. „Fragmente” din 1905. — 8. „Impresii” din 1908.

În editura „Minervei”, împreună cu cooperarea regretatei scriitoare *Eugenia Carcalechi*, a tipărit operele complete ale clasicilor nostri Alexandri, Costache Negruzzi și Odobescu, pe cum și două volume de opere postume ale lui Eminescu. Cu dl Kirileanu a dat cea mai frumoasă ediție din Creangă. Cu E. Carcalechi a mai scos la 1904 un volum la Socec din scrisorile lui Alexandri. Iar în bibliotecile populare, ale „Minervei”, „Alcalay” și a „Asociațiunii transilvane” a făcut să apară mai multe broșuri de popularizare din trecutul și prezentul literaturii noastre.

Câteva rânduri.

Principiul criticii este adevărul, fără rezervă. Suntem însă oameni cu toții. Dacă ții la semenii tăi și la petrecerea în cercurile lor, mărturisirea adevărului complet este aproape cu neputință. Nu este o frază cât de delicată, care să nu supere pe cineva. Nu este propoziție, în care să nu găsiască ceva de bănuț. Și mai ales, când te simte, că, din capriciu, te scalzi în două ape, că nu ești precis; că te silești a trece cu vederea anumite păcate, pe cari i le-ai putea ușor descoperi, — nu te poate ierta nimeni. S'ar părea că de-aproapele tău îți poartă ura, din momentul ce știe, că îl cunoști bine și că i-ai pătruns toate taienele și slăbiciunile minții și ale sufletului.

Ce este deci de făcut, pentru a-ți crea o situație categorică față de cei dinprejurul tău ?

Nimic mai greșit ca o atitudine de concesi. Prin reticențe și reserve, prin compromisuri și păreri în doi peri nu există legături permanente. Calea mijlocie, recomandată de utilitariști ca „aurea“ și întrebuițată de toți speculanții de situații, este cea mai abominabilă. În procedările critice nu se admit decât extremele: sau recunoști calitățile cuiva și atunci te alipești cu tot sufletul de dânsul, sau îi spui verde neajunsurile toate și atunci îl tratezi în consecință, cu toată asprimea spiritului tău.

De ce atâtea zimbete viclene; de ce atâtea cuvinte și clișee convenționale și atâtea simulări de dragul unei întocmiri mai comode a drăguței de viață ? Împărțiți lumea numai în două categorii: în cei buni și cei răi; în cei cu talent și în cei ortani de talent. Și calea asta vă duce singură spre triumful binelui și al frumosul !

Dr. SEXTIL PUȘCARIU.

S'a născut la 4 Ianuarie 1877 în Brașov, unde a urmat liceul. Studiile universitare le-a făcut la Lipsca, Paris și Viena. Și-a luat doctoratul la 1899, iar la 1904 s'a habilitat la Viena ca docent pentru filologia romanică, întemeind întâiul seminar de limba română. Ales la 1905 membru corespondent al Academiei Române, e însărcinat în anul următor de această instituție cu redactarea dicționarului limbii române. Dela 1906 e profesor de limba și literatura română la Universitatea din Cernăuți.

Lucrări:

1. Der Dialekt des oberen Olttales. Leipzig, 1898.
2. Die rumänischen Diminutivsuffixe. Leipzig, 1899. (Teză de doctorat).
3. Lateinisches Ti und Ki im Rumänischen, Italienischen und Sardischen. Leipzig, 1904. (Temă de habilitare).
4. Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache. I. Lateinisches Element, mit Berücksichtigung aller romanischen Sprachen. Heidelberg, 1905. (Operă premiată de Academia Română).
5. Studii istororomâne. București, 1906.
6. Cinci ani de mișcare literară. București, 1909.
7. Zur Rekonstruktion des Urrumänischen. Halle, 1910.
8. Contribuții la gramatica istorică a limbii rom. București, 1911.
9. Dicționarul limbii române, București (dela 1907 au apărut 9 fascicule).

Colaborează la cele mai multe reviste românești, scriind cu deosebire la „Convorbiri Literare“ și la „Tribuna“. În străinătate e colaborator al revistelor „Zeitschrift für romanische Philologie“, „Literaturblatt für germanische und romanische Philologie“, „Deutsche Literaturzeitung“, „Wörter und Sachen“, „Kritischer Jahresbericht über die Fortschritte der romanischen Philologie“, „Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte“, etc.

Și-a făcut firogul.

Expresiunea aceasta am auzit-o prin părțile Brașovului. Ea e interesantă, fiindcă arată cum se îmbogățește limba din fel de fel de izvoare. În cazul nostru avem a face cu un termen al cusătoreșelor sau al țesătoreșelor și o frază ca: *Lucrez până mi-oi isprăvi firogul* va fi însemnat la început: „până ce-mi ajunge firul“.

Cu timpul înțelesul cuvântului s'a generalizat. *Nu mă scol de aici până nu mi-oi isprăvi firogul* însemnează, la Brașov: „până nu voi fi terminat porția de lucru pe care mi-am propus s'o fac“. Și o asemenea frază nu se aude numai în gura femeilor, ci și a bărbaților, indiferent despre care lucru e vorba. Cu timpul cuvântul *firog* a ajuns se însemneze chiar „Tagesarbeit“, după cum se traduce în dicționarul lui Alexi, adecă porția de lucru (de orice natură) pe care este dator cineva s'o săvârșească într'o zi.

Deosebit de interesantă este însă accepțiunea pe care acest cuvânt a primit-o în Bran.

Făcând într'o zi o societate mai mare o excursie prin sat ne-am abătut pe la o țărancă, care deși foarte tânără, aveà o droaie de copilași. O doamnă, făcându-i observația că prea are mulți copii și la intervale prea din cale afară de scurte, țăranca i-a răspuns simplu: *Ori la un an, ori la mai mulți, tot atâția dă Dumnezeu; până nu-ți faci firogul, nu scapi!* În mintea ei există credința că fiecare femeie e predestinată să aibă un număr anumit de copii în viață. În urma acestei naive, dar frumoase concepții fataliste a poporului nostru, cuvântul *firog* a putut să ajungă se însemneze chiar: misiunea vieții!

ECATERINA PITIȘ.

S'a născut în Brașov, la
1 Decembre 1884.

Lucrări :

1. Poezii. București, 1909.
2. Deosebite traduceri după
autorii streini, publicate în
reviste.

Colaborează cu deosebire
la revista „Ramuri“, „Gazeta
Transilvaniei“ și „Luceafărul“

BCU Cluj / **CÂNTECE** Library Cluj

I.

Suspină codru 'ndurerat,
Că pică frunza, pică,
Și toate mierlele-au plecat
Și ceață deasă s'a lăsat
Și nu să mai ridică.

Dar nu-i e nici de ceața lui
Și nici de mierle nu-i e,
Și nici de frunzele gălbui,
Ci-i este doar de cărăru,
Că cin' să le mai suie.

II.

Dă-mi, mamă, dulcea mea ghitară,
S'o strâng la sânu-mi și să cânt,
Că iese Viforul din țară
Și colțul ierbii din pământ.

Cocori pribegi și rândunele
Se 'ntorc la cuibul părăsit,
Și iarăși dorurile mele
Cu dorul lui s'au întâlnit!..

Dr. IOSIF POPOVICI.

S'a născut la Cliciova (Bănat) în anul 1876. A studiat la Lugos, Braşov, Graz, Leipzig, Viena, Zagreb şi Paris. A obţinut titlurile de doctor în filosofie la Viena şi de „maître en phonétique“ la Paris. La 1902 a fost angajat de universitatea din Viena, ca să facă cursuri de limba română, iar la 1905 s'a mutat la Budapesta în calitate de docent pentru filologia română. La 1909 a fost candidat de titular la catedra de română dela facultatea din Budapesta, dar politica l'a lipsit de dreptul

de a fi numit. Astăzi face cursuri de limba şi literatura română la aceeaş facultate şi e directorul dela „Revue de dialectologie romane“ din Bruxelles, pentru departamentul limbei române.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lucrări :

1. Recherches expérimentales sur une prononciation romaine. Paris, 1902—1903.
2. Die Dialekte der Munteni und Pădureni im Hunyader Komitat. Halle a. S., 1905.
3. Bocetele româneşti. Oraviţa, 1908.
4. Balade populare din Bănat. Oraviţa, 1909.
5. Dialectele Române din Istria. Partea II-a, 1909.

Are sub presă :

6. Dialectele Române din Istria. Partea I-a, Halle 1911.
7. Palia dela 1582. Studii pentru Analele Academiei Române. Secţia literară. Vol. XXXIII.

Ocupaţiunea şi viaţa Rumerilor*).

Traiu idilic, ce a resuflat în poezia din Calendarul lui Asachi, a dispărut de mult. Păstorii fericiţi

*) Fragment din: „Dialectele rom. din Istria“, partea I.

de odinioară din văile romantice, atât la sud, cât și la nord, sunt azi niște economi — cerșitori. Economia lor e cât se poate de slabă. Izvorul vinurilor lor de odată a săcat. Chiar tehnica modernă a principelui Augsperg nu mai produce, ce a produs belșugul natural de altădată. Diferitele boale au nimicuit viile în cea mai mare parte. Înlocuirea vișelor uscate prin altele americane se face de tot greu. Lipsa de mijloace și conservatismul prea mare al oamenilor nu scoate sărăcia de după ușă. Via se cultivă în Istria sus și între holdele de bucate. Fiind pământ de tot puțin sunt siliți să-l întrebuințeze cât se poate de bine. Mijlocurile sunt folosite pentru sămănături, iar răzvoarele sunt plantate cu jugastrii, cari se taie pe la coroană, astfel că lasă numai câte o creangă pe care o împreună cu creanga jugastrului vecin. Pe aceste legături, cari stau ca lașurile bătute pe doi stâlpi la o înălțime de un metru și mai bine se leagă vișele de vie. În chipul acesta strugurii sunt feriți de umezeală și au soare de ajuns, iar cultivătorii câștigă parii și lașurile. Din lemnele aceste (*cleni* cum le zic ei) folosesc crenșurile de foc și pentru alte trebuințe economice.

Economia câmpului nu produce destule bucate, nici chiar pentru familia economului, necum de vândut. Seceta grozavă sugă sucurile plantelor, iar paele seci nu odată le rupe bora cea turbată. Holdele pârjolite nu alintă foamea și lacrimile celor lipsiți; iar comercianții, nu-i prea desmeardă cu cele de lipsă.

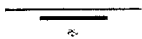
Economia de vite încă nu stă bine. Câteva vacuțe slabe nu pot sătură gurele flămânșilor. Boii sunt de tot pușini. Pentru pușinul lucru de câmp nici nu e lipsă de forțe multe, iar alt câștig nu pot avea. Creșterea vitelor nu-i la ei prea cunoscută. Cai nu șin. În

Șușnievița abia sunt vreo 3 cai, 2 la poștă și unul la un țăran. Chiar în economia de casă dintre galițe n-am văzut decât găini. Oieritul stă slab. Brânză de vânzare abia am putut găsi la Jaiănu. Oi sunt de tot puține, iar capre de loc. Nume de animale abia-abia am putut culege, dovadă că nu le prea cresc.

Cum vedem câmpul și cultura vitelor nu sunt în stare să le dea cele de lipsă. Câmpul, fiindcă e mic și și acel puțin e cultivat cu niște mijloace, cari nici cu sute de ani înainte n-au fost de treabă. La Jaiănu (cf. corona în glosar) e de tot mare lipsa de pământ. Acolo sunt necesități bieții oameni să scoată puținul pământ dintre pietrii și să-l care cu troaca pe coastele unei gropi, sau rîpi și astfel să-și cultive ceva ceapă și alte verdețuri și sămănături. Cultura de vite e de tot slabă. Cei dela sud se duc prin Fiume și Pola, încarcă și descarcă la vapoare, mulți dintre ei sunt fochiști și se respiră, — legându-se de grijă și de amar — pe valurile mărilor. Cei din Jaiănu ard la cărbuni și-i desfac la Fiume și Abbazia, sau vând la oțat în suburbiile Vienei. Ca să poată vinde niște saci de cărbuni trebuie să plece cu noaptea, sau chiar și cu sara în cap și să oarbece ceasuri întregi peste dealuri și văi până ce ajung — rupți de trudă și nedurmiți — la Fiume.

Își poate fiecare închipui, că o astfel de ocupațiune plină de nevoi și griji nu poate aduce o viață liniștită și cât de cât fericită. Și acești săraci sunt totuși fericiți. Peregrinează de mulțori cu lunile, câștigă câțiva bani și se rentorc, dacă nu i-a înghițit lăcomia mării, la vetrele lor și aprind din nou focul în ele. Poveștile, revederea și iubirea plus pânea adusă satură corpul și liniștesc sufletul agitat. M-am gândit de

multe ori văzând căsuțele lor pline de fum, copiii murdari înaintea ușei, mamele îngrijorate, că ce puternică trebuie să fie dragostea bărbajilor lor, cari muncesc prin străinătate să sature pe cei flămânzi de acasă. Și apoi pe lângă acea dragoste îi mai leagă și iubirea de locul lor natal, cum ne leagă și pe noi de glia noastră. Aceste două forțe zgudue sufletul și-i mișcă pornirile. Până când Româncele vor fi mame cum se cade, casa și vatra din Istria nu va pieri. Și dacă forțe esterne nu-i vor lăsa să mai vorbească în dialecte române, vor vorbi în dialecte slave, după cum e legea firii, care preface și schimbă totul. Sufletul lor tot românesc va fi și va nobilita inima cuceritorului. Cazuri de aceste nu sunt singuratic în istoria popoarelor. Chiar în Rumerii de azi avem Slavi cari vorbesc românește, cum vorbesc toți Cicii nostri din Cicenboden (Țara Cicilor) diferite dialecte slave. Ce-i leagă de Rumeri e numai sufletul, care difere pe lângă toată asimilarea de sufletul slav de sud.

P. DULFU.

S'a născut la 10 Martie 1856 în Tohat, lângă riul Someș, în comitatul Sălajului. — Azi este profesor în București.

Lucrări :

1. „Etica sau Morala Filozofică“. București, 1889.
2. „Noțiuni de Estetică“. București, 1891.
3. „Isprăvile lui Păcală“, (Epoee poporană). București, 1894.
4. „Legenda Țiganilor“, povestire în versuri. București, 1896.
5. „Foloasele învățurii“, scriere pentru popor. București, 1902.
6. „Snoave“. București, 1909.
7. „Cântece și Povești“, poezii. București, 1910.

Traduceri :

8. „Ifigenia în Aulida“ și „Ifigenia în Taurida“, drame de Euripide, traduse în versuri. București, 1902.

MAICA DOMNULUI

— LEGENDĂ —

I.

Sfânta Maica lui Isus
Rătăcește 'n jos și 'n sus,
Pe câmpia unui râu,
Printre grâne până 'n brâu.

Caută loc să s'odihnească
Și pe Fiul Sfânt să-l nască.
Subt un plop cu frunza deasă
Jos pe pajiște se lasă.

Plopul frunza-și clătină,
Pace muma nu-și află.
Tulburată Maica Sfântă,
Din grai astfel îi cuvântă:

— „Alelei, plop ne'ndurat,
„Fie-ți neamul blestemat,
„Și de mine pe pământ
„Și de Dumnezeu cel sfânt:

„Frunza ta să nu stea 'n loc,
„Sbată-se mereu în joc,
„Și la soare și la lună,
„Ca bătută de furtună!

II.

Sfânta Maic'a lui Hristos
Rătăcește 'n sus și 'n jos,
Pe un plaiu scăldat în soare
Prin fânețe — numai floare.

Caută loc să s'odihnească
Și pe Fiul Sfânt să-l nască. —
La un grajd de cai sosește,
Acolo ea poposește.

Caii rod, fac tropot mare,
Și odihnă mama n'are.
Supărată Maica Sfântă,
Din graiu astfel le cuvântă:

— „Fire-ați cailor, să fiți,
„Și de mine-afurisji,
„Și de-a Domnului mânie:
„Mersul, fugă să vă fie!

„Zi si noapte să mâncași,
„Rar voi să vă săturași:
„Numa 'n ziua de Ispas,
„Nici atunci, decât un ceas!“

III.

Sfânta Maică Preaslăvită
Rătăcește obosită,
Prin livezi înrourate,
Pe sub pomi cu crengi plecate.

Caută loc să s'odihnească
Și pe Fiul Sfânt să-l nască. —
La un grajd de boi sosește,
Jos în iesle poposește.

Boii, blânzi la ea privesc,
Și suflând, mi-o aburesc. Library Cluj
Odhnită Maica Sfântă,
Din grai astfel le cuvântă:

— „Boulenilor iubiți,
„Binecuvântași să fiți,
„Și de Domnul și de mine,
„Și de Fiul care vine:

„La umblat, s'aveți pas lin;
„La mâncare, saș deplin.
„Câteun ceas, voi să mâncași,
„Iar un ceas, să rumegași.“

IV.

Pe la cântători, târziu,
Preaslăvita naște fiu.
Și când naște Maica Sfântă,
Ingeri vin în zbor și-i cântă.

Ieslea cea cu fân pe jos,
Se preschimbă 'n raiu frumos;
Iară grajdul câmpenesc,
În palat împărătesc.

Mii făclii pe sus s'aprend
Ca luceferii lucind,
Iar prin iesle cresc bujori...
Fânul s'a schimbat în flori. —

Și veniau: moșnegi cărunți,
Juni păstori de oi din munți,
Falnici crai din țări streine, —
Pruncului să i se 'nchine.

. . . . .

Mama, trandafir la față,
Cuprinzându-și pruncu 'n brață,
Sărută desmierdătoare
Obrăjei-i rupți din soare.

---

*

Dr. NICOLAE BĂLAN.

S'a născut în 27 Aprilie 1882, în Blașfalăul-de-sus (lângă Bistrița), din familie de preot. Studiile șile-a făcut la Năsăud, Cernăuț și Breslau. Dela 1905 e profesor la Seminarul „Andreian“.

Lucrări:

1. Figura și chipul Mântuitorului. Studiu, publicat în „Telegr. Român“ Nr. 96—102, a. 1903.
2. Problema religioasă în timpul de azi. Studiu apologetic. Sibiu, 1906.
3. Religiunea primordială și originea religiunii. Studiu apologetic, publicat în „Revista Teologică“ Nr. 2—6, a. 1907.
4. Sf. Ioan Gură de aur. Studiu din istoria predicii, publicat în „Revista Teologică“ Nr. 12, 1907 și Nr. 1—6, 1908.
5. Chestiunea bisericească din România și autonomia bisericii noastre. Sibiu, 1910.

În curs de publicare:

6. În chestia reunirii bisericilor.

Dela 1907 redactează „Revista Teologică“, în care a publicat mai multe studii și articole; asemenea și în „Telegraful Român“. Dela 1911 redactează pentru preoți „Biblioteca bunului păstor“.

Reforma omului.

Trăim într'o epocă a reformelor și a reformato-rilor de tot felul. Azistăm la continue reforme în știință și arte, în politică și școală, în justiție și administrație, în comerț și industrie, în agricultură și finanțe, etc. Pretutindeni întâlnim o încordată lucrare spre progres și o febrilă acțiune de a îmbunătăți întreaga or-

dine socială. O evanghelie după alta își găsește prooveduitori și ucenici. Un plan de reforme răstoarnă pe celalt. Se pare că nici un trecut al vieții nu-și mai poate păstră caracterul stabilității. Totul e supus unei continue fluctuații, totul merge înainte, totul curge.

Mulți dintre cei-ce privesc această curgere a vieții moderne, rămân încântați de ceia ce văd la suprafața ei. Și într'adevăr, trebue să recunoască oricine, că o atât de strălucită *cultură externă* n'a mai văzut bătrânul nostru planet.

Dar, cei cari nu se lasă orbiți de strălucirea acestei culturi externe, ci vreau să-i aprecieze înșămăntatea după merit, își pun întrebarea: *oare în mijlocul acestei culturi sunt oamenii de astăzi mai buni și să simt ei mai fericiți?* Oare progresele și reformele timpului nostru fost-au în stare să aducă o *viață mai bună*, o ordine socială care să mulțumească aspirațiile sufletului omenesc în măsură mai mare decum erau de mulțumite în trecut? Oare acvizițiile culturii moderne fost-au tot atâtea mijloace prin cari să se coboare între oameni mult dorita împărăție alui Dumnezeu?

Asupra răspunsului la aceste întrebări nu mai poate sta la îndoială acela, care își dă seama de mulțimea strigătelor de nemulțumire și de curentul pesimist, care formează una din notele caracteristice ale veacului nostru. Unde mai găsim astăzi adevărata *bucurie a vieții*? De sigur, nu este numai o întâmplare că în centrul preocupărilor mari de azi stă tocmai *problema socială*, care în definitiv nu este altceva decât problema înlăturării răului din viața omenească. A trebuit să se sporească răul și să se trezească dorința de mai bine, ca să se ivească această problemă cu atâta putere.

Reformele introduse, ori cât de avântate s'au părut, n'au fost și nu sunt în stare să dea acestei probleme soluția posibilă și pe care fiecare epocă trebuie să o dea pentru sine. Aceste reforme se referesc numai la aparențele răului, nu și la cauzele lui mai adânci, numai la împrejurările externe ale vieții, nu și la izvoarele ei sufletești, — din care cauză n'au putut fi înlăturate brutalitățile egoismului și asprele conflicte, cari agită marea vieții sociale de astăzi.

Spre a le înlătura pe acestea și spre a crea astfel o viață mai bună între oameni se cere o reformă mult mai adâncă și mai grea: *reforma omului*. Puterile pentru înnoirea socială în suflete sunt a se căuta; acolo trebuesc trezite, cultivate și mereu premenite. Este limpede ca lumina soarelui, că nu poate se răsări o viață nouă fără oameni noi. Reforma referințelor externe ale vieții este condiționată de înnoirea omului sufletesc. Altcum, ea rămâne o reformă la suprafață, care n'a schimbat întru nimic adâncurile vieții și n'a produs un bine durabil. Fără o înnoire a omului sufletesc, a omului cu cele dinlăuntru ale sale, nu poți crea un organism social viu, plin de viață și sănătate.

Acest adevăr, care exprimă o condiție fundamentală a progresului în lume, l'a confirmat Mântuitorul prin cuvintele: „Nu va veni împărăția lui Dumnezeu văzând cu ochii (*ὀφθαλμοῦ παρατηρήσεως* = cu înfățișare externă, la vedere, cu alai), nici vor zice iată aici sau iată acolo, că iată împărăția lui Dumnezeu înlăuntru vostru este“. (Luca 17, 20 - 21.)

Împărăția lui Dumnezeu se coboară între oameni pe măsura în care se sporesc fiii lui Dumnezeu. Ordinea socială mai bună se introduce prin oameni mai buni, căci ordinea socială nu este un produs al sufe-

rințelor mecanice ale vieții, ci este un produs al sufletelor, al caracterelor. De aceea, problema creării unei ordini sociale mai bune atârnă de problema creării unor oameni mai buni, a unor oameni noi, purificați sufletește.

Dar oameni noi, renăscuți sufletește, caractere integre, personalități morale superioare se pot crea numai așa, cum dintru început și-a primit omul viața: *prin suflarea unui nou duh de viață*, deci prin o putere morală. Numai pe cuceririle culturii externe, ori cât de folositoare ar fi ele, nu se poate clădi o viață nouă, cu oameni moralicește renăscuți. Spre aceasta se cere *suflet și inspirație* dăătoare de viață, inimă curată, duh nou, înțelepciune dreaptă, sădită în inima și în mintea fiecăruia.

Această putere de prefacere și înnoire a sufletelor este proprie credinții creștine, harului și adevărului care prin Christos ni-s'a dat. De el să ne apropiem și să-l primim în sufletele noastre ca pe un principiu de viață nouă, în stare să ne ridice spre înălțimea celui mai mare și mai sfânt ideal. Lăpădând haina păcatului, să luăm baia înnoirii Duhului sfânt (Tit. 3. 5). Căci numai oameni purtați de duhul lui Dumnezeu sunt purtătorii vieții, izvorul binelui și al progresului. Toate darurile cerului și toate bunurile culturii atârnă în vânt, dacă nu se sprijinesc pe tăria morală a sufletelor. Puterea sufletească a fiilor unui neam e comoara lui cea mai scumpă, capitalul național ce-l reprezintă în civilizația lumii. Fără ea, agoniseala trecutului se risipește, nădejdea viitorului e clădită pe bază de nisip.

Dr. I. LUPAȘ.

Născut în 9 August 1880 în Săliște (lângă Sibiiu) din familie de țărani. A fost profesor la seminariul „Andreian“ din Sibiiu din 1905—1910. Azi e protopop în Săliște.

A publicat:

1. „Un capitol din istoria ziaristicii românești ardelenе“, Sibiiu.
2. „Despre începutul neamului românesc“, Sibiiu.
3. „Biografia Metropolitului Șaguna“, Sibiiu.
4. „Contele Stef. Széchenyi și politica de maghiarizare“, Sibiiu.
5. „Câteva pagini din trecutul Săliștii“, Sibiiu.
6. „Șovinismul confesional în istoriografie“, Sibiiu, 1903.
7. „Viața unei mame credincioase“, Budurești, 1910.
8. „Populus Werböczianus“, Arad.

În limba maghiară:

9. „Az erdélyi gör.-keleti egyház és a vallásunió a XVIII. század folyamán“, Budapesta, 1904.
10. „Történeti párhuzamok“, Budapesta, 1907.

Din trecutul școalelor noastre.

Puține din școalele noastre au un trecut mai îndepărtat decât veacul al XVIII-lea, decât înțeleapta lege a împărătesei Maria Terezia: *Ratio Educationis*, care preconiză, ca *pruncii fieștecărei nații, să-și primească începuturile instrucției în limba mamei lor („vernacula“)*, ori decât părinteștile îndemnuri ale bu-

nului Iosif al II-lea, care poruncise la 1781, ca în fiecare parohie de peste 100 familii, să fie și o școală.

Cele mai multe școli românești le avem abia de câteva decenii încoace. Singure stăruințele titanice de pe timpul lui Șaguna, au sporit numărul lor cu câteva sute.

Toate aceste școli s'au întemeiat și susținut până în ziua de azi, numai cu prețul unor jertfe nespuse de mari și prin încordări fără seamăn din partea unui popor ca al nostru, lipsit atâta vreme de izvorul luminii, ca și de izvorul bunăstării materiale, de aceste indispensabile temelii ale oricărui trai cinstit și slobod.

Și, dacă ar fi fost numai greutățile, pe cari le rostogoliă în calea progresului școlii române tradiționale noastră sărăcie, atunci s'ar fi putut trece totuși mai repede peste zmeritele începuturi. N'ar fi fost școala noastră silită să rămână timp atât de îndelungat în starea cea tristă, pe care o înfățișează, la 1813, următoarele cuvinte ale lui D. Țichindeal: „De voești să știi în sat, unde e școală?, nu întrebă pe nime, ci du-te și apoi vei află o casă nu departe de biserică, desgrădită, descoperită, cu ferestrele sparte și cu hârtie lipite; să știi, că aceea este școala!“ —

Dar în aceste căsuțe umile, desgrădite și descoperite, s'a întâmplat, să muncească 2—3 generații de dascăli, pătrunși de adevărată însuflețire pentru sfânta lor apostolie de redeșteptători ai unui neam chinuit și înapoiat!

Și, cum rezultatul unei școli, nu pot să-l determine nici odată păreții ei, ori-cât ar fi de împodobiiți cu „embleme“, ci numai însuflețirea și vrednicia celor-ce propoveduesc întrânsa cuvântul adevărului și al înțelepciunii, — din aceste școli modeste a răsărit un început de cultură a poporului nostru. Prin stăru-

ințele nepregetate ale unor dascăli însufleșiți, începuturile sfioase au fost continuate cu râvnă întezită și sporite prin isprăvuri din ce în ce mai însemnate.

Astăzi icoana zugrăvită de Țichindeal credem că nu se mai potrivește, decît la puține din cele vreo 3000 de școale românești din această țară. Căci în multe sate de ale noastre s'au ridicat, din jertfele imense ale acestui popor lipsit, școale cu cari s'ar putea mândri orice sat din largul Apus luminat, și oricare neam fruntaș în ale culturii!

Realizarea acestui progres e, negreșit, un mare merit al înaintașilor noștri. Cu atît mai mare, cu cît ei au trebuit să înfrunte, pe lângă greutățile pricinuite de eternele lipsuri, și o serie neînteruptă de obstacole, aruncate în calea progresului nostru cultural, de viforul patimilor politice.

Scurtă vreme, abia, le-a fost dat școalelor noastre a săvârși în liniște munca binecuvîntată de propagare a culturii, înălțare și fructificare a gândirii și întărire a simțirii românești. Căci încurînd s'au ivit tendințe potrivnice, cari mereu au infestat și conturbă azi școala în seninătatea pacinică a sublimei sale misiuni, impunându-i sarcini și semnalându-i scopuri, cu totul străine de adevărata ei chemare.

IOAN cavalier de PUȘCARIU.

S'a născut în Sohodolul Branului la 10 Octomvrie 1824. Gimnaziul l-a făcut în Brașov și Sibiiu. În Sibiiu a făcut și teologia și studiile juridice la academia de aici, după terminase întâiu în Cluj studiile filosofice și fizice. La 1848, 15 Maiu, a fost „stegar“ la adunarea națională de pe „Câmpul Libertății“, care l'a ales membru al comitetului național permanent. Desființându-se comitetul s'a refugiat în România, de unde s'a rentors numai după pacificarea țării, ocu-

pând apoi slujbe de stat. Cariera și-a început-o ca asesor în districtul Făgărașului și a fost unul dintre acei puțini Români, cari au dus-o până la jude de Curie. La 1890 s'a penzionat și azi trăiește în Bran.

Lucrări :

1. Causa română, 1872.
2. Considerațiuni asupra timpului și spațiului, 1878.
3. Comentar la patenta urbarială din 1854.
4. Die romänische Amstsprache.
5. Mărul, 1883.
6. Date istorice despre familiile nobile române.

A colaborat la „Telegraful Român“ și la „Viitorul“, ple-
dând pentru activitate. A dat primul impuls pentru înființarea
„Asociațiunii transilvane“. E membru al Academiei Române.

RECERINȚELE UNUI LITERAT

De vrei să treci de literat,
Trei lucruri ia 'n vedere :
Să moștenești pe-un unchiu bogat,
Să n'ai lipsă a cere ;
Păstrează să poți tipări
Făr' de prenumerare ;
Testează celor ce-ar cefi
Un fond de premiare.

VASILE C. OSVADĂ.

Născut la 9 Septemvrie 1875 în comuna Măhaciu, județul Turda-Arieș, din părinți: notar de cerc.

A studiat la Blaj, Brașov și Viena.

Azi este directorul băncii „Agricola“ din Hunedoara și directorul „Reuniunii propriet. de vite“ (pentru asigurarea vitelor) din Orăștie.

A scris articole cu deosebire economice în „Tribuna“ din Sibiu, „Foaia de Duminecă“ din Timișoara, „Revista Economică“ din Sibiu și „Lupta“ din Budapesta.

Azi redactează în al patrulea an foaia „Tovărășia“, la început independentă, azi ca adaus economic al „Libertății“ din Orăștie. Este colaborator economic la „Tribuna“ din Arad.

A publicat:

1. „Legea tovărășiilor“, Orăștie 1907.
2. „Băncile populare din România“, Sibiu 1907.

În pregătire:

„Puterea tovărășiilor“.

Credințe economice.

Ajunși în anii 1840—50 cu o prea tineră conștiință de viață națională, a fost fatal să-și îndrepte toți cei buni ai noștri toate forțele, în spre ținutele politice militante, prin care să socotească, poate atunci cu drept cuvânt, că mai repede avem posibilitatea să ne afirmăm ca neam și să ne întărim etnic și național.

Urmând greșitei axiome, împrumutată dela vecinii nostri unguri, că politica militantă se exhauzează prin contribuirea directă ori indirectă la conducerea statului, ori prin critica vieții de stat — ca administrație și ca instituție de drept public — ne-am cheltuit forțele cu proteste, cu combateri și cu apele la dragostea înimei românești.

E netăgăduit că acest fel de activitate a dat popoului, și mai ales nouă tinerilor temelia prețioasă, pepiniera admirabilă în care noi ne-am sădit și de unde ne alimentăm dragostea de neam și dorul muncii pentru întărirea și progresul nostru național.

În acelaș timp însă am pierdut legăturile și continuitatea necesară cu munca prețioasă începută și susținută pe vremuri prin meseriașii români din jurul Sibiului, prin țehurile românești din confiniul militar și din județul Hunedoara, și apoi prin negustorii români grupați în Societatea Levantină dela Brașov, prin românii macedoneni presărați pe la Panciova și Neoplanta, pe la Hunedoara și Sibiu ca și prin Muncaci și Budapesta.

Preocupările noastre „politice“, și mai târziu râvna de ieftină căpătuială, tot mai mult ne-au apropiat de funcționarismul producător de proletariat intelectual, ori de carierele cu rol mijlocitor și nu producător.

Grosul, țăranimea neamului nostru, lipsită de busola și mijloacele învățăturii a rămas de dragul gliei ori de nevoia vieții — credincioasă plugăritului. Și azi singură această clasă de plugari cinstiți ne oferă chiagul sănătos, din care cu timpul să se frământă pâinea trebuincioasă alimentării progresului nostru, — ca neam.

Ne dăm seama de situația defavorabilă în care ne ține lipsa organizației noastre sociale și economice — singure hotărâtoare în lupta de azi a popoarelor.

Dar această conștientă apreciere trebuie să ne îndrume toate forțele în spre munca economică pe toate brezdele afirmării sale. Plugărima să fie luminată și apoi ridicată la munca agriculturii industriale și comerciale.

Meseriașii noștri să fie înarmați cu noi cunoștințe pentru ca loc să-și cucerească în concurența ce li se opune. Negustorii noștri să-și potrivească munca de intermediare realelor trebuințe ale poporului nostru.

Căci ori cât s'ar afirma caracterul internațional al muncii economice, în situația noastră dată, — noi nu putem să ne clădim această muncă decât *numai pe temelia celui mai șovinist sentiment național și pe convingerea că progresul nostru economic numai prin noi înșine îl putem înfăptui.*

Această credință, care trebuie să călăuzească întreagă munca, își are explicația economică în convingerea că eu mai cu succes pot munci cu fratele meu decât cu un străin.

Pentru săvârșirea acestei munci însă ni se impune o aleasă organizație economică, care apoi să slujască drept mijloc dezvoltării noastre culturale, politice și naționale.

Această organizație, după credința mea nu o putem avea decât prin tovărășii la temelie cu cel mai larg și mai cinstit democratism și dragoste de frate!

I. U. SORICU.

Născut în Săcele, lângă Braşov. Studiile şi le-a făcut la Braşov, Cluj şi Bucureşti. Astăzi e ziarist.

A scris la „Familia“, „Sămănătorul“, „Luceafărul“, „Viitorul“ şi „Tribuna“. Va scoate un volum de poezii, pe care îl va întitula — probabil — „Florile dalbe“.

CÂNTEC DE TOAMNĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Veştejită 'n vale pică

Frunza de arin,

Vine toamna, bruma pică,

Demonică, Demonică,

Ramură de crin!

Parfumatele verbine

Tremură uşor,

Mor duioasele verbine. —

Nu mai vine, nu mai vine

Draga mea şi-a lor!

Numai dorul, cătră seară,

Gândului meu sol,

Vine dorul trist spre seară

Şi'l trimet ca să dea iară

Lumilor ocol.

Eu îl văd pornind pe vale
Singur, singurel,
Munții i se dau din cale
Și de milă și de jale,
Codrii plâng cu el.

Iar din vălul de tărie
Noaptea cade grea
Și mă chiamă și mă 'mbie, —
Noaptea vede, noaptea știe
Care-i rana mea.

Că sunt fir de tufănică
Pe mormânt străin,
Vântul bate, bruma pică,
Demonică, Demonică,
Ramură de crin!..

Dr. VASILE SUCIU.

Născut la 13 Ianuarie 1873 în Copăcel, lângă Făgăraș, din părinți țerani. Studiile le-a terminat în Blaj și Roma. Din 1898 a fost profesor la Seminarul din Blaj până în 1910, când a fost ales canonic metropolitan.

A publicat :

1. Hipnotism și Spiritism, Blaj 1906.
2. Teologia dogmatică fundamentală, vol. I. Blaj 1907.
3. Teologia dogmatică fundamentală, vol. II. Blaj 1907.
4. Teologia dogmatică specială, vol. I. Blaj 1908.
5. Teologia dogmatică specială, vol. II. Blaj 1908.
6. Principiile fundamentale ale religiei creștine. Blaj 1909.
7. Principiile morale ale religiei creștine. Blaj 1909.
8. Raportul dintre religie, știință și societate. Blaj 1910.

Firea omenească și legea creștină.

Poate că nu-ți vei fi dat seama niciodată de asemănarea cea mare dintre pădurețul altoit și omenețea încreștinată !

Pădurețul, până rămâne pădureț, și nu-l altoiești, nu poate produce decât numai poame pădurețe, iar dacă l-ai altoit, poamele, cari altcum ar fi fost pădurețe, sunt bune. Și de se va întâmpla că iasă cumva un luger de sub altoitură, vei avea pe acelaș pom, poame bune pe mlădița altoită, și poame pădurețe, pe cea nealtoită. Aceleași rădăcini, acelaș trunchiu și acelaș suc, supt din pământ, produc poame bune ori pă-

durețe, după cum trece sucul prin mlădița altoită ori prin cea pădureață.

Intocmai așa și cu firea omenească, altoită cu legea creștină. Firea omenească, după feliul său, e pădureață. Face ea, nu-i vorbă, poame. Își câștigă cunoștințe, dezvoaltă idei, săvârșește fapte bune. Dar toate acestea sunt poame pădurețe. Sunt fapte făcute de om, și pe cari le poate face omul! Sunt poame de soiul mai de jos.

Cunoștințele acestea ale minții omenești câteodată sunt nesigure, de altădată sunt amestecate cu greșeli. Ideile, pe cari le propoveduiește mintea, își au, pe lângă partea lor luminoasă, și partea întunecată. În sfârșit, de vei pune în cumpănă faptele bune cu scăderile lor cu tot, nu știu în care parte se va plecà cumpăna, pe partea faptelor bune ori pe partea scăderilor?

Ai vrea să vezi cu ochii nobilizarea aceasta a firi omenești prin legea creștină? Bine! Dar nu te voi duce prin lumea Grecilor, nici prin a Romanilor, ca să-ți arăt poamele lor și să le asemeni cu poamele legii creștine. Nu! Aceasta nu se poate isprăvi în câteva șire!

În schimb ia harta globului pământesc și te uită, nu la întinsa Africă, nici la finera Australie, ba nu luà în socotință nici chiar colosul din partea de miazănoapte a Aziei. Uită-te numai la Egipt, la Media, la Persia și la China. Adu-ți apoi aminte de măreția și cultura lor străveche de odinioară, preistorică pentru noi Europeanii! Atât erau ei de superiori celorlalți oameni, de Chinezii se văzuseră nevoiți în îngâmfarea lor, să se închidă cu zid de cătră ceilalți muritori. Iar astăzi? Dacă n'au dat înapoi, de bună seamă că n'au mers înainte!

Întoarce-te apoi la mica Europă creștină, la Eu-

ropa cea de ieri de alaltăieri, și la fiica ei, la America. Și fă asămănare între cultura și bunăstarea acestora și între cultura și bunăstarea împărățiilor aceloră, odinioară atât de vestite, iar azi atât de înapoiate. Ce asămănare neasemenea!

Și, poate că înaintarea Europei și a Americii vine dela împrejurările prielnice, între cari s'au aflat și cari le-au ajutat în dezvoltare; ori dela împrejurările vitrege, cari le-au făcut să-și bată capul în lupta pentru existență? Nul împrejurările de traiu, fizice și geologice, au fost și sunt mult puțin aceleași și pentru Europeni, și pentru Egipteni și pentru ceialalți. Dar n'au fost și nu sunt aceleași împrejurările morale, religioase. Europenii și Americanii țin legea creștină; iar Egiptenii, Chinezii și ceialalți rămași țin alte legi, țin legea mohamedană, brahmană ori budhistă. De aci vine toată diferența.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Legea creștină nobilitează sucii pădureșului, adecă ea nobilitează mintea, voința și celelate facultăți ale omului. Mintea o luminează cu adevărurile veșnice, de Dzeu descoperite, cari tocmai fiindcă sunt absolut sigure și stau neclintite, ca tot atâtea faruri luminoase dealungul drumului, ce-l face mintea omenească în căutarea adevărului. Voința omenească apoi, în faptele sale, are în legea creștină un îndreptar sigur: legea Dumnezeiască, propusă în toate amănunțele. Legea aceasta nu e întunecată, cum e legea firii în unele chestii și nu e elastică, ca să o poată suci după plac mintea în interesele-i private egoiste. Nul Legea Dumnezeiască, propusă de legea creștină e limpede, amănunțită și neclintită.

Și, ca și când legea Dumnezeiască n'ar fi de ajuns la săvârșirea binelui, mai propune legea creștină și un alt motiv spre împintenarea omului la binele al-

truist. Acî rezidă puterea ei, în motivul acesta al celui mai sublim și mai curat altruism.

Faptele bune altruiste, zice legea creștină, nu de aceea trebuie făcute, fiindcă așa prescrie mintea — capabilă să le și schimbe când se bat în capete interesele private cu interesele publice — ci de aceea, fiindcă aceasta e voința lui Dumnezeu, stăpânul absolut al omului, de care omul nu poate scăpa, nici în bine nici în rău, și care din dragostea cea mare se jertfise pe sine pentru om și zisese, că tot ce facem deaproapelui lipsit, lui îi facem, și că toți suntem frați, având același părinte.

Din îndemnul acesta de a face totul pentru iubirea lui Dumnezeu și a deaproapelui, au izvorât toate instituțiile filantropice de caracter public. Acî își au obârșie școlile, spitalele, azilele pentru orfani și neputincioși, societățile de ajutoare în toate lipsile omenesti, societățile de misionari, cari își lasă casa și masa și se duc, cu punerea capului, peste țări și mări, la oameni barbari, ca pentru dragostea, ce o au pentru Hristos, să-i facă și pe ei părtași din binecuvântările legii creștine. Scurt! Din legea creștină au izvorât toate instituțiile filantropice, pe cari le avem noi, și pe cari cei vechi nici nu le visau macar.

Iată cum se nobilitează firea pădureață a omului prin altoirea religiei creștine într'însa, Se întărește mintea în căutarea și aflarea adevărului și influințează voința la facerea binelui. Motivul, care ne îndeamnă să facem binele altuia, nu e mintea, nici însușirile atrăgătoare ale deaproapelui, ci dragostea, ce trebuie s'o avem față de Dumnezeu, care prin jertfa sa, pildă și poruncă ni-a dat să iubim și noi pe deaproapele.

Dr. ILARION PUȘCARIU.

S'a născut în Sohodolul Branuii la 1842, din familie de preot. A studiat în Brașov, Sibiiu, și Viena, unde a fost trimis de metropolitul Șaguna. E arhimandrit în Sibiiu.

Lucrări :

1. Gramatica românească, metodică folosită în institutele pedagogice.
2. Isagogia cu o mapă a Palestinei
3. Principii din pedagogie.
4. Manual de istoria bis. pentru școalele medii.
5. Istoria mică bis. pentru școalele populare.
6. Istoria biblică ilustrată pentru școalele medii.
7. Istoria biblică mică pentru școalele populare.
8. Documente pentru limbă și istorie.
9. Mitropolia Românilor ortodoksi din Ungaria și Transilvania.
10. Istoricul catedralei (în colaborare cu episcopul Dr. Miron E. Cristea și asesorul Matei Voileanu).

A colaborat la *Enciclopedia Română* și la mai multe reviste literare și științifice.

Un glotaș.

— Aduceri aminte din anii de copil. —

În satul nostru trăia vecin cu noi un om, cu numele Ghișă Păvălache, care trecea de filozoful satului. Și cu drept cuvânt, pentru că el ducea o viață modestă și retrasă de zgomotul lumii. Pe el nu-l vedeă omul niciodată între bătrânii satului certându-se la vinars pentru dreptățile comunei și pentru prețuri în cazuri de pagube și confurbări de posesiune, cu toate că și

el ar fi putut da un sfat înțelept la vreme de lipsă. Imbrăcămintea lui e.à o sarică lungă afumată, pe care o purtă și iarna și vara. Pălărie pe capul lui nu s'a pus, ci omul îl întâlneà ori cu capul descoperit, ori cu căciula veche și tocită pe cap.

Incălțăminteà lui, când simția trebuința ei în vreme de iarnă, erau fâpălăgi de materie de sarică sau pă-nură. Vorba lui erà vorbă apăsată și chibzuită; ori nu vorbià nimic, ori dacà vorbià, vorbià ca să se deose-bească de alți oameni.

„Bună ziua, nene George“.

„Mulțămesc D-Tale“, era răspunsul.

„Dar ce mai faci?“

„Mulțămesc lui Dumnezeu și D-Tale, că mai dau umbră pământului.“ — — „Nee! mâncate-ar raiul și te-ar luà dracu“, mai adăugeà adresându-se la vacile, ce le păzeà la pășune pe o coastă de loc numită „Coasta lui Păvălache“.

Ce folos că lumea nu-l pricepeà!

Mai întâi muierea lui dupăce crescuse și mări-tase două fete ce aveà, îl lăsă singur. În singurătatea aceasta alui el se ocupà cu meditațiuni religioase.

În postul paștilor, când ceialalți oameni erau la câmp, pentru sămănăturile de primăvară și când în biserică în zilele de lucru aflai numai pe preot ce-tind ceasurile, făcând liturgia înainte sfințită, Ghiță Pă-valache nu lipsià din biserică, ci sta și el desculț pe podeala de cărămidă, cu sarica în spate, ținând o psaltire veche în mână. El nu știa cefi, de aceea de re-gulă o țineà întoarsă. Tocmai de aceea babele din sat începură a duce prinoase câte o dutcă, (un ban de a-ramă ce reprezintă 6 cruceri, deși era scris pe el 30) Ghiță Păvălache căci el știa cefi psaltirea deantoarșele.

La perfecțiunea aceasta ajunse Ghișă Păvălache la vreme de bătrânețe, când nu mai aveà ce mânca.

A fost însă o vreme, când și dânsul erà mai tânăr. — Atunci... atunci, în anul de rãsmirișã trebuì și el sã meargã cu lancea în mână la loagãre. El ca om cu frica lui Dumnezeu și aici purtã în șerpar visul Maichii Precestii și erà îndestulit „a da umbrã pãmântului“.

În întreaga expediție fãcutã în Sãcuime n'a auzit nimenea un cuvânt din gura lui; cu atât mai puțin lancea lui s'a atins de carne vie. Când se întoarse însă cu ceialalți triumfãtori prin Sãcele și vãzù Ghișă Păvălache în șanș un Sãcui mort, se repezi la el și ca un viteaz înfipse lancea în cadavru, zicând: „Mânca-te-ar raiul și te-ar luà dracul“.

Ghișă Păvălache a murit de mult, dar a rămas de poveste în satul nostru.

Dr. ION SCURTU.

Născut la 17 29 Martie 1877 în Braşov. Tatăl său a fost profesor la liceul român din localitate. A studiat în Braşov, Budapesta, Cluj, Leipzig. E doctor în litere şi filosofie. Trăeşte în Bucureşti; e profesor de literatură la Şcoala superioară de războiu şi la Seminarul Nifon.

A publicat:

Numeroase articole politice, foiletoane şi studii critice în „Gazeta Transilvaniei“, „Tribuna“ din Sibiu, „Dreptatea“, „Epoca“, „Semănătorul“, „Minerva“ şi „Seara“ din Bucureşti.

1. Din trecut pentru viitor, (articole politice), Sibiu, 1899.
2. Probleme actuale în viaţa noastră naţională, (articole politice şi culturale), Sibiu, 1902.
3. M. Eminescu, Leben und Prosaschriften, Leipzig, 1903.
4. M. Eminescu, Romanul „Geniu pustiu“, c'un studiu critic, Bucureşti, 1904.
5. V. Teacă, Gedichte von Eminescu, studiu introductiv, Bucureşti, 1904.
6. Portretele lui Eminescu, Bucureşti, 1904.
7. M. Eminescu, Scrieri politice şi literare, c'un studiu critic, Bucureşti, 1905.
8. M. Eminescu, Proză literară, ediţie populară, Bucureşti, 1908.
9. M. Eminescu, „Lumină de lună“, Poezii, ediţie critică şi un studiu introductiv, Bucureşti, 1910.
10. Adina Olănescu, Cugetări; c'un studiu biografic.

În preparaţie:

11. M. Eminescu, Scrieri politice (vol. II).
12. Viaţa şi operele lui M. Eminescu, (monografie).

Cugetări.

Neclintirea vârfurilor de munți înfiorează ca și zbulciumarea valurilor mării; culmile fericirii te cutremură ca și adâncurile suferinții. Dar omul puternic râvnește înălțimile idealurilor și nu se înspăimântă de abisurile decepțiunilor. De pe culmile biruinței își pleacă smerita frunte înaintea Stăpânului lumii; din prăpastia înfrângerii își ridică ochii încrezători spre Dânsul.

*

Sunt atâția oameni fără de nici un merit real, al căror nume își răsună în urechi o viață 'ntreagă. Dar sunt mai numeroși oamenii de valoare, al căror nume nu se rostește nici odată cu zgomot. Numai moartea, înviețoarea meritelor uitate, dățătoarea recunoștinței tăgăduite, se îndură să poarte faima celor modești și să spulbere de veci trufia celor deșerți.

*

Nu există caracter fără de sentimentul profund al jertfii de sine. Iar în lumea celor mulți și răi, cari s'ar mânca de vii, puținele caractere, jertfindu-se, pier. Iată tragicul caracterelor, — osânda lor și prin ea osânda nobleței geniului uman.

*

Unii oameni sunt atât de generoși, că-ți doresc moartea, numai să-ți poată recunoaște mai curând meritele.

*

Modernii caută, pe 'ntrecute, a desăvârși „arta de a trăi“. Cei vechi se mulțumeau să idealizeze „arta de a muri“. Dar, lăcomindu-se la plăcerile vieții, modernii mor pe 'nțetul, zi de zi. Cei vechi înțelegeau, că viața adevărată începe dincolo de moarte. Numai viața asta rămâne — în faptele celor ce se duc.

*

Mai bine o mie de dușmani sinceri decât un prieten fals.

---

*

ZAHARIE BARSAN.

S'a născut la Braşov în 1879. Trăieşte în Bucureşti.

A scris :

1. „Poesii“ edit. Minerva, Bucureşti.
2. „Nuvele“ biblioteca Minervei, Bucureşti.
3. „Ramuri“, proză, editura Luceafărului.
4. „Impresii de teatru din Ardeal“ edit. Tribunei.
5. „Mărul“ dramă în 2 acte.
6. „Sirena“ dramă în 3 acte.
(jucate pe scena Teatrului Național din Bucureşti).
7. „Jurământul“, dramă într'un act, publicat în „Viața Fomănească“ din Iași.
8. „Se face ziuă“ dramă într'un act din revoluția lui Horia.
9. „Trandafirii roșii“ poem dramatic în 3 acte,
10. „Turnul Babel“ comedie în 3 acte,
(înaintate Direcției Teatrului Național din Bucureşti).

A tradus :

din italienește, franțuzește și nemțește o sumă de piese, pe cari le-a jucat în turneele de teatru prin Ardeal. Dintre ele sunt publicate: „Cântecul cocoșului“, „Capriciul unui tată“, „Dela Nord la Sud“, „Cănele și Pisica“, „Sluga la doi stăpâni“ în biblioteca Societății pentru teatru din Ardeal și „Salomea“ în „Biblioteca pentru toți“ din București.

IUBIREA?..

O fermecătoare stea

Ce cade 'ntr'o prăpastie adâncă..

O vezi și-ți părăsești frumoasa stâncă

Să tot cobori o viață după ea.

Îți uiți de ceriul larg ce l'ai avut,
De soarele din zilele de vară,
Cobori, cobori înspre necunoscut
Pierzându-te 'n adânc fără hotară...

Căderea ta-i un vis... — îl știu eu visul! —
Și legănat de el, cu Dumnezeu!..
Coboară-te, coboară-te mereu
Cu ochii 'nchiși să nu zărești abisul..
Să nu te-apuce dorul de lumină,
De culmea ta stăpână peste zări,
Că-ți vei vedeà viața o ruină
Și-i sta zdrobit la mijloc de cărări!..

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MIHAIL GAȘPAR!

Născut în 12 Ianuarie 1881 în Gătaia (Bănat) com. Timișului, din familie de preot. Locuște în Bocșa montană, fiind protopop o. român.

A publicat:

Lucrări proprii:

1. „Japonia“, Lugoj, 1905.
2. „Altare dărâmate“, roman, 1909.
3. „Din vraja trecutului“, nuvele, Lugoj, 1908.
4. „Fata lui Oană“, roman ist. 1910.
5. „Din vremuri de mărire“, roman ist. Vălenii-de-munte 1910.
6. „Izrael“, roman dela sate, 1909.
7. „A fost odată“, roman dela sate 1911.

Traduceri:

8. „Malva“, de M. Gorkij, Lugoj, 1906.
9. „Poeme în proză“, de Turgeniev, Lugoj, 1909.
10. „Dama în haine sure“, de Georges Ohnet, 1907.

Păpărugă... rugă...

Așa să trec anii.

Dai încoaci, dai încolo, te învârtești în dreapta, în stânga și te pomenești dintr'odată cu părul rărit, cu mâinile tremurânde, adus de spate și bătrân.

De sus de pe colnicul vieții privești cu sufletul răzlejit la calea pe care ai făcut-o și simțești în adâncul tău — golul uriaș al vieții.

Într'o clipă îți trec pe dinainte frânturi de icoane,

crâmpee mai vii ori mai spălătăcite din epopeea care constituie viața frăită.

Prin corpul slăbit trece o ușoară înfiorare. Sus la dricul vieții adie o boare recoroasă. Nu boarea aceea care alintă, ci aceea care — îngrozește.

Jos la poale e soare; căldura o simțеști și azi dar numai în reflexe de autosugestie. Da, odafă te pripi și tu în aurul cald de acolo de jos... erai finer atunci.

.....
În jurul meu firea își desface splendoarea de po-doabe. Belșug de binecuvântare tainică se revarsă pretutindeni.

Câmpiile învestmântate în haine de mare finută, prăznesc marele praznic al învierii. Miile de ființe mișună ca o mare de credincioși, sub bolțile azure ale templului naturii.

Un dom măreț, splendid și nemărginit.

Zumăitul insectelor parc'ar fi murmurul rugăciuneii masselor. Un murmur adânc, nuansat și plin de viață. Ca niște dascăli sărbătorii, sburătoarele își revarsă cântările de strane, lăudând pe Acel din a cărui milă viază toate.

Iar câmpul înflorit, înalță tămâia mirezmelor spre bolțile albastre... O uriașă cădelniță încărcată cu smirnă.

.....
Tolănit în marginea unei trifoiște închid ochii și ascult tăcut, pândind zbuciumul și frământarea vieții din jur.

Soarele alintă cu privirea-i caldă pământul puțin cam umed.

Din sinii puternici zbucnesc în valuri aburii înferbântării.

Firea întreagă tremură în zbuciumul de înfiorare al clipelor de înfruptare.

Din dragostea aceasta va eși — belșugul spiceilor de aur.

Mă perd pe mine însumi în acest cuprins sfânt, iar sufletul îmi tremură în emoțiile gândurilor cari răsar pribege în creerul copleșit de văzul atâtei splendori.

Prin văzduhul siniliu, doi ciocârlani se gonesc agale. Să joacă scâldându-se în aurul de lumină; se ciocnesc porniți spre dragoste... femelușa se mai opune... și deodată cad ca două săgeți, perzându-se în săcăriștea învecinată.

Peste întinderea uriașă văzduhul ferbe ca într'o căldare.

Un pitpălac pribeag își anunță prezența prin vocea-i stridentă.

De pe holda de alături, doi copilași să îmbulzesc în fugă mare spre obraț. Un cal făcea semne de dragoste unei trifoiște și copiii se repezără să-l abată. În fugă sperie un fluturaș albastru. În clipă o pălărie scâlciată la obezi se avântă după fugar. Fluturașul însă să ferește, își ia vînt și dispăre în înălțimi.

Copilul privește pe urma lui dornic, pe urmă izbucnește într'un rîs argințiu. Ecoul rîsului se resfrînge ca sunetul de clopot peste valurile verzi.

Mă proptesc în coate și-i privesc.

Copiii își găsesc repede altă petrecere.

Au prins o păpărugă «vacă alui Dumnezeu» și așezându-o pe palme, încep să-i descante:

Păpărugă... rugă...

Păpărugă... rugă...

Încătro vei zbură

Într'acolo m'oi însură...

Păpăruga aleargă neliniștită pe cele cinci degete ale mânuței, căutând o eșire. Văzând că nu-i scăpare, își desface aripioarele punctate și-și ia zborul încățrova.

Copilașii o urmăresc cu luare aminte, nizuindu-se a gâci satul spre care a plecat păpăruga — unde se vor însurà.

.....
În vremea aceasta calul să înfruptă liniștit din trifoiul vecinului.

Priviam înduioșat la fețele celor doi copilași.

Vedeam pogorându-se peste dânsule umbra îngrijorării...

Poate întâia lor grijă în viață... » *Intr'acolo m'oi însurà*«.

Sărmani copilași. Cine ar ști spune câte surprise vă ascundé viața.

..... BCU Cluj / Central University Library Cluj .....

Și eu urmăriam cu gândul în atâtea rânduri zborul păpărugelor în zilele calde ale verilor fecunde, pe întinsele și mănoasele lanuri ale iubitului meu Bănat.

Ci azi, frânt de luptele date, numai amintirea bucuriilor de demult dacă o mai simțesc.

E grea viața și e dușmană omului. Ce bine a fost când mai credeam în ursită, când vedeam rostul cuvântului — a fi.

Au zburat anii ca și păpărugile. S'au dus iluziile — odată cu anii copilăriei.

E cald afară, același aur de lumină să toarnă peste mine... și totuși simțesc trecându-mi prin oase o ușoară înfiorare...

Păpărugă... rugă...

OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU.

S'a născut în comuna Bilbor (comit. Ciuc), din familia preotească, la 1876. Studiile liceale le-a făcut în Ungaria, iar cele universitare în București. În cursul studiilor universitare a fost profesor de limba și literatura română și istoria Românilor la liceele particulare din București. Dela 1902—1906 a fost secretar la Consulatul General al României din Budapesta. Dela 1906 e secretar al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ cu sediul în Sibiiu. E director al „Muzeului Asociațiunii“, în care calitate a adunat foarte multe o-

biecte pentru Muzeu și a făcut studii etnografice și de artă populară. În Budapesta a întemeiat tipografia „Lucafărul“, în editura căreia au apărut mai multe opere literare de-ale scriitorilor dela noi și din România.

A publicat :

1. „Informații literare și culturale“, edit. W. Krafft, Sibiiu, 1910.

Redactează :

Dela 1903 revista „Lucafărul“, care e în anul X. de existență.

Dela 1906 revista Asociațiunii „Transilvania“.

Dela 1911 „Biblioteca populară a Asociațiunii“, care are peste zece mii de abonați țărani, ca membri ajutători ai Asociațiunii.

Sub îngrijirea dsale apare „Biblioteca scriitorilor dela noi“, ce se publică în editura „Librăriei Naționale“ S. Bornemisa.

Poporanismul.

— FRAGMENT. —

Cultura, arta și literatura nu pot fi niște privilegii numai pentru clasa cărturarilor, ci ele trebuie să se transforme în bunuri ale poporului întreg, prin urmare

și ale țărânimii. De aceea cărturăria noastră are datoria morală a se strădui în toate manifestațiunile ei culturale și artistice să se apropie de popor și, în acelaș timp, să se îngrijască prin toate mijloacele a ridica nivelul cultural al țărânimii. Căci numai când vom avea o țărâtime bine situată materialicește, disciplinată moralicește și cultă, și când ideile conducătorilor ei intelectuali vor trăi în cunoștința tuturora, numai atunci se va realiza adevărata *unitate culturală*. Când se va realiza acest ideal, atunci scriitorii și gânditorii neamului vor fi cunoscuți și la țară, căci ei vor fi expresia superioară și organică a sufletelor înfrățite cu munca ogoarelor.

În acest caz și arta și literatura vor fi ale tuturora.

* * *

Dar ce înțelegem *astăzi* sub poporanism în literatură? BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iată ce cred eu că trebuie să înțelegem: *Literatură poporanistă e aceea care se adresează, fără deosebire de clasă, întreg poporului, e aceea în care prin limbă, prin cugetare și prin simțire se reoglindeste sufletul poporului.*

Literatură poporanistă e întreagă literatura noastră poporală artistică, e literatura plină de poezie a cărților bisericești, a cronicarilor și literatura artistică a scriitorilor poporali. Literatură poporanistă e, mai departe, partea aceea din literatura cultă, care poate fi înțeleasă și simțită de poporul întreg. Poporaniști sunt deci în parte și scriitorii: C. Negruzzi, Alexandrescu, A. Russo, Alecsandri, M. Kogălniceanu, I. Slavici, M. Eminescu, Al. Odobescu, I. L. Caragiale, G. Coșbuc, Al. Vlahuță și alți scriitori tineri de seamă. În opera fiecăruia dintre aceștia găsim creațiuni, cari se adresează

neamului întreg, cari pot fi înțelese și gustate atât în saloanele orașelor cât și în șezătorile dela sate.

Literatura poporanistă e deci literatura care încălzește deopotrivă, ca un soare, sufletul întreg al poporului.

D-l I. Slavici ne spune că așa a înțeles poporanismul și Eminescu:

„Eminescu — zice d. Slavici — care nu eră eșit din mijlocul poporului, ținea să se potrivească întru toate cu poporul, pentrucă numai așa putea să străbată și să rămâe. — Pătura superpusă, din care eșise el, eră în gândul lui ceva întâmplător, stricat și efemer; tot stricat și efemer trebuia să fie deci și tot ceea ce se potrivea numai felului ei de a fi. Nu avem să scriem pentru ea, „apa care curge“, ci pentru întregul popor, „pietrile cari rămân“, și rostul întregii noastre lucrări intelectuale eră să asimilăm „pătura superpusă“, făcându-o deopotrivă cu masele mari ale poporului“.

Așa gândea cea mai strălucitoare minte a neamului nostru, Mihail Eminescu.

Acest poporanism îl întâlnim în toate literaturile popoarelor și poporanismul numai astfel înțeles poate avea un drept de existență viitor în artă și în literatură.

Pe aceste căi au îndreptat nu numai literatura ci întreaga artă, criticii de artă ai Angliei: Ruskin, Morris și Crane cari cer o artă poporană, a artă pentru toți. „Arta ce o căutăm — zice Crane — este arta la care ia parte toată națiunea; numai această artă poate deveni o putere, care-i mână pe toți, numai această artă va încetă de a fi o jucărie scumpă pentru cei pușini“.

În străinătate există o mișcare puternică pentru democratizarea artei. Și celor ce se tem că prin această

coborîre a artei, i-ar scădeà valoarea, le rãspunde așã de frumos pedagogul Gurlitt: „Tendința de a cultivã poporul prin artã este serioasã și rodnicã. Dar toți cei ce lucrãm la ea am pãrãsit nãdejdea cã democratizarea artei i-ar aduce acesteia puteri nouã. Tendința artei este aristocraticã, puterile ei sunt în cei puțini, în cei tari, în indivizi. Nu vom aveà un popor de maestri, dar vom aveà un popor care pricepe pe maestri săi, care-i admirã, care-i ascultã!

Așa cred cã trebuie sã înțelegem poporanismul în artã. Și nãdãrduim cã și artiștii noștri se vor strãdui ca creațiunile sufletului lor sã trăiascã în sufletul neamului întreg.

Astfel vor împlini cu toții chemarea poetului Vla-hușã pe care o adreseazã purtãtorilor cuvãntului!

Voi, cãror vi-s'a dat solia sfântã
De preoți ai acestei mari puteri,
Voi, în al cãror suflet se frãmântã
Intunecate valuri de dureri

Și gãnduri de-un întreg popor gãndite
— Nu duceți minunatul vostru dar
Ofrandã mânilor nelegiuite;
Ci, ca pe sfânta masã din altar

A 'mpãrtășirii tainã preacuratã,
Așa cuvãntul sã vi-l potriviți
Ca mii de inimi la un fel sã batã
Și miilor de veacuri sã vorbiți.

MARIA CUNȚAN.

S'a născut în Sibiu la anul 1862. Trăiește în locul natal.

A publicat:

1. „Poezii“, Orăștie.
2. „Poezii“, Minerva, București.

Traduceri:

3. „Fecioara dela Orleans“ dramă romantică de F. Schiller, la W. Krafft, Sibiu.

A colaborat la revistele: „Familia“, „Revista Literară“, „Revista Ilustrată“, „Foaia Literară“, „Dochia“, „Revista Noastră“, „Primăvara“ și

la foile: „Tribuna“, „Telegraful Român“ și „Țara Noastră“. De prezent colaborează la „Luceafărul“ și „Foaia Poporului“.

CÂNTEC DE TOAMNĂ

Acum când iau condeiu 'n mână
 Din mâna dorului ortac,
 Sunt pe iubirea mea stăpână,
 Atâtea farmece mă 'ngână
 Și gândurile bune 'mi tac.

Tot ce eră scris să răsară
 Pe al firei plai înțelenit,
 Învie cuprinzând cu pară
 Ca 'n zilele de primăvară
 Sufletul meu întinerit.

M'aş avântă ca ciocârlia
Cătră seninul răsărit,
Pe vânt mi-aş măsură tăria
Prelung ar răsună — câmpia
De veselul meu ciripit.

Dar o tomnatică durere
Îmi pune stavilă la dor;
Iubiţi cât inima vă cere
Vin nopţile de priveghere
Şi anii grei cu jalea lor.

Şi-acum când pun încet din mână
Condeiu dorului ortac,
Sint greutatea de țărană
Şi bucuria mea păgână,
Şi cântecele mele tac.

GAVRIL TODICA.

Născut în comuna Iclodul-mare (lângă Gherla), la 3 Faur 1877, din părinți țărani. Astăzi e contabil la „Geogeană“, în Geoagiul-de-jos, lângă Orăștie.

Scrieri :

1. Biblioteca populară a „Tribunei“, Nr. 50—53.
2. Posta, telegraful, telefonul. (Biblioteca populară a Asociațiunii).
3. Vulcanismul. (Ibid.)
4. Palavre.
5. Studii științifice.

Colaborează la „Gazeta Transilvaniei“, „Revista Economică“, „Românul“ și „Cosinzeana“
 BCU Cluj / Central University Library Cluj

Specializare și enciclopedism.

Să cugetăm mai întâi la fapte. Domnul Iorga, cu activitatea-i de istoriograf; dl A. C. Cuza, cu activitatea-i de economist, sunt pronunțat specialiști. Asemenea dl Țițeica în matematici, dl Istrati în chimie, dl Victor Babeș în bacteriologie, dl Aurel Vlaicu în tehnică. Exemplele le-am putea continua după plac. S'a îndreptat fiecare, conform dispozițiilor firești, spre un ram de lucru. S'au introdus în el, l'au studiat în amănunțimi, l'au aprofundat. *Numai astfel se câștigă rezultate pozitive pentru viața reală.*

Acum cetiți: Omul și pământul; Scrisorile către Vasile Alexandri; Convorbirile economice, de Ion Ghica; cetiți: Cuvinte din bătrâni, Ion Vodă cel cumplit, Ety-

mologicum Magnum Romaniae, Sic cogito, de Bogdan P. Hașdeu. Veți rămâneți surprinși de enorma diversitate a materiei, de cunoștințele vaste, ce transpiră din scrieri.

Vă place Iorga, cu lucrările-i multe de nu le mai poți urmări. Vă place Vlaicu cu aeroplanul său, Țițeica în cursurile de analitică, dar vă place și Hașdeu, în estraordinara gimnastică a inteligenței, în știința-i universală.

Cu toată specializarea, la care sunt obligați oamenii de știință, în rațiunea abundenței lucrului și a terenului vast de cercetări, există un fond comun, *adevărul*, care susține anumită legătură între toți ramii de activitate științifică.

Legătura aceasta, al cărei substrat e *adevărul*, e atât de pronunțată, încât foarte rar lasă pe specialiști exclusiv în domeniul de investigații ce și-l-au ales. Li îndeamnă spre alte și alte păragini: dela cele mai înrudite, până la cele mai eterogene. Istoriograful Iorga, econonistul Cuza, trec la politică, la filozofie, la chestii culturale generale. Chimistul Istrati trece la istorie, trece la politică, trece la chestii economice. Astronomul Flammarion îmbrățișează meteorologia, geologia, filozofia. Exemplele iarăș le-am putea înmulți după plac.

Începem a ne da seama, că multele clasificări, multele compartimente cu subcompartimente de cercetări, — tot atâtea efecte ale divisiunii muncii — nu sunt scopuri, ci numai mijloace, în *căutarea adevărului*, care numai acesta poate fi scop. În vederea lui, e așa de anevoioasă unilateralitatea în cercetări. Disgustătoare chiar. Adevărat, că ar fi absurditate a ținti că știi totul, să analizezi totul, ca odinioară Pico de Mirandola. Ba, pe zi ce merge e mai anevoios, e im-

posibil, să devii un Arago, un Alexandru Humboldt, un Hașdeu, în multiplele lor sfere de cercetări. Dar este un fond comun de idei generale, un enciclopedism întemeiat pe cercetările științifice moderne, o sintesă filozofică a acestor cercetări, oricât de variate ar părea ele. Isvor de nouă progrese, care se manifestă într'o exuberanță de lucrări filozofice — științifice, a căror răsărire ar fi fost imposibilă înainte de cercetările speciale, ale specialiștilor.

Pe mine mai mult mă atrag, sub acest raport, câteva scrieri de: Poincaré, Flammarion, Painlevé, Laisant, Balfour, Spencer, Crookes, Prohászka, la streini; Rădulescu Motru („Știință și Energie“) la Români.

VIRGIL ONIȚIU.

S'a născut la 1864 în Reghinul-Săsesc. A studiat în Seghedin, Sibiiu, Viena și Budapesta. În 1 Sept. v. 1890 a intrat ca profesor la gimnazul din Brașov a cărui director e din 1894. E viceprezidentul Societății pentru fond de teatru român și membru corespondent al Academiei Române.

Lucrări:

1. Carte de cetire pentru cl. I. și II. gimn.
2. Carte de cetire pentru cl. III. gimn.
3. Carte de cetire pentru cl. IV. gimn.
4. Limba română (elemente de filologie) pentru cl. IV. gimn.
5. Istoria Literaturii române, manual litografat pentru uzul clasei VIII. gimnaziale.
6. „De toate“, schițe și novele.
7. „Clipe de repaus“, schițe în 2 vol. (sub pseudonimul: Sorcovă).
8. „În sat la Tânguești“, piesă teatrală.
9. „Pentru ochii lumii“, piesă teatrală, localizată după Labiche.

A scris numeroși articoli în chestii literare, culturale și de actualitate în diferite reviste și ziare românești, și a tradus diferite novele și romane după Tolstoi, Jules Verne și Dostoievski.

Discurs de bineventare

rostit cu ocaziunea întrunirii jubilară a maturizanților gimnaziului român din Brașov (cursul anilor 1895 și 1900) în ziua de încheiere a anului școlar 1909/10, în sala festivă a gimnaziului din Brașov.

Domnilor și Doamnelor!
Iubită tinerime școlară!

Sărbătoarea noastră de azi a încheierii anului școlar nu e ca toate celelalte. Ea se distinge prin prezența unor iubiți și dragi oaspeți, veniți din cele patru

unghiuri ale neamului. Ei nu sunt nici școlari, cari să-și aștepte cu nerăbdare certificatele lor anuale și nu sunt nici părinții școlarilor în așteptare. Dar Dv. știți bine cine sunt, sunt iubiții noștri fii sufletești depe vremuri, sunt copiii acestei „Alma mater!“ Plecat-au dela această vatră părintească, unii de 10, alții de 15 ani și iată-i revenind azi de peste țări și mări la sânul drag al mamei lor, socotind să prindă puteri nouă pentru lupta zbuciumată a vieții și — adaug eu — pentruca să reverse puteri nouă în inima iubitei lor mame.

Drumași munciți pe căile grele ale vieții, unde puteau să găsească un scurt popas de recreație, de reîntinerire și de reînvigorare, mai desfătat și mai drag decât la sinul mamei lor!? Precum Anteu din poveștile mitice prindea puteri nouă în lupta cumplită cu nebiruitul Hercul de câteori atingea măcar pe o clipă pământul, mama lui, — tot astfel și voi, iubiților, ați venit să vă adăpați la izvorul nesecat de puteri vii, ce izvoresc pentru niște fii iubitori, din sinul de mamă...

Dar dacă voi lupte grele v'ați luptat și ați venit acum să prindeți aci puteri nouă pentru luptele vieții, cari vă așteaptă de aci înainte, — luptatu-s'a, dragii mei, de când duși ați fost voi, — și școala noastră: o luptă grea și istovitoare! Și precum vouă Vă trebuiesc puteri nouă în luptele vieții, puteri pe cari ați venit să le înnoiți aci, tot așa și școala-mamă are nevoie de puteri nouă pentru greaua ei chemare, puteri, pe cari le strânge din dragostea și recunoștința voastră, din inimile voastre, pe cari le-ați adus azi prinos ei...

Și cum vă văd reveniți azi din depărtări necunoscută, — gândul meu zboară în lumea minunată a basmelor noastre, acest poem plin de vrajă, vis încre-

menit al sufletului poporului românesc, în care înțeleșuri adânci să învălesc în haina poveștii cea țesută din fire de rază, cu alesături de petri nestimate, scăpărate din luminile bolșii cerești.

Și-l văd pe bătrânul împărat din poveștile străbune cum șade, uitat de moarte, în jețul său de aur: „barba în pământ i-ajunge și genele la piept“. El își adună fiii în jurul scaunului domnesc. Sunt mulți și voinici! Și-i trimite în lumea tainelor și minunilor neștiute. — în basme i se zice acelei lumi: țărâmul celălalt, — noi i-am zice azi: vieața, — ca să-i aducă un ulcior de apă viie din izvorul tinereții fără bătrânețe, coela din grădina zinelor, dincolo de marginea alor șapte lumi, fiecare cu câte 7 împărășii, din cale.

Și se duc voinicii... Se duc ca vântul și ca gândul, pe cai hrăniți cu jărat și deprinși a spinteca văzduhul în zbor...
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ei pleacă rânduri, rânduri.... alșii și iar alșii.....

Bătrânul împărat este în așteptare.

Trec zile, trec luni, trec ani!

Multe rânduri de voinici nu mai revin niciodată! Țărâmul celălalt i-a mistuit, fiindcă au uitat în goana lor de sfaturile înțelepte ale bătrânului împărat și au căzut în cursa ispitelor fără samă; abătându-se unii de pe drumul cel bun, au rătăcit pe căi rele și s'au prăbușit în prăpastii, alșii scârbiți de-atâta treapă după niște izvoare de apă, cari poate că nici nu or fi fiind, și-au pierdut credința și s'au așezat la margini de drum, fermecași de grămezile de aur și de argint presărate în cale de alianul neîmpăcat al schintei cerești din sufletul omului.

Din mulți chiemași pușini au fost aleși!.. Dar în sfârșit după ani îndelungași de așteptare..... iată-i că se

apropie!... Vestea sosirii să împrăştie ca razele de lumină... prefufindenii.. Bătrânul împărat zâmbind își deschide pleoapele plumbuite de piroteala vrâstii... Sărbătoare mare!... flori și frunză verde să aștern pe drumuri... Alaiul sosește. ...Voinicul descalică... Bătrânul se ridică din scaunul său, binecuvântă pe cel mult așteptat și-l sărută cu drag pe amândoi obraji arși de soare și de vijelii... atunci voinicul îi întinde ulcior de piatră cu apă viie din izvorul tinereții fără bătrânețe, pe care l-a adus cu moartea pe moarte călcând... și împăratul bea din ulcior... Minune!... Bătrânul a întinerit! — Stolorile de dușmani, adunați din tot hăul, pândind la prada împărăției, când va fi să închidă ochii bătrânul împărat, se risipesc în vânt, uimiți și îngroziți de minunea ce-au văzut aieva!

— — — — —
— — — — — BCU Cluj / Central University Library Cluj — — — — —

• Până aci povestea.

Acest institut de învățământ mi-se pare azi ca împăratul din poveste. E bătrân, stăpânește doar de chiar 60 de ani, și Doamne, grele s'au mai făcut vremurile din urmă!... An de an el trimite stoluri, stoluri de voinici, călări pe caii de jaratic ai învățaturii, ai credinței, ai iubirii de neam, de lege și de țară... li trimite în hăul nesfârșit al vieții, tărâmul celălalt, cum îi zice în basme... Și mulți, ah, prea mulți, duși sunt pentru totdeauna!... Bătrânul pierde mulți fii prin prăpestiile neînchipuite ale tărâmului celuilalt!... Fiecare tiu pierdut sapă câteo brazdă de durere, și de vrâstă în fața lui — și scoate câteun fir alb în pletele lui...

Dar azi bătrânul împărat iar a 'ntinerit!... La-ți întinerit voi, dragi voinici, cari nu v'ați pierdut pe că-

rările încâlcite și ispititoare ale vieții, ci bună luptă ați luptat și v-ați înapoiat mândri, biruitori și oșeliți, aducându-ne ulciorul plin de apa viie a tinereții fără bătrânețe...

Binecuvântați să fiți drumăși tari în credință și nobili prin iubire, binecuvântați să fiți pentru tinerețea și puterea ce ni-o aduceți, — binecuvântați să fiți, pentru că biruind vremelnicia omenească, ne-ați întărit credința noastră în vecinicia acestui institut românesc de cultură! Fiți pilde vii celorlalte stoluri de voinici ai culturii româneștii, pe cari îi trimitem an de an în largul lumii, ca văzându-vă pe voi, să nu piardă credința și nădejdea și să lumineze cărările vieții unui neam vechiu, pacinic, cinstit și cuminte, care i-a crescut cu mult amar și din multă sărăcie, tocmai pentru că să aibă dela ei:

BCU *luminează din lumină!* library Cluj

Iubiți foști elevi!, în numele școalelor noastre și al foștilor vostri povățuitori de odinioară, vă zic din tot sufletul:

Bine a-ți venit!

ION BORCIA.

S'a născut în Sibiu la 23 August 1880, din familie de avocat. Trăiește în Sibiu ca profesor la școala de fete a Asociațiunii.

Scrieri :

a) originale: poezii publicate în revistele „Familia“ (iscălite Sorin), „Sămănătorul“ (unele iscălite I. Corbea), „Luceafărul“ și „Ramuri“:

b) traduceri: 1. poezii, de diferiți poeți germani.

2. „Ifigenia în Taurida“ de Goethe, („Luceafărul“ 1907).

3. „Iuliu Caesar“, de Shakespeare („Luceafărul“ 1911).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SONET

Aș vrea să 'nchin un imn pios iubirii,
 Vrăjit din harfa razelor de lună,
 Din mândre flori să-ți împletesc cunună,
 S'adun în ea mireasma 'ntreag' a firii.

Dar cât de aspru cântecu-mi răsună,
 Cununa e de spini, iar trandafirii
 De-acei cu cari se 'mpodobesc martirii,
 Tipând se rupe strună după strună...

Trosniri de puști aud în depărtare,
Văd răsărind din piepturi flori de sânge,
Și simt trecând a morții 'nfiorare...

Aud blestem, scrâșniri și glas ce plânge,
Văd un popor în mută 'ngenunchiare...
Aș vreă să cânt... dar inima-mi se strânge...

---

*

N. PETRA-PETRESCU.

S'a născut în 7 Nov. 1848, din părinți țărani, în comuna Ibănești, comit. Murăș-Turda. A studiat în Reghinul-Săsesc, Bistrița, Blaj și Sibiiu. A fost unul dintre primii funcționari ai „Albinei“ Astăzi e director la „Cordiana“ în Fofeldea.

A colaborat la „Albina“ (Pesta), „Familia“, „Gazeta Transilvaniei“, „Observatorul“, „Telegraful Român“, „Transilvania“, „Amicul Tinerimei“ (București), „Școala Română“ „Românul“, „Meseriașul Român“, „Rândunica“, „Țara Noastră“, „Noua

Biblioteca Română“, „Amicul Copiilor“ (București), „Amicul Familiei“, „Economul“ (Blaj). „Revista Ilustrată“ și „Albina Carpaților“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A publicat:

1. Biografii romane, de A. W. Grube. Sibiiu, W. Krafft, 1876.
2. Mandrin, căpitanul bandiților, de Cl. Robert. Sibiiu, Tipografia Closius, 1877.
3. În munți, scenă dramatică, Sibiiu, 1879.
4. Nepotul ca unchiu, comedie de Schiller. Sibiiu, W. Krafft, 1880.
5. Studiu din economia națională. Despre bănci, etc. Sibiiu, Tip. Archid. 1881.
6. Ciprian Porumbescu, biografie, reproducere din „Amicul Poporului“, calendar pe 1884.
7. Satul cu comorile, novelă localizată. Brașov, Tip. A. Mureșianu.
8. Constantin Popasu, necrolog. A. Mureșianu, 1890.
9. Povestiri alese. Brașov, A. Mureșianu, 1892.
10. Asociațiunea pentru sprijinirea învățăceilor și sodalilor români, Brașov, 1893.
11. Compas românesc și Anuar financiar și economic. Sibiiu, Tip. Arch., a. I.—V. 1893—8.
12. Monografia institutului „Albina“. Sibiiu, Tip. Arch., 1897.
13. Carnetul roșu. O interesantă novelă nihilistă, trad. Brașov, A. Mureșianu, 1901.

14. Geloșii, comedie, trad. Brașov, A. Mureșianu, 1905.
15. Pomul de Crăciun, icoană familiară, teatru, trad. Brașov, A. Mureșianu, 1906.
16. Ilie Marin, istorioară pentru tinerime. Din nemțește. București, „Minerva“, 1905.
17. Din putere proprie. Biblioteca Asociațiunii, nr. 35. Sibiu, Tip. Archid., 1909.

„Masa“.

Se scrie, că obiceiurile la nunțile românești se deosebesc după ținuturi. Astfel, pe valea Hârțibaciului, în comuna Fofeldea din comitatul Sibiului, mi-s'a dat ocaziune să fiu de față și să iau parte la o petrecere populară, pe care n'am văzut'o în alte părți locuite de Români.

Intr'ale mîncări ceremoniile la nunți sunt foarte simple în părțile acestea. Nunta ține, ce e drept, trei zile. Voie bună cu preumblări dela socru mare la socru mic, dela socru mic la socru mare, preumblare la nași și totuși cheltueli modeste.

Dar nu voiesc să vorbesc de astă dată despre nunți.

O urmare a nunții este masa, obicei religios, împreună iară cu mîncări, beuturi și multă voie bună. Fiecare păreche cununată își ține de sfîntă datorie să pună masa. „Fără masă nici nu se poate ajunge în raiu; dacă ajungi, n'ai ce mîncă, dacă nu pui masă în lumea asta“.

Masa se pune de obicei la anul după cununie. Se pune însă și mai târziu, după cum îi dă finului mîna; o pune însă bucuros, pentrucă el la masă capătă darul dela nași, nu la nuntă. La masă invită și

nașii și finii de regulă pe neamuri, pe vecini, dar și pe alții pe cine vreau.

Pe mine mă pofțise nașul Toma Sava, un fruntaș din comună. Părintele îmi spusese mai dinainte, că vouă fi chemat.

Eră Duminecă, după biserică. Intru cu preotul în curtea finilor. În curte dealungul, aproape cât ține curtea, eră întinsă o masă mândră și frumoasă. În capul ei erau două mese, lipită de acestea o scară lungă, așezată pe scaune, pe ea scânduri și pe deasupra eră acoperită cu fețe de mese.

Pe masa din frunte eră așezat Pomul sau Mărul*), o creangă frumoasă de măr, cu mai multe crăci, dacă se poate cu frunze, împodobit cu mere frumoase, roșii, ca un șir de ațe cu prune uscate și măceșe, o luminare de ceară de stupi, împletită din mai multe feștile. În împletitură se află 2—3 mere. Răzimate de pom sunt două scări fungi de pâne, pe cari se suie nașii la cer.

Tot aici se mai află doi colaci mari, aproape fără gaură la mijloc, două năporoșne, un fel de prescură mai mare, două blidișele cu urez fiert, cu câteo lingură deasupra, două ulcioare pentru apă, în grumazi cu câteun colac și cu câteun măr deasupra, două cămeși cusute frumos, una pentru naș, alta pentru nașă.

Dealungul pe celelalte mese, pomi împodobiți cu mere, colaci mai mici și *capetele*, de comun trei. Fiecare cap constă din doi colaci, la mijloc două crestăte și doi arhangheli. Pe colaci și celelalte pâni, pe fiecare se află câteo luminară de ceară. Iar în capul mesei a doua, doi inși țin vișeaua care o cinstește

---

*) În alte părți pomul îl pune la nunți. Aici nu se pune la nuntă.

nașul. Aceasta este lucrul principal la punerea mesei. Ea este bucuria finilor. În cazul nostru eră o vișea, rassă de Svițera, cumpărată cu 27 coroane. Firește, eră împodobită cu pantflici și luminări în coarne.

Îndată după sosirea preotului, vin nașii cu invitații lor. Ei încă aduc un pom și doi colaci mari. Din aceștia unul se schimbă cu alt colac din ai finului. Între alte podoabe, pe pomul nașului se află un giolgiu și o păstură, două obiecte de îmbrobodit pentru fina.

Dupăce se adună cu toții, fiind curtea aproape plină, preotul începe slujba, care se sfârșește cu colivă. La slujbă se pomenesc viii și morșii, în spițe depărtate, din partea finilor, cum și nunii. Coliva constă din fărâməturi de colac, tăiate ca anafora, nu din grâu fiert, cum se obișnuiesc în alte părți.

După terminarea slujbei, preotul începe împărțirea bogățiilor de pe mese. Mai întâiu cheamă pe nași și le spune, că finii lor, din dragoste, vreau să le facă niște „cinsturi“. Iacă nașule, o cămașe frumoasă, hai să vedem potrivește-se? (luând cămașa menită pentru nașă, o desface). O! asta nu-i cămașă, pare că-i prea lungă. Tot cu glume predă nașilor pomul finilor, scările și doi colaci mari.

Și acum trece la darul nașilor și predă finilor vișeaua cea „scumpă“, pomul și colacii. Când colo ce mai vede părintele? Vede pe fin cu capul gol. Sărmanul fin! „Nașule iată pe *hin-to**) săracul, cu capul gol ...n'ar strică, să-i dai o căciulă, să nu răcească la cap“. Ce să facă nașul? Uitase să aducă căciulă, ori spune, că i-au stârpit oile astprimăvară, dar adauge, că-i gata să-i dea bani, să-și cumpere o căciulă, ca să nu i se bolnăvească *hinul*... bagă mâna în buzunar

---

*) finu-tău.

și scoate câteva coroane, pe cari le pune în palma finului, a cărui față strălucește de bucurie.

Nașii de botez capătă ulcioarele.

După acestea preoteasa se apropie de capete și-și umple cu ele desagii frumoși, aduși anume pentru scopul acesta. Tot în desagi își au locul și năporoșnile. Preotul, spre necazul preotesei, scoate din desagi o năporosniță, ori un arhanghel, cu cari astupă gurile celor cântăreți flămânzi. Eu deși n'am cântat, m'am ales cu un sfânt arhanghel, un colăcel și o luminărică.

Blidișelele cu urez, unul este pentru preot, celălalt pentru nun. Din acesta gustă câți ajung.

Și acum se aruncă cu tofii, mic cu mare, asupra celorlalți pomi... Bucuria copiilor. Cu ocaziunea aceasta trebuie să se mai răstoarne și câte o masă, ca veselia să fie cu atât mai mare. Pe urmă, finul și fina umblă cu desagii și împart la tofii colăceli și câte o luminărică de ceară.

Sfârșindu-se ceremonia cu masa din curte, oastea nașului este poftită la masa întinsă din casă. Preotul dă binecuvântarea și tofi se așează pentru gustare. Deodată încep și glumele, ba că Sopa n'a mâncat de o săptămână, numai ca să poată mânca acum, ba că cutare să nu mănânce carne, că n'are dinți, și altele.

Mâncările regulamentare sunt: varză cu râncezală, ar fi să fie cu carne, dar bucătăreasa a pus pe semne carnea deoparte. Fapt pentru care este și pedepsită; urez cu lapte și cu carne de oaie (păcat că măcelarul nu făiase carne în ziua aceea), morcovi cu lapte. Furculițe pentru masă nu capătă, decât preotul și câteun domn, ceilalți mănâncă cu furculița naturală, care i-a făcut-o mă-sa, și cu lingura.

Către sfârșitul mesei vine găina nașilor. Femei

cântărețe se adună în mijlocul casei. Cea mai sfătoasă fine în mână o găină, la gât cu un șir de găoci de ouă. Ele cântă pe o arie monotonă cântecul găinei de următorul cuprins:

„Și-a dăina, dăina, dăina
D'ale lele, nune doamne*),
Unde șed preoții
Par'că-i Cristos cu toșii,
Unde șed mesenii
Par'că-s domnii țării,
Unde șede nunu mare,
Par'că-i soare, când răsare.
Unde șede nuna mare,
Par'că-i luna când răsare.
Unde șed ficiori de nun,
Par'că-i rând de porumbei,
Unde șed fete de nun,
Par'că-i rând de turturele.
Nunu 'n munte s'a suit
Cu foiagu 'n munte-a dat,
Trei izvoare-au izvorit
Un izvor de miru sfânt
Și-un izvor de grâu roșu,
Și-un izvor de lapte dulce.
Mirul sfânt preoșilor,
Vin roșu mesenilor,
Lapte dulce finilor.
Dela nunu, pân la finu
Mere-un râu de lapte dulce.
Dela finu pân' la nunu
Mere-o puică ouătoare,
Din picioare scăpărând
Și din gură glăsuind:
— Nună, nună, doamnă nună,
Pune-o mâna de-a stânga
Și plătește puicuța,

---

*) Versul acesta se repețește după fiecare rând.

Că de nu ne-o vei plăfi
Noi puica om blăstămă,
Nici un ou nu va ouă,
C'ăşa-i legea 'n satu nost,
Să deă preotu zlotu
Să deă nunu taleru,
Şi mesenii cari ce-or vreă
C'ăşa-i legea p'ăicea“.

Cântând tot jidăresc şi ciupesc găina, ca să facă larmă.

Pentru cântec, fiecare cântăreaţă capătă dela nună câteun creiţar. Bucătăreasa, săraca, vine cu mâna legată şi se plânge, că şi-a ars'o frigând la carne. Nuna se îndură şi-i dă o pupăză şi doi creiţari. Preotul însă nu vreă să-i deă nimic. Dânsul găseşte pe bucătăreasă mincinoasă, pentrucă el n-a văzută nici o bucată de carne prin blide. Bucătăreasa n'are ce face, se retrage cu buzele umilate, în răsul tuturor.

În timpul mesei, sticla cu vadra de rachiu este în mijloc. Din ai finului cei mai dibaci umplu din ea sticle, cari se golesc în jurul mesei. Dupăce se satură naşii, cu toţi învitaşii lor, ies din casă şi fac loc la chemaşii finilor. Ei se duc acasă cu dâuşii, unde le întind altă masă.

Şi se întinde petrecere şi deoparte şi de alta. Dacă se găseşte o flueră, încep şi la jocuri.

Aceasta este masa cu dulce şi se pune de regulă Dumineca, toamna.

În aceeaş săptămână, sau în săptămâna a doua, Miercurea sau Vinerea, finii pun şi o masă de post.

Aceasta se face în cerc de tot restrâns. Nu se mai fac învitaşii. Ca pom se foloseşte cel de mai 'nainte şi pentru nun o scară.

Mâncări de post sunt: fasole și grâu fiert. Rachiul se 'nfelege.

Masa se numește și pomană, pentru că se pomenesc cei morți. Masa cu dulce se pune de obicei în curte, dacă e timp frumos, cea de post numai în casă. La mese preotul nu capătă plată în bani.

* * *

— Toate sunt bine scrise, zise nenea Precup, căruia îi cetisem lucrarea. Dar s'ar mai putea adauge ceva.

— Anume ?

— Eu țin minte, că înainte de asta cu treizeci și opt de ani nu se puneă masă fără carne de oaie. Totdeauna se făia câteo oaie grasă. Din carne se făcea atunci un fel de tocană. Se făiau câteo sută de cepe, se uscă apoi pâne pe cuptor, pânea se sfărâmă și puneă peste carne. La mâncarea aceasta îi ziceau bureți, și eră așa de gustoasă, încât nimeni nu mâncă altfel de bucate, până mai erau „bureți“. Pe vremea aceea preotul, pe lângă pânilor pomenite, mai căpătă totdeauna: capul, o spată și pielea oii. Drept că pe vremea aceea și preotul și preoteasa umblau tot cu cojoace. Datina asta s'a șters la noi numai de când cu alegerea preotului de astăzi. Atunci al doilea candidat făgăduise că, dacă va fi ales el, întru altele nu va cere dela oameni nici capul, spata și pielea oii, cari se dau la mese. Cu condiția asta s'a ales și părintele de acum.

Astăzi datina aceasta se mai ține în Ilimbav, unde însă preotul capătă numai capul și pielea oii“.

— Bine, nene Precup, să însemn și asta.

Dr. ONISIFOR GHIBU.

Născut în Săliște (lângă Sibiiu) în 31 Maiu 1883. Liceul l-a făcut în Sibiiu și Brașov. A studiat apoi teologia în Sibiiu, filosofia și pedagogia la universitatea din București, Buda-
pesta, Strassburg și Jena. Doctor în filosofie dela Jena. Actualmente referent școlar în Consistorul ar-
chidiecezan din Sibiiu și profesor suplinitor la Se-
minarul „Andreian“.

Scrieri:

1. Limba nouălor cărți bisericești, Sibiiu, 1905.
2. O călătorie prin Alsacia-Lorena; Țara și școlile ei, București, 1909.
3. Ziaristica bisericească la Români. Studiu istoric, Sibiiu, 1910.
4. Der moderne Utraquismus oder die Zweisprachigkeit in der Volksschule, Langensalza, 1910.
5. Câteva probleme de ale școlii primare românești din Ardeal. Iași, 1910.
6. Cercetări pivoitoare la situația învățământului nostru primar și la educația populară, Sibiiu, 1911.
7. Despre educație, Sibiiu, 1911.

Popoare cu două limbi.

De o vreme încoace se vorbește mult la noi despre bilingvism. Legea școlară alui Apponyi, dela 1907, preconizează printre rânduri chiar ca principiu didactic bilingvismul; ea vreă să facă cu timpul ca popoarele nemaghiare din țara aceasta să vorbească în două limbi.

Și aceasta din două motive. Mai întâiu din motive de patriotism, apoi din motive culturale. Cu alte cuvinte aceasta ar însemna, că un Român numai dacă știe și ungrește poate fi considerat ca patriot bun, și, a doua, ca om care știe două limbi e de două ori mai cult decât un om care vorbește numai în limba moștenită dela strămoși.

Prejudiții peste prejudiții! Nici unul din aceste două motive nu rezistă criticei. Patriotismul n'are a face cu o limbă streină, — cultura unui popor de asemenea. Patriotismul consistă în sentimente și în convingeri, în puterea tradițiilor și în hotărârea de jertfire a tuturor bunurilor, dimpreună cu viața, pentru patrie, — iar cultura nu privește în limbă decât un *mijloc* accesoriu. Dacă limba maghiară ar fi sinonimă cu patriotismul și cu cultura, ar urmă ca să nu mai existe în țara aceasta Unguri fără sentimente patriotice și fără cultură înaltă, și ca toate popoarele nemaghiare să fie niște popoare inculte și lipsite de sentimentul patriotic.

De fapt, limba maghiară își are importanța ei practică — pentru anumiți nemaghiari. Pentru întreg poporul nostru nu, din nici un punct de vedere! Poporul nostru e destul de patriot popor. Limba maghiară nu e în stare să-i potențeze acest sentiment. Sunt zeci de mii de Români emigrați în România, cari își socotesc de patria lor Ungaria, unde și vin an de an spre a plăti dările și spre a-și stropi cu lacrimi mormintele părinților de cari nu se pot despărși. Unui astfel de popor nu-i mai trebuiesc lecții de patriotism! Ca popor de cultură încă nu suntem la un nivel destul de înalt, dar avem convingerea că nu stăm cu mult mai jos decât Ungurii și că cultura noastră ni-o putem dezvoltă și noi tot numai ca și alte popoare: cu ajutorul

limbei noastre naționale. Din motive practice, da, învățăm cu toții limba maghiară, câți avem nevoie de ea. Câți intelectuali români nu cunosc această limbă? Dar poporul, — el ce nevoie are de această limbă? Zic unii: pentruca să se poată înțelege cu judecătorii de pe la orașe, cu conducătorii de pe la trenuri și, uneori, cu inspectorii școlari. Toți greșesc, pentrucă nu poporul e dator să învețe limba acestor pușini slujbași, ci, chiar pe baza legilor țării, aceștia au datoria să învețe limba poporului.

Indivizi singuratici cari, să posedă două sau mai multe limbi, sunt și pot să fie, — popoare întregi cari să știe două limbi nu există și nu pot exista. O a doua limbă pentru un popor înseamnă moarte națională. Căci sufletul unui popor trăiește în limba acestuia, după cum zice și poetul maghiar: Nyelvében él a nemzet. Se poate închipui un popor care să poată trăi în două limbi?

Iată de ce a nemulțămît atât de adânc pe toți adevărații patrioți legea lui Apponyi, și iată de ce se cere cu atâta insistență din partea tuturor acestora, ca legea aceasta să se șteargă.

ERMIL BORCIA.

Născut la 25 Ianuarie 1870 în Braşov, din familia avocatului şi fostului fişcal consistorial: Dr. Ioan Borgia din Sibiu. E absolvent al academiei comerciale din Viena. Trăieşte în Sibiu ca funcţionar superior de bancă.

A publicat:

diferite lucrări de cuprins economic în „Revista Economică“ şi prin ziare. Sub pseudonimul Halaramb Călămăr a scris lucrări umoristice prin foi.

Redactează dela 1896 Calendarul umoristic „Posnaşul“, din editura Krafft, Sibiu.

A mai tipărit:

„Bobârnaci şi Bazaconii“, o colecţie de glume şi caricaturi. Sibiu, 1908. Cluj / Central University Library Cluj

„Farafastăcuri“, versuri de distracţie, Sibiu, 1910.

Redactează revista hazlie:

„Bobârnaci“, ca adaus umoristic la foaia „Libertatea“ din Orăştie.

Traduceri:

„Legea de asigurare“, din codul de comerţ ungar, însoţită de cele mai importante hotărâri ale curţii de casaţie ungare regeşti, apărută în „Biblioteca băncilor române“, Sibiu, 1910.

LA POZA MEA

Om să fii, să nu zici: „ah!“

Când te vezi în „Almanah“.

Căci întreaga noastră fire

Moare după... nemurire!

Și, în ori și ce condiții
De-ai trăi, dar — ai ambiții.
Ții ca lumea să te știe —
Macar... din fotografie.

Evident, deci, simți plăcere
Să-ți dai poza cui ți-o cere.
Special ai dulci fiori
Să te știi 'ntre — scriitori!

Locul tău, de este-aci,
Tu, ce-ai scris și scrii prostii,
N'ai un drept de judecată, —
Lași dar treaba încurcată...

SILVESTRU MOLDOVAN.

7 S'a născut la 1861, în Agârbiciu (l. Turda). A făcut liceul în Braşov; studiile universitare în Cluj şi Viena. Din 1885—87 a fost profesor la liceul român din Braşov. A colaborat ca redactor la „Telegraful Român“, „Tribuna“ (Sibiiu) şi „Foaia Poporului“. În prezent e director al „Gazetei Transilvaniei“ în Braşov.

A întemeiat şi redactat revistele literare-beletristice „Rândunica“ (1894—5) şi „Femeia şi Familia“ (Sibiiu). Este membru activ

al „Societăţii geografice române“ din Bucureşti; membru al secţiilor literare ale „Asociaţiunii“ şi membru emeritat al Societăţii academice „România Jună“ din Viena.

Lucrări :

1. „Ţara noastră“, descrierea Transilvaniei sudice Sibiiu, 1894. Ed. II. cu titlul: *Ardealul. Ţinuturile de pe Olt*. Braşov, 1911.
2. „Zarandul şi Munţii-Apuseni“. Sibiiu, 1898.
3. În Panteon. Marii nostri bărbaţi dela 1848-9. Sibiiu, 1901.
4. Dicţionarul numirilor de localităţi cu populaţiune română din Ungaria (în colaborare cu Nicolau Togan). Sibiiu, 1909.
5. Nichita Balica, povestire istorică. Sibiiu 1902.
6. Mai multe studii în „Gazeta Transilvaniei“, „Tribuna“ (Sibiiu), Buletinul Societăţii geografice române din Bucureşti, „Transilvania“ foaia „Asociaţiunii“ etc.

A mai scos în tipar diferite broşuri, cărţi şcolare şi bucăţi din literatura poporului în Biblioteca populară a „Tribunei“ şi a „Foi Poporului“. (Conf. Gesch. des rum. Schrifttums, de Dr. W. Rudow, 1892, pag. 205).

Uriașii în Ardeal.

— Din: Legende și schițe istorice geografice din Ardeal, ce va apărea în curând. —

Într'o sară geroasă de iarnă ședeam la gura sobei cu moș Mitru, prietinel meu și poveștas vestit în un întreg colț de țară.

În sara aceea moș Mitru erà indispus, ursuz. De alte ori erà guraliv și-mi spuneà vesel povești cu zmei și vârcolaci și cu mândre Cosânzene, dar acum i se opreà vorba în gât.

Se vedeà că e supărat de ceva.

— Ce ai moș Mitre astă seară?, îl întrebai eu. Mi se pare, că nu ți-s foarte oile acasă.

— Apoi domnule, — grăi el mai anevoe, să-ți spun drept sunt supărat pe d-voastră, pe ăștia cari a-ți trecut prin școli, că ne stricați toate lucrurile bune din bătrâni... da zău, toate...

— Cum așa? moș Mitre.

— Iac'asa, că nu mai credeți nici în vorbele rămase din moși-strămoși. Acum ați născocit și aceea, că *neamul uriașilor* n'a fost nici când pe lume, că cele ce se spun despre isprăvile uriașilor nu sunt decât niște povești, bune de a adormi copiii cu ele.

— Ei moșule, n'o fi tocmai așa.

— Ba așa, zău domnule, tocmai așa este. Mai deunăzi mi-a cetit nepotul meu Iovu, într'o gazetă, ce scrie acolo un domn de-ai d-voastră, despre uriași. Zice, că cetățile vechi de prin țară nu le-au zidit uriașii, ci oameni ca noi, adecătelea strămoșii, și nici c'au fost uriași cândva...

— Ei, moș Mitre, vezi, eu nu's așa de necredincios, — îl întrerupsei eu, mângâindu-l, mie-mi place

să ascult poveștile despre uriași. Lasă la naiba pe domnul acela cu gazeta lui, și ian mai spune-mi câte- ceva despre uriași și despre pășurile lor.

Lui moș Mitru i se mai învioră inima și începù:

— Apoi domnule, ce să-ți spun? Doar și dta ai auzit, că în vremile de demult pe întinsul hotarelor noastre erau pripășii uriașii. Așa a rămas vorba din bătrâni și vorba asta sfântă este. Și uriașii ăștia erau oameni năpraznici...

— Oameni? — îl întrerupsei eu întrebător. Să fi fost uriașii oameni?

— Adecă să vezi domnule, uriașii au fost un soi de oameni, cari se deosebeau de rândul de oameni ce trăiește azi pe pământ, că erau mari și zdraveni cât munții. Și apoi aveau și putere grozavă, de răsturnau munții într'o mânie. Așa erau și femeile și fetele lor. Uneori se jucau de-a dura cu stanurile de piatră, cum se joacă copiii cu petricelele. Să mă crezi domnule, că un uriaș de acesta, dacă se apucă de muncă, îți plăsmuie într'o noapte o cetate, cu ziduri de bolovani, cu turnuri gata de tot, de gândeai că a crescut din stâncă. D'apoi când da gâlceava între ei și se luau la harță... ferește Doamne!, răscoleau munți și dealuri dela loc, de se cutremurà cerul și pământul...

Așa îmi povesteà moș Mitru multe minunății despre isprăvile uriașilor, iar eu îl ascultam cu evlavie, căci în cuvintele și istorisirile lui se reoglindà credința întregului nostru popor din Ardeal, despre uriași. Ori încotro îți vei îndreptà pașii prin țara aceasta muntoasă, presărată pe vârfurile de dealuri cu ruine de cetăți, vei aflà amintiri vii despre ei. Ori unde vei da de alcătuiți străvechi, de zidiri părăsite și copleșite de mucegaiul vremii și vei întrebà, că oare cine au

fost urzitorii lor și cine și-a avut pe acolo sălaşurile, poporul își răspunde:

— Nu știm; bătrânii spun că uriașii!

Putem zice, că Ardealul e țara uriașilor, cum nu este nici o altă țară, din câte o împrejmuiesc. Îți vine să crezi, că țara Ciclopilor lui Ulisse din legendara antichitate a fost una cu țara Ardealului. Aceiași uriași năpraznici le-au stăpânit pe amândouă.

Legendele despre uriașii din Ardeal sunt din cele mai frumoase produse ale literaturii noastre populare. În ele aflăm împreună realul cu jocul de fantazie al poporului și fiecare din ele este o alegorie frumoasă, sau ne dă o învățătură morală.

Dela o vreme încoace însă — cam de vreo doi-trei secolii — legendele despre uriași se gată. Neamul uriașilor — așa ne spun povestașii — a perit, s'a stins de pe fața pământului, făcând loc rândului de oameni de azi. Plăsmuirile lor sunt cetățile romane surupate din Dacia și cetățile și castelele din evul mediu, de pe timpul cavalerilor. Un exemplu ne va face învederat aceasta. Cetatea dela Hunedoara, zidită de Ioan Huniade la 1452 (secolul XV) e plăsmuită de uriași, dar cetatea de azi a Alba-Iuliei, construită între anii 1715—1738 (secl. XVIII) nu mai este alcătuire de a uriașilor. Neamul de uriași se stinsese...

*

Odinioară, când pe plaiurile Ardealului viețuiau uriașii, o parte din ei își aveau locuința în Jidovina, un munte în cuprinsul Munților-Apuseni. Acești munți frumoși și estinși au în unele locuri părți de o rară sălbăție. Mai pronunțat e acest caracter sălbatic al formațiunii munților dela Sălcive în jos, de ambele părți ale văii Arieșului, în dreapta pe la Trăscău, Pia-

fra-Bedeleului și apoi spre sud până pe la Peatra-Cetii, iar în stânga râului pe la Belioara, Vidolm, Ocoliş și Runcu, apoi trecând Valea-Ierii până la Cheia-Turzii și Cheia-Turului. În acest ținut prevelează formațiunile de calciu, în cari prin eroziune se formează chei, strâmtori, găuri suferane, și peșteri, stânci și muchi de dealuri pleșuve și alte formațiuni bizare. Acest ținut e *Karst-ul ardelean*, deosebindu-se de Karstul de lângă marea adriatică prin bogăția de verdeață. Karstul adriatic ne prezintă un fel de pustietate nudă, pe când Karstul ardelean e acoperit cu păduri, printre verzura cărora își scot capetele pleșuve muchile de dealuri, stâncile și steanurile de piatră, brăzdate de puhoai. Nuditatea lor înegrită de vreme formează un contrast isbitor cu viociunea verde a pădurilor, ce le încadrează.

În stânga văii Arieșului, pornind din trunchiul Muntelui-Mare*) spre răsărit se înșirue între alții, puternicii munți Urdașul, Scărișoarele, pe coaste cu stânci pleșuve, înfiorătoare, apoi Vulturesele și Jidovina.

Jidovina are o culme lungăreață, dela vest spre est și e loc cultivat, cu sămănături. Săpând pe aici lucrătorii au aflat scoici de mare, rămășițe de pe timpul, când culmile noastre de munți erau spălate de talazurile mării. Apoi s'au aflat în pământ un ciocan de piatră, o cărămidă cu mănunchiu și bucăți de vase dure, urme de ale existenței omului preistoric pe aceste locuri. Coastele de către răsărit ale Jidovinei sunt alcătuite din steanuri de piatră, unele de mărimea caselor. Ele se zăresc și din drumul, ce se așterne pe malul Arieșului și apar groaznice, înspăimântătoare.

„Aceste stânci s'au colți de piatră — scrie un bun cunoscător al acestui ținut — cât casele de mari,

*) A nu se confundă cu Dealul-Mare, dintre Abrud și Zlatna.

au forma unei prizme, uneori sunt de formă cilindrică, sau se aseamănă cu bufile umflate pe la mijloc. Te prinde mirarea, când le vezi așezate una peste alta și atârând uneori în aer, încât ți-se pare că cu un drug de fer le-ai putea rostogoli de vale. Ici-colo alți și câte doi colți, așezați unul deasupra celuilalt, mai arareori și câte trei“.

Acest munte și-l'a ales de locuință o parte din uriași și așa se povestește, că steanurile de piatră de pe coaste au fost așezate de ei. Uriașii erau așa de mari, și de năpraznici, încât stăteau cu un picior în vârful Urdașului și cu celălalt în Jidovina, și din Urdaș luau steanurile de piatră și le mutau pe coastele Jidovinei, unde se văd și azi.

Așa spun unii, da alții mai știutori povestesc, că uriașii aduceau piatra din Muntele-Mare, pășind de pe acest munte în Scărișoare, din Scărișoare în Vulturese și de aci în Jidovina, pași într'adevăr de uriași, deoarece depărtarea între acești munți ține mai bine de două ore.

Atât de încrezuți erau în putere acești uriași, încât în sumeția lor s'au răsvrătit contra cerului. A rămas vorba din bătrâni, că uriașii din Jidovina au ținut sobor și au luat hotărâre să ridice pe vârful muntelui o cetate cum nu se mai pomenise, care să ajungă până la cer și din ea să între cu forță în împărăția cerurilor.

Și au ridicat cetatea. Dar când au ajuns cu zăduitul până la bolta cerească, au observat, că și-au uitat jos sfredelul, cu care erau să găurească cerul. Au trimis îndată pe o femeie de a lor, să-l aducă. Femeia se obosi numai coborând treptele cetății dela cer până la pământ și când privi de jos și văzu calea ce are s'o mai facă, blăstămă cetatea, grăind:

— Risipi-o-ar Dumnezeu să o risipească, că mare înaltă-i.

Atunci ca prin minune cetatea uriașilor se surupă într'o clipă. Jidovina rămase așa, cum este și azi.

Iată așa pedepsește Dumnezeu pe cei îngâmfaiți și cari se dădeau la lucruri păcătoase.

*

Din veste din poveste se mai spune, că între uriașii din Jidovina eră unul bătrân, ca veacul, de îi cresuseră genele peste lumina ochilor, încât nu mai vedea bietul și-l purtă de cârje fata sa.

Odată, într'o zi frumoasă de primăvară, la poalele Jidovinei erau doi oameni în țarină cu un plug cu 6 boi. Moșneagul auzind glas de om în vale, întreabă pe fată, că pe cine vede în vale?

— Pe cine să văd, răspunse fata, iată văd niște vermuleți scormonind pământul!

Apoi fata coborînd din Jidovina, luă în sorț oamenii cu boi cu tof, și-i duse sus în munte la tatăl său.

Acesta le dădă mâna, dar oameni îi întinseră ferul plugului. Uriașul strânse ferul cu așa putere, de îl încovoiă și gândind că e mâna unui om, zise:

— Slabi oameni mai sunt și aceștia!

Apoi mai gândindu-se puțin și presimțind că neamul uriașilor se va stînge nu peste mult, grăi către fată:

— Draga tatii, să duci pe oamenii aceștia de unde i-ai adus și să-i lași în pace, că nu peste mult *neamul lor va stăpâni și Jidovina și întreg rotogolul pământului!*

Legenda aceasta are o variantă.

În apropierea Trăscăului, lângă satul Sângeorzi se află pe o culme de deal niște frumoase ruine de cetate.

Sunt ruinele vechei cetăți a Sângeorzului, zi-

dită de Celeu Thoroczkai, vicevoevodul Ardealului, pe timpul marei năvăliri a Tătarilor. De atunci cetatea a rămas în proprietatea familiei grofești Thoroczkai. Pe vremuri unii din stăpânii cetății se vede, că au fi-ranizat pe iobagi, căci la începutul secolului XVI po-porul se rescoală contra stăpânului de atunci al ce-tății, Francisc Thoroczkai și cuprinzându-o i-a dat foc. Pe timpul răscoalei lui Francisc Rákoczy a avut aceeaș soarte, și de atunci a rămas în ruină.

Legenda ne spune, că cetatea Sângiorzului a fost zidită de uriași și uriașii i-au fost vechii locuitori.

Înr'o zi frumoasă de primăvară o fată de uriaș, curioasă să vadă lumea din afară de zidurile cetății, de unde nu eșise încă, s'a coborît în vale. Aici a dat de doi oameni, cari arau cu un plug cu 6 boi. Fata i-a considerat drept jucării, i-a luat frumușel în sorț și ducându-i în cetate, i-a arătat veselă tătâne-său.

Uriașul a certat-o și i-a poruncit să-i ducă îndă-răpt, zicându-i :

— *Aceștia vor stăpâni în viitor pământul!*

Legenda aceasta, cu deosebire varianta, este o admirabilă alegorie.

Stăpânii de odinioară ai cetăților, și puterea lor oligarhică, ne închipue pe uriașii legendari. Ei au să peară de pe fața pământului, viitorul fiind al altui rând de oameni, al plugarilor, al democrației.

Cuvintele uriașului prevesteau schimbarea vremi-lor, sunt cântecul viitorului, ne arată răsăritul soare-lui libertății popoarelor...

Ți-se pare — prin un *qui pro quo* — că stai gânditor la leagănul lui Andreiu Mureșianu și *Ursi-toarele* diafane vin și prevestesc viitorul, cântând lin și tainic abia perceptibil: *Deșteaptă-te Române!..*

Dr. ALECSANDRU BOGDAN.

S'a născut în 18 Febr. 1881 în Braşov. A studiat la universităţile din Budapesta, Leipzig şi Berlin. Dela 1904 încoace e profesor la liceul din Braşov.

A publicat:

1. „Die Metrik Eminescus“
2. „Nachtrag zur Metrik Eminescus“: Leipzig 1904. (în „Jahresbericht“-ul d. G. Weigand).
3. Cântece de copii şi jocuri“. Braşov, 1905.
4. „Ritmica cântecelor de copii“ (în Analele Academiei Române), Bucureşti, 1906.
5. „Moştenirea lui Şaguna“ (discurs). Braşov, 1909.
6. „M. Eminescu: Strigăni“, Comentariu Sibiu, 1910.
7. „Limba literară şi limba populară“, în „Luceafărul“ 1906.
8. „Dezvoltarea bisericii româneşti“, în „Transilvania“ 1910.

A mai scris dări de seamă şi felurite articole, publicate în reviste şi ziare dela noi şi din România.

Altă ortografie!*)

Dacă urmărim dezvoltarea ortografiei noastre, decând fixarea ei s'a lăsat în grija Academiei Române, vom observa uşor, că ea este o înceată dar sigură apropiere de un sistem ortografic *fonetic*. S'a şi schimbat de vreo patru ori, cam tot din 10 în 10 ani: la 1871, 1881, 1895, 1904. Acum prin urmare când trăim într-un nou deceniu al secolului al XX-lea, terminul unei noi schimbări se apropie.

---

*) Acest articol e cules după ortografia autorului.

Pentru a putea înțelege starea de astăzi a ortografiei noastre și pentru a putea arăta schimbările ce ar trebui să se facă, anticipăm următoarele acsiome:

1. Ortografia curat fonetică este singura ortografie cu adevărat științifică.

2. Ortografia practică cea mai bună este deci aceea, care se apropie *până la limitele posibile* de ortografia curat fonetică.

3. Numai ortografia fonetică se poate întrebuința cu folos, oridecâteori în scrierea unei limbi se introduce un *nou alfabet*; (cum am introdus noi alfabetul latin. Înainte de introducerea alfabetului latin noi am avut o ortografie fonetică, folosindu-ne de alfabetul cirilic; ea a fost fonetică cel puțin în aceeaș măsură, în care e cea de azi).

4. Ortografia aduce mari servicii filologiei, dacă ea poate delătura mișaloasele discuții asupra valorii fonetice a literilor.

5. Ortografia poate contribui la stabilirea unei ortopeii unitare și prin ea la stabilirea limbii literare unitare.

Aici nu-i locul potrivit de-a intra în discuții amănunțite. Dar — chiar și fără a aduce *aici* dovezile — trebuie să respingem laudele, pe cari le aduc ortografiei de azi, fixată de Adademia Română la 1904, Dl I. N. Lahovary într'un recent articol publicat în „Convorbiri Literare“ și Dl Șt. Pop în prefața dicționarului său ortografic, când zic că este o „ortografie rațională, destul de simplă și cu norme bine fixate“. Căci astăzi nu există ziar româneasc ori carte românească, care să nu apară fără greșeli ortografice, sau să nu prezinte cel puțin anomalii și inconsecvențe în ortografie, cu-

toatecă au trecut 6 ani, decând se folosește ortografia dela 1904!

Vom schița prin urmare scurt și în formă de propuneri schimbările ce-ar fi să se facă, ca să putem ajunge cât mai repede la o ortografie fonetică *definitivă*. Iar cinstea de-a avea o ortografie etimologică vom lăsa-o limbii literare românești de peste câteva sute ani, dacă pe-atunci va mai fi cu puțință o astfel de ghiduşerie filologică.

*

1. Sunetul „î, â“ se va scrie numai cu litera „î“. (semnul „â“ s-ar putea folosi pentru *ă* accentuat.

2. „i“ scurt și „u“ scurt (exact fonetic s-ar zice: *consonanta* fricativă palatală și cea labială) își vor avea semnele lor proprii și anume acestea: „ı“ și „ü“. Astfel se va scrie i în cuvântul p^{re}î, și u în cuvântul fi^u. Aceste două semne ajuto^{re}ă (și străinului) cefirea corectă a textelor mai mult decât accentul grav obîcniuit astăzi.

3. „ı“ din diftongul *ie* să se scrie pretutindeni, unde se aude. Deci nu numai în cuvinte ca prietin, fier, iepure, ci și în: tămâie, cărăruie. Numai când diftongul *ie* urmează vocalei *i*, ca d. în so^{fi}e, fie, nu e de lipsă să scriem pe *ı*, deoarece între *i* și *e* trebuie să rostești un *ı*, chiar și dacă nu ai voi.

4. „s“ înaintea consonantelor *b, d, g*, sună „z“; să se scrie deci *z*: (zburdalnic, zdrobesc, zgură). Înaintea lui *m, n, r, l*, se poate admite și „s“, până la stabilirea unei ortoepii unitare.

5. Din acelaș motiv ar fi să îngăduim în toate cazurile să se poată face și în scris deosebirea între diftongii *ia* și *ea*, *ua* și *oa*, (croia — țesea; luat — noastră). Ar fi consecvent — și nici n-am trece peste li-

mitele amintite în axioma al doilea —, dacă am scrie diftongii ia și ea numai „Ya“ și oa, ua numai „üa“; ochii nostri s'ar mira puțin la început de cuvinte ca üameni să mûară, dar cum se obicinuiesc cu atâtea lucruri din lumea aceasta, s-ar obicinui și cu noua înfățișare a unor cuvinte simple.

6. „x“ se va scrie „cs“ în cuvinte ca fics, necs, dar se va scrie „gz“ în cuvinte ca egzamen, egzact.

7. „cv“ se va scrie numai așa; nu și „cu“; ecvație, nu și ecuație.

8. „ș“ în cuvinte ca pieziș, iarăș, totuș, verbul aș precum și în pronumele acelaș, însuș, se va scrie numai „ș“, nu și. Pluralul pronumelor se va scrie însă cu i, deci aceiași aceleași.

9. „u“ final să nu se mai scrie, căci nu se mai aude. Am scrie deci cu voi, strigoï, slugoï, obicei, bordeï, trifoï, ca să pufem scrie: zapciu, argintiu etc., unde u se aude.

10. Accentul grav ˘ să nu se pună decât la cuvintele omografe: cõpii — copli; și — șl. (Întrebuințarea accentului așa cum e stabilită azi e o imitație a ortografiei italienești.)

11. Unde numai se poate, să se evite întrebuințarea apostrofului ' folosind în locul lui numai trăsura de unire - ; de ex. în loc de „adu'l“ să scriem adu-l, l-am, dintr-o, s-a dus.

12. Cuvintele compuse *nu* se vor scrie într-un singur cuvânt atunci, când unul din componente are în cuvântul compus încă o viață independentă, fiind adecă în stare să trezească în mintea cetitorului o noțiune etc. De es. voi scrie: el povestia *întruna* (=neînțetat); dar la întrebarea „în câte case au înțrat“, voi răspunde în scris: numai *într-una*“.

Toate acestea sunt numai propuneri. Și aș greși, dacă le-aș decreta de singurele bune. Dar, deoarece mulți autori și multe publicații nu au primit ortografia Academiei, am voit să le aduc acum în discuție și să contribuesc astfel la reînceperea mișcării pentru o nouă reformă a ortografiei de azi, deoarece am rămas cu ea în acelaș chaos, în care am fost și înainte de a fi decretată la 1904 prin Academia Română.

---

*

AURELIA POP
n. FLORIAN.

S'a născut în Săliște,
comitatul Sibiiu, din fami-
lie de notar. Locuiește în
Săcel, lângă Săliște.

A scris versuri și im-
presii, publicate în diferite
reviste și ziare.

GLAS DE MAMĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Copila mea din zare — nevinovată stea!
E singură credința ce-alină jalea mea,
Că prea erai un înger cu chip curat și sfânt,
În valul de mizerii al negrului pământ.

Și prea-ți eră făptura ca 'n basmele cerești,
Aname potrivită de hore îngerești.
Tu nu erai menită amarelor dureri
Să porți o viață crucea nespusei poveri.

Vieța e o luptă de grele încercări
Prin vifor călătoare, deșarte sbuciumări.
Limanul e mormântul, cu pacea lui de veci,
Cu liniștea lui sfântă în scândurile reci.

Acolo ni-e destinul. Acum, sau mai târziu
Va bate peste groapă acelaș vânt pustiu...
Durerea nu apasă pe cei ce dorm sub glij,
Ea frânge inimile acelor ce sunt vii.

Deci n'ai pierdut vr'un bine, decât amar și chin,
Te-ai înălțat în zarea 'nstelatului senin.
Suride dar voioasă, din prag de desfătări,
Pe șarmuri aurite din nalte depărtări!..

În templul de mărire al razelor de veci,
La tronul sfânt de stele, cu îngeri să petreci...
Un glas duios, ce-adesea îți va șopti de drag,
Să nu-ți tulbure pacea — e dorul meu pribeag...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HORIA PETRA-PETRESCU.

Născut în Brașov, în a. 1884. A studiat în Brașov, Budapesta, Viena și Lipsca. A întreprins călătorii frumoase prin Germania. În 1910 și-a luat doctoratul în litere în Lipsca. Trăiește în Brașov, ca publicist.

Lucrări :

1. Nuvele, traduse din M. Gorkii. Budapesta, 1906. Edit. „Lucefărului“.
2. Probleme teatrale, broșură republ. din Anuarul XI al „Societății pentru fond de teatru român“ Brașov, A. Mureșianu, 1908.
3. Arta, morala și cultura, studiu tradus (din I. Volkelt. Brașov, A. Mureșianu, 1909.
4. Mary, roman de Björnson, trad. liberă. Arad, 1911.

Sub presă :

5. *Raze de soare*, un volum de schițe și nuvele originale.
6. *Când înfloresc salcâmi*, comedie originală.

A scris schițe, nuvele, cronici, poezii, mai cu seamă în revistele și gazetele noastre din Ardeal.

Pseudonim: *Ilie Marin*.

A tradus mai multe piese teatrale din franțuzește și nemțește, apoi „*În luncă*„ de Carmen Sylva și „*Bai Ganiu*“ de Alecu Cuzantinoff.

O amintire.

Au trecut șapte ani de atunci. Eră jubileul lui Iosif Vulcan (1904). „Familia“ împlineă frumoasa vârstă de 40 de ani.

Evenimentul cultural nu erà de foarte zilele, la un neam nãcãjit ca al nostru. Cãte sute de case de proefi și de ìnvãțãtori și-au luat nutremãntul sufletesc aproape exclusiv din paginile alea modeste, dar cinstite, ale revistei din Oradea-mare (mai ìnainte Budapesta)!

Erà vorba sã sãrbãtorim *scrisul* romãnesc și *perseverența* cinstitã. Erà vorba sã ne plecãm capul ìnainte a unui om cãrunt, ìn ochii cãruia a licãrit totdeauna dragostea de neam. Dacã dragostea aceasta de neam a fost ìntovãrãșitã de un talent de titan al condeiiului sãu de o modestã peanã de scriitor, *nu* voiam, noi, cei ce sãrbãtoream sã accentuãm prea tare. Iosif Vulcan și-a fãcut *datoria*, și aceasta ìnsemneazã mult ìn zilele noastre...

Am alergat din toate pãrțile sã-l sãrbãtorim. Simțiam par'cã ìn atmosferã ceva ce ne ìndemnã sã manifestãm. Fiecare și da seama cã are sã fie pionerul unei idei.

Cetitorii ìși vor aduce, de sigur, aminte de manifestãțiile frumoase de atunci.

Eu ìmi amintesc mai cu seama de cãteva priviri dușmãnoase ale streinilor, cari ne urmãreau pe unde ne arãtam ìn Oradea-mare — cãci am luat și eu parte, ìmpreunã cu poetul Octavian Goga, reprezentãnd amãndoi Societatea studențescã budapestanã, „Petru Maior“. Privirile acestea, cari ne urmãreau prin cafenele, pe stradã, pe promenade și cari cãutau cearțã cu lumânarea, spuneau; Cum? Și voi vreți sã aveți o culturã a voastrã proprie? A! troglodișilor! Voi n'aveți *dreptul* la așã ceva!“

A fost o manifestație frumoasã, dupã cum am spus, și mai cu seama studențimea romãnã s'a prezentat ìn numãr impunãtor. Aproape toate universitãțile

unde studiază tinerețel nostru au fost reprezentate: Pesta și Clujul, Viena și Bucureștii, Cernăuții și Grațul, pe lângă academiile dela noi și pe lângă... Paris.

Studențimea din Paris s'a prezentat bine. Ne-am bucurat de manifestația ei. A trimis o deputație specială. A tipărit cărți postale ocazionale cu versuri și o reproducție a „Sămănătoarei” de Roty. Albume comemorative.

Din prilejul acesta s'au legat prietini, altele, în apunere, s'au cimentat din nou.

Din toate cunoștințele și prietiniile legate atunci mi-a rămas una mai clar înaintea ochilor sufletești. Eră cunoștința făcută cu un student român venit din depărtări, *anume* pentru această ocazie.

Studentul eră simpatic la înfățișare. Avea un barbișon à la Mac Mahon, un trup puțintel, dar elegant, plin de nervi, păr mare. Se îmbracă cu multă îngrijire, alegându-și cravatele ca și când ar fi făcut comentariul unui capitol celebru din „Divina Comedie” — atât de multă atenție da amănuntului acestuia a îmbrăcăminteii sale.

În geamantul lui parfumat, mi-a arătat, când povesteam în camera de otel: „Florile răului”, acele celebre „Fleurs du mal” ale lui Baudelaire. Le știă aproape de rost pe toate. A, ce muzicalitate capitivantă! Ce icoane nouă, bizare, grozave, ce frământări deosebit de interesante ale unui suflet omenesc! Mi-a citit cu nespusă plăcere câteva poezii de acestea.

Se apropiă festivitatea principală, pentru Iosif Vulcan: ședința solemnă, când aveam să-i predăm diplomele de onoare, cununile de lauri, albumele festive și să-i arătăm și cu grai viu cât ne știm noi entusiasmă

de idealurile cari le-a nutrit până acum seniorul beletricei noastre ardelen.

— „Să mergem“, am zis noului meu cunoscut.

— „Să mergem. Dar stai — spune-mi, rogu-te, înainte de-a intra în sală, cine e Vulcan ăsta al D-voastră? Ce e »Familia« lui?“

— „Cum? Nu știi?“ l-am întrebat mirat.

— „Ei, știu eu așa și așa... Da', ian spune-mi, dragă dle, cam ce format are și cu ce se îndeletnicește »Familia“ asta?“

Nu l-am scos din sărite cu surisul meu de pe buze. Îndată mi-a dat răspuns:

— „Știi frate, n'am văzut în vieața mea »Familia“ asta a D-voastră — dar am avut altele de lucru.“

...Am început să-i povestesc de importanța »Familiei“ pentru vieața noastră din ultimele decenii — tatăl meu îmi povestește că eră *eveniment* când venea câte un număr de al »Familiei“ în casă și că »Ranele națiunii“ și »Cavalerii nopții“ eră lectura cea mai minunată a fineretului românesc de pe atunci, — i-am descris în liniamente generale conduita revistei în diferite timpuri, colaborarea lui Eminescu și a tuturor celor mai buni ai nostri — în sfârșit mi-am îndeplinit rolul de ghid literar la minut cu conștiențiozitatea de care am fost capabil.

— Las' că-i bine, las' că-i bine!, clipea din ochi noua mea cunoștință în decursul excursiei mele literare.

...Și am plecat în sală, la ședința solemnă. Au fost momente frumoase, neuitate. Fiecare societate culturală, fiecare corporațiune își aveă reprezentății ei. Cununi de lauri, vorbiri, strigăte de „să trăiască“. Câțiva și-au scos batistele și plângeau. Da, plângeau de emoție. Să nu radeți: lacrimile astea erau curate. Ne aflam

Într'un ținut unde a scrie și-a vorbi românește este o virtute.

Discursurile au ținut mult. Fiecare societate, care venea la rând, depunea la picioarele jubilantului cununa de laur.

A venit rândul studenților. Cât entuziasm! Rădiau fețele de bucurie.

În bucuria generală am simțit cum mă înțeapă un ghimpe: știți cine a vorbit cu mai mult efect oratoric? Domnul, care mă întrebuse cu câteva momente mai înainte cam ce format are „Familia“!

Nu este hiperbolă, e curatul adevăr. Au vorbit frumos toți. Frazele au fost bine închiegate și simțimintele adevărate, la ceilalți, unii s'au avântat chiar în sfere înalte de tot; să-l fi auzit și văzut însă pe trimisul special al societății studențești, cu cât elan măreț glorifică momentul solemn, prin care trecem, ai fi zis pe dată: „Asta-i bate pe toți!“ Avea glas frumos, care și-l mlădiă după pofa inimei. O muzicalitate deosebită. O consonanță între gesturile lui și între cuvintele rostite. — „Da, domnilor și doamnelor, astăzi sărbătorim... munca. Pe acest om, care în vremuri de restriște a ținut piept cu puvoii cutropitor al pornirilor dușmane ființei noastre specifice naționale, pe acest om, care, după cum îl vedeți acum, în fața Domniilor voastre, este cinstea și desinteresarea personificată..., pe acest om...

A, ce mai cascade minunate retorice! Ce tropi, ce hiperbole rotunzite, ce eufonie, când eră vorba să scoți mai bine în reile calitățile sărbătoritului.

— „Eminescu dlor!.. urmă oratorul ...„Familia“ dlor, „Familia“, acest steag național, care a stat veci-

nic în bătaia gloanțelor, pe reduta noastră națională și n'a suferit rușine nicicând... nicicând, dlor..."

Sala fremătă. Aplauzele se înteteau. *Eu nu puteam să aplaud!*

Sufletul meu *plângea* în mine. Sufletul meu strigă în gura mare: „Cum poți omule să vorbești atât de elocvent, cu cunoștințele tale naive?! Cum poți să te avânși în fața unui public românesc și să-l emoționezi atât de tare, până când sufletul tău îți spune, după culise: „Da bine le mai joci festa!“ ?!

Și jalea asta a mea a ținut mult și — iată — o scriu acuma negru pe alb ca să o știe și alții. O scriu și o trimit unui almanah al scriitorilor români din Ardealul nostru.

Să fie ca un *memento* episodul acesta. Poate că trebuie să-l scriu cu mai multă vervă — faptul însă cred că este destul de elocvent.

Nu trebuie trecut cu vederea, că tipul descris mai sus începe să dispară. De atunci am avut — chiar și eu — ocazie să mă conving în sânul studențimii de spiritul cel nou, serios. Am avut prilejiul să văd studențimea română în Pesta, în Cluj, în București, în Cernăuși, în Viena, în Graz, în Berlin, în Lipsca. Tipul descris mai sus dispare — dar să dispară *cu desăvârșire*, asta să ne fie dorința noastră cea mai mare. Să nu rămână nici urmă de el. Să fim cuprinși de oroare, de câte ori ne gândim chiar numai la el.

Și încă ceva. O întrebare: ne dăm noi destul de bine seama de legătura dintre fond și formă?

Să nu fie cu supărare: cred că *fondul* e mai presus de *formă*. Se accentuează mereu, în presa și în vieața noastră publică, marele greutăți, cari le întâmpinăm noi, ardelenii, când vrem să ne exprimăm ideile.

Că suntem greoi, că avem ceva nemțesc, ceva „săsesc“ (vorba dlui Duiliu Zamfirescu) în noi.

Încă odată: să nu fie cu supărare, dar mai bine așa, decât celalalt estrem! Mai bine lucru nemțesc, decât flecărie politică. Miez, nu coaje!

Adecă, firește, să avem *tendința* să fie și miez și coaje! Cu atât mai bine. Să accentuăm desideratul acesta cu toată hotărârea și din toată inima: să cerem și formă frumoasă.

Dar *dispreț* nu merită omul, care, pe lângă toate că simțește românește, (punctul capital!) vorbește o limbă mai puțin neaoșă românească.

Am fost la căpătâiul unui țăran român care a *murit*, care a fost *omorît*, fiindcă a ținut cu neamul său. Am strâns mâna consângenelor lui și mi-a tresărit inima de durere când am auzit bocetele și fipetele lor. N'aș fi săvârșit o faptă sacrilegă să le strig în față: „nu mai vorbiți așa de pocit românește! Voi nu sunteți români! Ce-i *gye* și *cse* și ce sunt vorbele astea streine, cari le rostiiți voi?!“ Oamenii ăștia și-au vărsat sângele pentru idealul nostru — oamenii ăștia merită altă tractare.

Înceț, cu *dragoste*, dragoste mare de oameni și de neam, să tractăm greșelile noastre de limbă. Să avem *tendința* de a curăți, dar să nu ne sbatem în extrem, căci n'avem lipsă de figuri ca cea dela jubileul lui Vulcan.

Dr. C. LACEA.

Născut în 1 lun'e 1875 în Braşov. Studiile academice şi le-a făcut la Pesta, München, Lipsca şi Paris. E doctor în filologie, profesor la şcoala reală din Braşov.

Lucrări :

1. Colaborează la Dicţionarul Academiei.
2. Untersuchung der Sprache der „Viaţa şi petrecerea Svinţilor“ des Metropolitanen Dosoftei. Leipzig, 1898. (Teză de doctorat).
3. Manual de limba germană. Partea I—II 1904, partea III—IV 1906.
4. Conversaţii române-germane-franceze. 1904.
5. Ioan Popea: Carte de cetire, ediţ. V., revidată. 1905.

A colaborat la diferite ziare şi reviste româneşti şi la revista germană „Die Karpathen“.

Viaţa cuvintelor în limba noastră.

Cuvintele servesc la exprimarea gândurilor noastre în vorbirea articulată. Raportul dintre un cuvânt şi o noţiune e stabilit de tradiţie sau de o convenţie inconştientă. În funcţiunea lor, cuvintele sunt foarte mult ajutate de eventuale gesturi, de intonare, modulaţiunea tonului, pauze, legătura sintactică, etc. La fiecare cuvânt deosebim o parte fiziologică, externă, adecă sunetele şi o parte psihologică, internă, adecă însemnarea lor. Cuvintele sunt supuse unei evoluţiuni asemenea vieţii unui organism.

Averea lexicală a limbii noastre ne-am adunat-o pe căi diferite. La fondul moştenit din limba latină

vulgară, care-l frământă zilnic cărturari și analfabeți mai mult decât alte cuvinte ale limbii noastre, s'au adăugat de nevoie sau uneori fără rost derivate, cuvinte împrumutate din limbi străine, formațiuni onomatopoeice sau spontane, etc. Cuvintele moștenite nu le-am păstrat intacte. Forma lor externă a suferit atâtea schimbări tonetice, încât de multe ori e greu să recunoști etimologia unui cuvânt. Mai curioase și uneori neexplicabile sunt schimbările de înțeles. Sunt unele cuvinte care până la un timp au avut un înțeles oarecare, apoi printr'o trecere domoală sau bruscă ajung de servesc de vehicul altei noțiuni, și sunt altele care se prezintă în acelaș timp și pe acelaș teritoriu ca haina unor noțiuni care n'au nimic comun una cu alta sau sunt chiar contradictorii. Așa vedem, de pildă, că verbul „a auzi“, printr'o remarcabilă trecere de înțeles de la perceperea prin auz la cea prin miros, se întrebuițează, în Moldova și în Bucovina, sub forma reflexivă, și cu înțelesul de „a mirosi (rău), a puși“, și se zice: „În casa rece și neîngrijită se auzea mirosul de mort“. (S. Nădejde), sau „Oul se aude rău“, etc. Altă dată cuvinte vechi românești, cu înțeles bine definit, combinate cu alte cuvinte și formând o locuțiune, iau accepțiuni nouă, neadmisibile în alte combinații. Așa se zice în România și în Bucovina „a bea tutun“ în loc de „a fumă“, după turcește, pentrucă Turcul, de fapt, sugă din narghileă. Uneori găsim la scriitori care vor să se apropie de graiul poporului, dar n'au trăit în mijlocul lui, accepțiuni nouă pentru cuvinte populare. Așa d. ex. cuvântul „baieră“ cu înțelesul „adânc, adâncime, fund“ la I. Vacărescu și Odobescu. Acest bun prozator de altfel mai dă verbului „a bănuî“ și înțelesul neobicinuit

„a ghici, a află“. Și cine se mai gândește astăzi, că cuvântul nostru „birjă“ însemnează în limba rusească „bursă“, înaintea căreia stau trăsuri de piață și numele căreia a dat prin metonimie naștere înțelesului de „trăsură de piață“. Metonimie analoagă prezintă cuvântul franțuzesc „fiacre“, împrumutat din numele propriu „Saint-Fiacre“ cum se numește edificiul, înaintea căruia se stabilise cel dintâi birou de birji în Paris. Am spus mai sus că de multe ori suntem nevoiți să primim cuvinte din limbi străine, mai ales când e vorba de o noțiune nouă, ca telegraf, bicicletă, automobil, etc., pentru care bunul simț nu permite a se fabrica cuvinte din elemente românești.

Dar, unde e viață, e și moarte. Dicționarul limbii române înregistrează o mulțime de cuvinte întrebuințate odată, iar astăzi ieșite sau pe cale de a fi scoase din uz. Unora le curmă viața neologismele, și durere, nu arare ori cad victimă cuvinte vechi și frumoase românești, altele pier odată cu noțiunea. De grupa aceasta să fim cuvintele care arată instituțiile, boierii, dregătoriile vechi, etc. Soartea aceasta au avut-o multe cuvinte introduse în limba noastră pe timpul Fanariofililor, ca „beilicciu, berat, beratliu“, etc. De o existență efemeră sunt apoi multe cuvinte formate de scriitori. În literatura noastră veche s’au distins între alții metropolitul Dosofteiu, Cantemir, mai târziu P. Maior, Konaki, apoi Costinescu cel cu dicționarul și alții. Dar din fericire în limba noastră nu prea prind rădăcini astfel de formațiuni.

Viața cuvintelor românești prezintă o icoană interesantă și e strâns legată de istoria zbuciumată a popoului nostru.

ARON COTRUȘ.

Născut în 1891, în comuna Hașag, aproape de Sibiu, din familie de preot. A făcut gimnazul român în Brașov.

Lucrări :

1. „Poezii“, Orăștie, „Tipografia Nouă“ 1911.

A colaborat la „Luceafărul“, „Tribuna“, „Revista politică și literară“, „Națiunea“, „Gazeta Transilvaniei“ și la alte reviste din țară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TRISTIA

I.

Mi-e inima sălbatică tavernă
Cu groaznice tablouri pe pereți,
În care a intrat odat' durerea
În timpul fermecatei tinereți.

Și rămânând acolo pentru-o vreme
Crescú nespus, mă puse în cătuși,...
Zadarnic ar mai vreă acum să iasă...
...Prea mică-i încăperea vechei uși...

II.

Despotică stăpână e 'Ndoiala
Pe-o țară de dureri și grozăvii
În care-al pustiirii vânt se plimbă
Prin creeri, ca prin scorbure pustii.

Lugubri corbi, năpârci, prădalnici vulturi
Pe stânci să suie la porunca ei,
Să sfășie din inimile negre
A mii și mii de sumbri Prometei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MARGARETA Dr. MEȘTER.

S'a născut în anul 1872 în Turda (Transilvania). Trăiește în Vârșeț.

A scris în „Gazeta Transilvaniei“, „Familia“, „Telegraful Rom.“, „Tribuna“ Sibiiu, „Rândunica“, „Revista Orăștiei“, „Foaia Literară“ a dnei Rudow-Suciu, „Luceafărul“, „Lupta“, „Tribuna“ din Arad și alte foi mai mărunte locale.

Lucrări :

1. „Din tainele vieții“, nuvele și schițe.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fragment.

Cum i-a înmuiat Dumnezeu inima. Din om aspru, sec, scurt la vorbă, totdeauna ca aer poruncitor, — s'a ales unul potolit și blând.

Inima de părinte, — inima l'a schimbat.

E în amurgul sării. Sâmbătă.

Lina fata a doua, rostise prin casă, prin tindă, măturase curtea, și pe dinaintea porțiței în uliță — și acum să hârjoneă cu niște pui de rațe îndărătnici, cari nu voiau să între la culcuș, ci se împrăștiau cât e curtea.

Gligor dupăce izprăvise cu vitele și cu gospodăria din atară, se așeză pe prispă. Cu ochii pironiți înaintea lui în pământ ședeă perdut în gânduri.

Safta, nevasta lui umblă buimăcită prin casă și tindă, văietându-se încetinel să nu fie auzită de omul ei. Avea noroc în mângăierea lacrimelor, căci altcum simțea că nu alta, dar trebuie să-i plesnească inima de atâta durere și supărare. Nu avea ochi să vadă pe Gligor, îl ținea acum în starea în care se aflau prea de tot încânit la mașe.

Trecând a nu știu câte-a oară din casă în tindă, îi pare că aude un șușcăit înecat.

Se apropie și privește afară. Gligor șede pe prispă perdut în gânduri, cu fruntea încreștită, cu fața îngrijorată. Părea îmbătrânit deodată cu zece ani.

Pe Safta abia o mai țin picioarele. Se razimă de ușorul dinspre prispă și cu colțul năfrămii din cap, își șterge lacrimile, cari îi paingeniseră ochii. — E Gligor singur. Lina e prin curtea dinapoi — își gândi. — El să fi oftat? Doamne, fie-ți milă de mine și fata mea — și moaie-i doamne inima împetrită, să pot merge la ea, — să o mai pot vedeà barem odată

*

Trag clopotele de veciernie. Lina vine dinspre tăietor cu un braț de surcele.

Safta stă tot răzimată de ușor cu gândurile pribegite peste câteva hotare la fata ei la Măriușa.

Cine afară de Dumnezeu ar putea spune lupta ce s'a petrecut în sufletul lui Gligor, crezut atât de zăvorit, — căci la auzul clopotelor se ridică cucernic, ia pălăria din cap, o pune lângă sine, își face cruce și cu mânilor împreunate rostește lin o rugăciune.

La vederea acestui fapt Safta și Lina au înmărmurit. Nu cutezau să se clintească din loc.

După ce Gligor își isprăvi rugăciunea, își puse pălăria iarăș în cap, și ca ușurat de-o grea povoaară,

cu glas blând ca nicicând alte dăji, zise: — Safto, auzi Safto, ian vină încoace. Saftai îi tremurau genunchii. Șovăitor cu pași nesiguri se apropie de Gligor.

— Aud Gligor.

— Văd că ești aproape prăpădită și tu din lume Safto. — Șezi. Șezi aci lângă mine.

Safta ca în neștire se puse lângă el. Lina de frică că o să vie iară o furtună, de cari adeseori aveau parte decând cu treburile Măriuței, lăpădă surcelele și fugi spre grădină. Știa grozăvenia lui Gligor când îl apucă mânia.

— Safto, să ne înțelegem ca oamenii.

— Să Gligor.

— Hm, hm, ..fi fi auzit și tu... hm, (fi venià greu de tot să vorbească de Măriuța) că... că Măriuța noastră îi... îi de moarte.

— Auzii Gligor și mi se rupe inima — zise Safta începând a plânge cu toată durerea înecată a inimei de mamă. — Lasă... lasă plânsul Safto — îi vorbi Gligor frământându-și și el lacrimile ce i se iveau în gene. — Să mă lași Gligor să merg la ea.

— În casa aceea să ne punem noi piciorul?

— Să Gligore, căci a fi și păcat să ne lăpădăm noi de copilul nostru... E a noastră Gligor, cu tot păcatul ei... E sânge din sângele nostru...

Gligor da din cap gânditor. Fruntea iarăș i se încreși și privirile i se aspiră.

După o făcere mai lungă, pe care Safta, văzându-l întunecat la față, nu cutezase să o întrerupă, începù vorba Gligor.

— Eu în casa aceea nu-mi pun piciorul.. hm... dar ușa mea... hm... e deschisă înaintea copilului pocăit... hm, hm... dacă crezi...

— Să merg să o aduc Gligore — se grăbi Safta mirată, cu licărire de nădejde în suflet — să moară în casa noastră dacă n'are zile... Vai de capul ei săraca și vai de capul părinților năcăjiți ca noi.

— Asta vezi — zise Gligor cu fața în pământ — durerea asta aici la inimă... hm..., mi s-a pus un nod Safto... de năcaz, de obidă... hm,... căci e a noastră... a fost rea... hm..., ne-a rușinat... dar e a noastră...

— Să o aducem Gligore dragul meu. Iartă-o. Suntem părinți și — suntem creștini.

— Creștini — repeși Gligor ca și când ar fi auzit numai cuvântul din urmă — suntem creștini și suntem părinți — continuă pentru sine — și e sânge din sângele nostru... hm,... auzi Safto, nodul ăsta nu mă contenește dela inimă... poate e rău de tot cu ea... hm,... poate — doamne feri și apără... poate va fi și murit...

— N'a murit, Gligor. Mi-a spus Pavel poștarul... Mi-a spus adineori pe fereastră să nu auzi tu... Iartă-mă Gligore, sunt mamă și nu mă lasă inima să nu știu de copilul meu.

— Ți-a spus zici, că n'a murit încă?... Atunci nu-i vreme de perdut Safto... hm,... Fă cum gândești... hm,... eu nu pot face nimic, mă leagă jurământul... hm,... Și e a noastră amărâta de ea...

— Și spune Pavel că are foc mult și în aiurări ne strigă... Ne strigă pe noi, pe sora sa... Gligore dragul meu eu merg să o aduc...

— Fă cum gândești... hm,... dacă încă nu-i prea târziu... Copii, copii... hm. — Oare unde-i fata asta — zise Safta tremurând în tot corpul — Lină, Lino, fată haid' unde ești?... Apropie-te. Ce ți-e de tremuri și tu?... Aleargă iute la Mitru, spune să prindă la căruță să

vie încoace... — O înecă plânsul — Să vie... că mergem după Măriuța...

Lina se aruncă înaintea lui Gligor, îi sărută mâinile și cu ochii plini de lacrimi alergă.

— Copii, copii... — își zise Gligor și rămase ca împietrit pe prispă cu privirile ținută înaintea lui. Doi bobi mari de lacrimi i-au alunecat pe fața brăzdată de durerile sufletești.

---

*

I. C. PANȚU.

Născut în Brașov la anul 1860. A studiat la Brașov și la Viena; este profesor la școala română superioară din Brașov.

A publicat:

1. Întroducere în contabilitate.
2. Știința conturilor.
3. Corespondența și Terminologia comercială.
4. Capitole din contabilitatea de bancă.
5. Teoria conturilor curente.
6. Puncte nouă de vedere la calcularea conturilor curente.
7. Contabilitatea la societățile pe acțiuni.
8. Logofătul Materii / Central University Library Cluj
9. Schițe și Nuvele.
10. La Târg.
11. Liniștea casei.

Traduceri:

12. Nuvele din Sienkiewicz: Natură și Viață, Sluga veche, Ianco muzicantul.
13. Nuvele din Pietari Păvărinta: Bătrâna cerșitoare, Vraciul, Pățania mea dela târg și Tovarosușul meu de drum.
14. O poveste din Gorki: Hanul tătarilor și fiul său.

Contabilitate dublă.

Se știe, că bejivul cheltuește foarte mult pentru sine, dar pentru aceea este un *perfect contabil*; când își face bilanțul, totdeauna își numără copiii de două

ori și cu acest *număr duplat* își împărțește cheltuiala întreagă, având astfel ilusia unei economii raționale.

— Este lesne de înțeles: »*bețivii văd orice lucru în dublu exemplar*«.

*

UNUI OM TRĂIT

Cum de vrei ca la bătrânețe să mai fii *stăpân* pe corpul tău, dacă ca tânăr ai fost *slugă* inimei tale.

---

*

IOAN I. LAPEDATU.

S'a născut la 1876 în Săcele. A studiat în Brașov și Budapesta, unde și-a luat în 1904 diploma de profesor pentru școalele comerciale super. Trăiește în Sibiu, ca director al „Băncii de asigurare“.

Lucrări :

1. Românii Seceleni. Cauzele decadentei lor economice și mijloacele de îndreptare. Brașov, 1899.
2. Teoria asigurărilor asupra vieții. Brașov, 1902.
3. Adam Smith. Sistemul său de economie politică. Budapesta, 1903.
4. Probleme sociale și economice. Brașov, 1904.
5. Studii de contabilitate. (Bibliot. Băncilor Nr. 1). Sibiu, 1904.
6. Banca Austro-Ungară. Sibiu, 1904.
7. Efectele publice. (Biblioteca Băncilor, Nr. 3—4). Sibiu, 1905.
8. Politica de discount. Sibiu, 1905.
9. Studii practice de bancă. (Bibl. Băncilor, Nr. 5, 8). Sibiu, 1906.
10. Băncile în noua reformă a dărilor, Orăștie, 1908.
11. La cheștiunea băncii culturale, Sibiu, 1908.
12. La cheștiunea băncii de asigurare. Sibiu, 1910.

A colaborat vreme îndelungată la „Revista Economică“, pe care a și redactat-o din Octombrie 1906 până la finea anului 1907. A scris și pe la alte foi române.

Cheștiunea economică română.

La noi, până acum, de o asemenea cheștiune aproape nu s'a vorbit. Cu toate acestea va trebui să se vorbească și încă de cei mai luminați ai neamului nostru.

În ordinea preocupărilor noastre pentru propășirea poporului, chestiunii economice trebuie să i se dea un loc de frunte. Trebuie, o va recunoaște ori și cine, firește după ce mai înainte de toate această chestiune economică, care azi e puțin lămurită, va fi precizată și difinită în toate considerațiunile sale. Și după cât înțelegem azi, chestiunea economică a poporului nostru, sau mai bine zis chestiunea economică română, nu va putea fi alta, decât complexul tuturor acelor probleme, cari trebuiesc îndeplinite în scopul emancipării și orânduirii sistematice a vieții noastre național-economice.

---

*

VIORA DIN BIHOR

Viora E. Ignat
măr. Dr. Ioan Ciordaș.

S'a născut în Beiuș, la 30
April 1880, unde și trăiește.

Lucrări :

1. „Viorele“, schițe și povești,
Socec & Co., București, 1910.

Sub presă :

2. „Mosaic“, schițe.

Povestea unei mânășițe.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A fost odată o mânășiță lungureață, delicată. Frumoasă, părea un trandafir de sidex, atins ca de o suflare roz-albă...

În palma-i puțin adâncită, se încrucișau liniile moi și se pierdeau, ca o părere, sub pielea fragedă. Degetele erau subțiri, iar unghiile străluceau ca norii pe cerul senin în învăluirea trandafirică a amurgului.

Când frăsăria de o senzație de plăcere, mânășița se învultă, îmbujorându-se toată... Se iviau atunci gropițele și râdeau un râs dulce și atrăgător!

Pierdută în visări, ea se curbă ușor și devenia marmoree... Părea atât de nemișcată, încât îți venia să crezi, că ori ce viață se mutase din ea...

Mâni mari, înfrigurate, o atingeau lacom și voind să n'o mai sloboadă, o țineau prinsă în podul palmei...

Cu o mișcare grațioasă ea se desfăcea totdeauna, și din cele mai tari lafuri... își reșchiră degetele, să piară chiar și amintirea strânsurei arzătoare... Apoi le ridică sus... să le răcorească zefirul.... ..Și iarăș deveniă visătoare, înmărmurind senin, ca un crin fascinat de soare... Dar — anii treceau înainte.

Mănușița păleă, iar gropișele surizătoare începeau să dispară.

Atunci într'o primăvară, când ca la o chemare lină viorelele își scot căpșorul neprihănit din smocul de frunzulițe, privind uimite la slova albastră, în care se împletesc fire de aur strălucitor, împânzind bolta într'o lumină, ce aduce muguri în natură și în suflete, — în acea primăvară plină de o vraje încă nesimțită, în vânișoarele albastrii ale mănușiței se strecură un fior...

Simțise o atingere ușoară, încropită, care o zăpăcise, căci venise pe neașteptate... Și când să treacă farmecul, plăpânda palmă se închise ca dela sine, să-ri rămâie din căldura înviorătoare!

Și strângerea mâinii puternice, cu nervii puțin îngroșați, în cari sbucniă seva bărbăției, urmă să fie tot atât de gingașe și ademenitoare.

În împreunarea acestor două mâni eră atâta teamă și dor... Zăceau una în alta nemișcate... un fluture diafan, prins în petalele unei flori învoalte, ce se sbătea în van să scape din această înlănțuire aromitoare, în care se pierdeă la urmă, ca într'un vis de fericire...

Umbrele erau luminoase și aveau figheluri de aur.

În Mai sunt umbrele atât de luminoase...

Atunci uiți, că este o vreme, când și florile se trec!

Și nu simți, decât un prisos de vieață! Ah, prisosul de vieață, de care ai fost lipsit, când însuși erai o primăvară!

Focul ce stă prea mult supt spuze, are ftacări,
cari se frământă și fișnesc la urmă năvalnic... ele îm-
prăștie o căldură năbușitoare...

...Iar mândușia începeă să ardă ca încinsă de fla-
cări mari și roșii. Tresăria ca în friguri, tresăria scurt
și întretăiat, când se simția cuprinsă cu grije, ah, prea
cu grije!

Căci mâna mare nu caută decât o aureolă, care
să-i încununeze viața deja — trăită!

Mândușia ardeă.

...Eră într'o primăvară, când i se arătase fericirea
înfârziată!

O năframă albă de mătasă legă ambele mâni pen-
tru vecie. Dar atunci mândușia eră pală... iar luna Mai
— trecută!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TRAIAN V. ȚĂRANU.

Născut în Oravița, din părinți de negustori, în anul 1874 luna Februarie. Trăiește în București ca controlor la Banca Generală Română.

Lucrări :

1. Carol I., dramă în 5 acte.
2. Agata și Aristița, tragedie în 5 acte.
3. Bilanțurile generale, studiu critic.
4. Bilanțarea generală, tablou pentru încheierea logică, ușoară și repede

a registrelor, aprobat de ministrul cultelor și instr. publice rom.

A scos pe vremuri „Comers” și revistă encicloped. comercială.

E colaborator la Revista generală de comerț și contabilitate, București, la foaia „Neamul Românesc” și la „Tribuna”.

Pătura de mijloc negustorească românească.

Orice societate omenească, ca să poată fi numită pe deplin înjghebată, trebuie se aibă cele 3 pături obștești neapărat de lipsă: pătura de jos, de mijloc și de sus.

Cred că este de cel mai mare folos pentru noi Români, să studiem aceste pături și mai cu seamă cea de mijloc negustorească, fiindcă de ea ducem mare lipsă și avem mare nevoie.

Care este starea acestei pături de mijloc, în alcătuirea noastră obștească de astăzi ?

Ca să fim drepți, trebuie se mărturisim încă dela început, că într'o alcătuire obștească de plugari, pătura de mijloc are trecere mică.

La noi averea mișcătoare este foarte mică, prea puțin sprijinită și ceea ce este mai trist, tare rău văzută. De aceea nici n'avem, nici nu vom avea curând o adevărată pătură de mijloc.

Statul după cum suntem într'o țară cu mai multe popoare, este nepăsător față de ridicarea națională economică a noastră, cari nu suntem poporul stăpânitor. Pe de altă parte noi înșine privim cu ochi răi o cât de mică întărire a vr'unui negustor român.

Și dacă ne gândim bine și judecăm adânc, atunci trebuie se recunoaștem, că pentru alcătuirea unei păture de mijloc este nevoie tocmai de avere mișcătoare în prisosință.

Pătura de mijloc negustorească și la noi nu poate viețui și nu poate propăși decât prin mijlocul creditului, fiindcă n'avem mare mișcare de numerar. Ce vreți, suntem un popor de plugari !

Trebuie așadară organizat creditul prin bănci cooperative pentru negustori.

Numai lipsa de avere mișcătoare a împedecat la noi alcătuirea unei adevărate pături mijlocii de negustori.

Lipsa aceasta a păturii de mijloc a avut și are urmări crâncene și cumplit de dureroase asupra stării noastre obștești.

Întâi, a oprit nașterea averii de mijloc mișcătoare.

Al doilea, a dat prilej la năvălirea celor cari erau peste măsură în plugărie, spre slujbe. Un mare nu-

măr de tineri plini de viață și cu dor de muncă, neputând pătrunde în comerț, din lipsă de avere, sunt mânași din pricina relei noastre organizații obștești, pe calea unei vieți de frântori, de trai nefolositor.

Fără pătura de mijloc, să fim bine minte, alcătuirea noastră obștească rămâne numai cu două pături: una stăpânitoare, iar alta stăpânită. Așa este la noi și așa va fi din ce în ce mai mult. Și e rău așa. Frăția care trebuie astăzi să ne lege mai mult decât oricând, va fi încurând un vis, solidaritatea națională, o vorbă ștearsă din dulcea noastră limbă.

Noi în teorie primim totul ca bun, dar întârziem cu practicarea.

Practicarea zace în alcătuirea și întărirea păturilor obștești, cu deosebire a celei mijlocii negustorești. De aceasta atârână prin urmare viitorul nostru obștesc, gospodăresc și național.

La noi pătura de mijloc atât de nebăgată 'n seamă, este în naștere. Toate sbuciumările noastre de azi, în privința organizării economice, nu sunt decât zvârcolirile nașterii, — pătura de mijloc negustorească se trudește să rupă pedecile întunerecului și să-și ia locul la lumina zilei.

Ea este astăzi de care trebuie să ne pese mai mult. Un popor nu poate trăi numai din plugari și funcționari!

Vecinică recunoștință trebuie arătată acelor fruntași ai neamului nostru, cari vor fi părunși de acest mare adevăr și vor mijloci din toate puterile lor, înlesnirea acestui scop. Ei sunt vrednici se fie puși alături de marele apostol cu fapta al neamului nostru românesc, iubitorul de Români, Vasile Stroiescu.

EMIL A. CHIFFA.

S'a născut în Turda în 5 Iunie 1882. A studiat în Brașov și Antwerpen — De prezent e șefcontabilul băncii „Coroana“ din Bistrița.

Lucrări :

1. „Din primăvara vieții“, poezii.
2. „Din zile senine“, poezii.

A scris poezii și proză în „Gazeta Transilvaniei“, „Familia“, „Revista Bistriței“, „Libertatea“ și „Românul“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
MI-A SOSIT DUIOASĂ CARTE...

Mi-a sosit duiosă carte,
 Scrisă 'n slove aurite ;
 Din Moldova cea frumoasă
 O domnișă mi-o trimite.
 Ca măргеаuа-i este scrisul,
 Gândul ca o rugăciune,
 Și 'n cuprinsul ei aleanul
 Inimioarei ea mi-l spune.
 Scrie jalnic de-o plăpândă,
 Gingașă și albă floare,
 Că se ofilește 'n umbra
 Zilelor fără de soare.

Ziulița, vremea toată
La războiu o pânză țeasă,
Și-și adună giulgiu c'argintul,
Și podoabe de mireasă.

. . . . .
Mi-a sosit duiosă carte
Dela blânda mea domniță:
Să zoresc să pun de grabă
Mirtul alb pe-a ei cosiță...

---

*

ELENA DIN ARDEAL
(Elena Simtion).

S'a născut la 1880 în Blaj. A studiat preparan-
dia pentru școalele ele-
mentare și pentru școala
superioară de fete. De pre-
zent e învățătoare în Igrăș.

Lucrări:

1. Stropi de rouă, versuri.

A colaborat la „Unirea“,
„Tibuna“, „Familia“, „Pa-
gini literare“, „Viața“, „Re-
vista politică și literară“ și
„Foaia Interesantă“.

FIRICEL ALB DE BUMBAC Iuj

Firicel alb de bumbac,
Dorurile se desfac,
Sub perine, pe cari zac.

Cât te-am tors de alintat,
Firicel de descântat
Să fi leac de alinat!

Și te-am tors în zori de zi,
Când cireșul înflori,
Să fii drum de bucurii.

Și te-am fors în tainici sări
Să croim albe cărări,
Pentru'un trai de desmierdări.

Dar te-ai rupt în zece părți
Când îți căutam din cărți,
Ca să nu te mai despărți.

Firicei alb de urzit,
Aruncat și încâlcit,
Cine te-a fi pizmuț?!...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V A R A

Suride pajiștea 'nflorită
De clopoșei și de bujori
Pământu-i rai de fericire,
Cutremurat de dulci fiori.

Pe cărărușa dela moară,
Pornesc părechi de porumbei,
Iar vântul leagănă a lene
Frunzișul șirului de tei.

Împovărați de-atâtea cuiburi
Ocrotitori de dragi iubiri,
Copacii codrului ascultă
A dragosfilor ciripiri.

Miresme dulci, îmbătătoare
Plutesc în line adieri,
Svâcnește inima mai tare
Și-și cere partea de plăceri!..

---

*

LIVIU REBREANU.

Născut în 27 Noemvrie 1885 în Târlișina (comit. Solnoc-Dobâca). A studiat în Năsăud, Bistrița, Oedenburg, Budapesta și Viena,

Lucrări :

1. „Cavalerii“, după Mikszáth. (Biblioteca „Lumina“, București, 1911).
2. „Tinereța“, dramă în 3 acte de Max Halbe (traducere, Teatrul Național).
3. „Sorocul“, dramă într'un act de Carmen Sylva, (trad., Teatrul Național).

Sub presă :

4. „Frământări“, nuvele.

A colaborat la „Luceafărul“ din Sibiu, „Revista politică și literară“ din Blaj, „Convorbiri Critice“ și „Falanga“ (fost secretar de redacție la amândouă), „Ordinea“, „Viața Românească“, îngrijește revista de teatru „Scena“

Proștii.

Când să iasă Nicolae Tabără din casă, se poticni în prag și cât p'aci să se prăvale, cu dăsații de-a umăr cum eră.

— Bagă de seamă, bărbate, — îi zise nevastă-sa cu glasul răgușit de spaimă, — bagă de seamă să nu pățești ceva, că asta nu înseamnă bine!..

— Ia faci mulcom, măi drace, nu-mi tot cobli a rău, — mormăi Nicolae necăjit, bojdicăind până în mijlocul ogrăzii. Da' ce să pățesc? — urmă apoi mai răspicat. Numai voi s'aveți grijă să nu-mi ticluiți vreo pozna până ce ne întoarcem noi... Să fii cu ochii 'n

patru la pologul ăla din livadă, să nu-l lași să vi-l mănânce toți câinii!...

Mai boscorodî el vreo trei vorbe, apoi își scoase pălăria zdrențuită de paie, își făcù cruce, închinându-se ca la mătanie, și rosti domol:

— Doamne-ajută!...

Pe urmă își îndesă pălăria în cap, tuși de două-ori, scui pă ascuțit și se întoarse către feciorul său, care așteptă somnoros deoparte:

— Hai, băete, să pornim, să nu 'ntrârziem!...

Femeia, luminându-le din prag cu felinarul, adăogă și ea cu mintea ei cea proastă:

— Așa, așa, grăbiți-vă, să nu vi se întâmple ceva... Dumnezeu să v'ajute!...

Dar Nicolae n'o mai auzi. Ieșise repede din curte și o apucase cu pași voinicești pe ulița ce se întindea ca un brâu albenet printre casele pitite în noaptea de păcură. În urma lui feciorul fândălea ca un mânz trudit ciulind urechile și uitându-se când în dreapta când în stînga, par'că i-ar fi fost frică să nu se năpustească cineva asupra lor.

În colțul ulicioarei ce duce la gară felinarul fuinginit împrăștiă o lumină gălbuie, mucezită. Umbrele pervazurilor se tolăneau rășchirate ca degetele unei mâni uriașe și se prăpădeau îndată în beznă.

— Taci că-i bine! — răsufală Nicolae oprindu-se o leacă subț felinar.

— Oare n'o fi trecut? — bâlbăi feciorul, ca să zică și el ceva.

— Da' de unde! Doar l'am fi auzit șuerând! — făcù bătrânul cu mândrie, urnindu-se iar înainte.

Gara eră pustie foacă. Numai într'un ochiu de fereastră clipea flacăra bolnavă a unei lămpi de

veghere. Cele trei perechi de șine licăreau ca niște dungii de argint subț pâlparea luminii chircite.

— Bine că ne vedem aici, — blodogorî Nicolae Tabără, scârjâind prundișul peronului cu pașii săi apăsați. De-acù poate veni când i-o plăceă, că nu mi-i frică...

Dibuiră amândoi prin întunerec căutând vreun locșor unde să se adăpostească până va sosi trenul. Feciorul, mai îndrăzneț, se apropie de ușa sălii de așteptare și puse încetinel mâna pe clanță. Eră încuiată. Zări în stânga ușii o bancă, o pipăi cu băgare de samă, par'că s'ar fi gândit să se așeze sau nu, stătù o clipă la îndoială și în sfârșit se lăsă alături pe lespede de peatră dinaintea pragului. Bătrânul își așeză sarcina pe bancă și se cocoloși și el lângă fecior.

— Pe semne-i cam de vremior — se scânci feciorul într'un târziu cu glas potolit.

— Pe semne... Om așteptă, ce să facem? — răspunse Nicolae obosit.

Și de-acum amușiră amândoi. Priveau duși încoace, încolo, se așezau mai bine pe lespede și gemeau înăbușit în restimpuri, par'c'ar fi fost strânși în curèle.

Cerul se mai răzibunase. Pete vinete șterse, presărate rar cu stele se deschiseră prin volbura neagră de nouri. Și întunerecul prinse a se limpezi. De jur împrejur linii spălăcite, nehotărâte tremurau în beznă. Coamele dealurilor din față, ca un tăiuș de fereștrău uriaș și hodorogit, se desemnau din ce în ce mai lămurit pe pânzișul cenușiu al văzduhului, iar deasupra lor coroanele plopilor bătrâni de pe șarmul Someșului se ridicau negre ca niște mâni amenințătoare. Gâlgâi-

tul trudit al apei rălăceă prin aer ca tânguirile neînfelese ale unor oameni prăpădiți de nevoi.

Flăcăul se cotoșmăni mai bine pe lespede, își aduse genunchii până la nas și, cuprinzându-i cu amândouă brațele, bâiguî scurt și muștrător:

— Nu mai vine.

— Nu — tuși Nicolae scotocind în chimir după lulea. Aprinse și începù a păcăi alene, nepăsător, scui-pând des și țîșnitor printre dinți.

Gara cu magaziile ei sure prinse a se desbrăcă de întuneric. Un vânt aspru, tomnatic vâjâia prin porumbiștile dimprejur, scutură stăruitor olanele coperișelor. Iar peste linie, ascunsă sub sălciile zăvoiuului, hruba de nuiete a hamalului răsări și ea, trezită din somn, cu ochiul roșu, plâns și ars de sărăcie.

Dinspre târg deodată se deslușiră zgomotul unor pași târâți, greoi, însoțiți de gemăte înfundate. Feciorul ridică fruntea și trase cu urechea:

— Vine cineva... zise înăbușit.

Portița zăplasului scârțai prelung și o babă gârbovită ca un gânj, cu fața sbârcită ca o hribă uscată, se apropia de drumeți.

— Oare n'am întârziat, oameni buni? — întrebă dânsa îngrijorată.

— Nu, lele, nu — murmură Nicolae cu pipa 'ntre măsele. Da' până unde? — adăogă apoi cu jumătate gura, în vremece baba se ghemui pe bancă gâfâind ca un dobitoc trudit.

— Până la Beclean, — răspunse ea pișigăiat, ștergându-și obrații cu mânecile cămășii. Numai până la Beclean... A — vai de sufletelul meu, ce-am alergat!.. Mă temeam să nu întârziu, Doamne ferește, de năpraznicul ăsta de tren, că mi s'a părut că-l aud

șuerând, când eram pe la biserică. Uuf! Toată-s un pic de apă... Și dumneavoastră-l așteptați?

— Îl așteptăm și văd că nu mai vine...

— Vă duceți departe?

— Ba nu... Până la Salva...

— Apoi ce să faci? Cată să ne sfărăm și să ne izbim, dacă vrem să trăim în pârdașnica asta de lume... Așa... Ce să facem?...

Și iar mocniră, acuma fustrei, oftând și gemând în răstimpuri, cum fac țărani când nu mai știu ce să vorbească.

După o bucată de vreme un felinar verde ieși din cocioaba hamalului. Lumina gătuită se bălăbănea necurmat, dispărea și iar se vedeă.

— Aha — fresări flăcăul — de-acu îndată sosește.

Felinarul se mări din ce în ce și pe urmă se desluși și chipul negru, bărbos al hamalului.

— Să dea Dumnezeu bună dimineața — făcu Nicolae trăgănat și smerit sculându-se și dându-se la o parte.

— Noroc — bombăni scurt hamalul.

— Oare vine de grabă, domnule? — întrebă și baba apropiindu-se un pas spre hamalul care înjură necăjindu-se să potrivească cheia în broasca ușii.

— Ce-mi tot dârlăești aici, babo? Ce-mi toci capul și dumneata? Nu cumva ți-ai țineă gura? se răfoi hamalul deodată semeț în sufletul său rânced, că poate certă și el pe cineva, care-i mai slab decât dâșul.

Apoi, încetul cu încetul, gara se desmorși. Prin săli, pe peron luminile lămpilor începură a răspândi raze palide, cărcălite cari tremurau și se îngrămădeau pe fețele încrețite ale celorce așteptau. Pe ulicioară se auzeau tot mai des leopăiturile pașilor grăbiți. Când

și când uruiul roșilor unei trăsurii înjungheà văzduhul, se înteeà apropiindu-se și se tăia brusc; urmă gâfăitul cailor trudiși, vorbele repezi, aruncate din vârful limbii ale celorce sosiau.

Și sala de așteptare gemeà de lume. Țăranii cu fețele supte, cu umerii obrajilor ieșiți în afară, cu barba și mustățile sbârлите se împulzeau deavalma printre muncitorii spâni, cu obraji ca cenușa, îmbrăcați în straie nemțești murdare și ferfenișite.

Apoi deodată, dintr'o odae vecină șeful gării ieși somnoros, bosumflat, învăluit într'o mantă groasă, și intră în biurou frântind ușa. Printre oamenii din sală se răspândiră ca fulgerul șoaptele: „Biletele! Vine al ce dă bilete!... Haideți la bilete!” Șeful însă se plimbă plictisit încoace și încolo, cu ochii pe jumătate închiși, apoi se oprì, se întinse de câtevaori de-i pocniră oasele, își aruncă privirea spre ciasornicul din perete și se repezi pe peron unde prinse a trece în revisiă pe pasagerii cari tropăiau din picioare sgribuliți și rebeșiți de frig.

În sfârșit geamul ghișetului se deschise și pe marmora soioasă începură a zingăni banii aruncați în pripă. Nicolae Tabără cu feciorul său se umeriră și dânșii cu zor către rampă stângând în pumnii înțeleși paralele umezite de sudoare. Dar un vardist coșcogea se răpși la ei așinându-le calea:

— Unde vă burdușiți, he? Nu puteți aștepta până vă vine rândul?... Ei, drăcia dracului!..

Îl înșăcă pe Nicolae scurt de guler și-l bruftui îndărăt, apoi, întorcându-se către un domn îmbrăcat bine, se ploconì zâmbind:

— Pofțiți, domnule, pofțiți înainte!..

...Din depărtare un șuer prelungit și răgușit spin-tecă aerul.

— Vine, vine! — fierbea lumea neliniștită îmbăcsindu-se în ruptul capului spre ghișei.

— Fă-ți o bunătate, domnule, și ne dă două până la Salva, că ne lasă aici mașina! — stăruî Nicolae Tabără pin dosul rampei întinzând mâna cu gologanii peste capetele oamenilor.

— Gura, prostule! — îl împunse șeful morocănos aruncându-i o privire cruntă și disprețuitoare, apoi închise repede ferestruica.

Țăranii se înholbară uluiți unul la altul.

— Cre' că nu ne dă? — se auziră printre dânșii câteva voci pline de spaimă, în vremece o buduhaiță de femei limbută strigă în gura mare:

— O, bată-l scârba să-l bată, că mânios l'a făcut Dumnezeu!

Șeful însă se dusesese numai la aparatul telegrafic unde bocăni de două-ori, apoi iar se întoarse la geam.

Iar trenul se apropia mâncând pământul. Scâr-făitul sfâșietor al roatelor, pufăitul obosit al locomotivei se contopiau într'un răzbubuit surd, aspru, care creștea mereu. Apoi repede intră în gară și se opri brusc. Conducătorul sări jos cel dintâiu și urlă hodorogit:

— Năsăud... o minutăăă!

Câțiva călători coborîră grăbiți luptându-se să stră-bată printre cei de pe peron cari năvăliră furtunatic asupra vagoanelor.

— Unde mergeți, proștilor! — răcnî conducătorul cătră țăranii cari alergau zăpăciți în sus și'n jos neștiind unde să se urce. Nu acolo, mă! Mai la vale, prostule, mai la vale-s vagoanele pentru boi!

Conducătorul strigă și zâmbea mulțumit în sine că

a spus o glumă minunată. Când și când aruncă priviri pline de înțeles unui domn bondoc care se uită la dânsul și-l ascultă cu un suris de admirație pe buze...

La ghișet lumea se rărise deabinele. Abia vreo câțiva țărani bătrâni și slăbănogi mai forfoteau și se înghesuiau par'c'ar fi stat pe jeratic. Nicolae cu feciorul și cu baba, care acum se țină de dânși ca scaiul de oaie, alergau neîncetat dela un capăt al rampei la cellalt, priveau rugători în răstimpuri la vardistul care le răspunde printr'o încruntare din sprâncene și la șeful care țacănea biletele și-i măsură cu sulite de dispreț când din întâmplare, în cădeau înaintea ochilor. La urma urmelor însă ajunseră și ei la ferestruică,

— Două până la Salva — zise Nicolae pleștit, numărând gologanii unsuroși pe tabla albă de marmură.

— Altădată să te înveți minte, mojăcule — îi săsâi șeful aruncându-i biletele.

— Iartă, domnule, iartă-ne și nu ne năpusti — bâlbâi bătrânul umilit. Că noi sântem proști, păcatele noastre... Pesemne așa ne-a lăsat Dumnezeu, proști și năcăjiți și nepricepuți, păcatele noastre... Da' dumnea-voastră trebue să fiți mai iertători că sunteți oameni învățați și...

— Hai, pleacă d'aici, prăpăditule, pleacă să nu te aud flecărind! Mi-e scârbă și-mi vine rău când vă văd — izbucni șeful cu glas dogit și strâmbând din nas, apoi frântă geamul și scuiță cu greață.

Nicolae Tabără stătu o clipă nemișcat, clătină încetinel din cap, întrebător și nedumerit, pe urmă eși sprinten urmat de fecior și de babă. Când ajunseră pe peron auziră glasul ascuțit al conducătorului:

— Gataaa!

Se repezică fustrei înainte, spre locomotivă, apoi la mijlocul drumului își luară seamă și se întoarseră.

— Urcă-te, mă, urcă-te bătù-te-ar Dumnezeu să te bată, prostule! — sbârnăi prin aer vocea aspră a conductorului.

Nicolae se avântă pe scările unui vagon în ale cărui ferestre zărise capete de țărani, Se cățără de clanță și o smuci cu putere, dar ușa nu îngădui. Și trenul sueră prelung și începù a bubui și a fosăi.

— Urcăți-vă, mă, urcăți-vă! — fulgeră din nou conductorul bâfâind din mâini și din picioare.

Bătrânul se dădù repede jos și se asvârli la altă ușă în vremece trenul prinse a înainta vuind iar baba se boceà amarnic frângându-și mâinile. În clipa aceea însă conductorul se năpusi ca un viespe asupra lui Tabără, îl înhăță de pupă cap, îi frânti un pumn în ceafă și-l îmbrânci pe scări la vale... Feciorul cu baba stăteau deoparte ca doi pociumbi și se uitau cu ochii sticliți de spaimă.

— Vă sculați mai de vreme, putregaiule, și nu moșțiți, fire-ați ai dracului să fiți! — le mugì conductorul dispărând într'un vagon.

Nicolae Tabără se prăvăli grămadă cu obrazul în prundiș și sângele îl pridiđi năvalnic pe gură și pe nas. Și așa rămase un dram bun de vreme, neclintit ca un mort. Creerii îi hăiau, iar sufletul îi sângeră și-l durea mai strașnic ca ranele feței. Apoi se ridică încetinel, clătindu-se pe picioare, își șterse sângele cu poala cămeșii și aruncă o privire mută în urma trenului, care se pierdù în ceața zorilor. Un val amar de vorbe îi răsări în suflet, dar printre buzele crâmpoșite deabiă putù roști oftând:

— Nu v'ajute Dumnezeu sfântul!..

Printre nouri bolbocați în văzduh, la răsărit, o trambă de lumină cireșie se svârcolea și se întetea. Tabără își avântă povara în spinare și porni încet înaintea pe o cărare spionoasă, cu capul plecat, cu inima urnită, iar feciorul și baba, făcuți și îngândurați, îl urmărea pârjol... Din noianul negru de nouri însă, soarele scaldat în sânge își înălța biruitor capul și improșcă în fețele drumeșilor o beteală de raze purpurii...

---

*

VASILE STOICA

S'a născut la 1889 în Avrig. A studiat la Sibiiu, Braşov şi Budapesta. De prezent studiază în Paris.

A scris poezii prin dife-rite reviste şi ziare: „Lu-ceafărul“, „Tribuna“, „Ga-zeta Transilvaniei“, „Co-sinzeana“ şi „Foaia Inte-resantă“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N O I

Suntem plutaşii unei mări imense,
Eternii robi ai negrelor ei unde,
Suntem plutaşii unei mări imense,
Plutim mereu, dar nu ştim nici noi, unde.

Atâta ştim că undeva-i o poartă,
Iar dincolo de ea, necunoscutul..
Atâta ştim că undeva-i o poartă,
Iar dincolo de ea 'ncetează lutul..

CATRENE

(Din Omar Châjjam.)

Ci certe-se 'nțelepții cât le place
Tu cu prostia lor mă lasă 'n pace!
Pe cel ce ne ia 'n răs, îl râdem și noi...
Ciocniți, băieți, dați cu paharu 'ncoace!

*

Nu adoră filosofia, dragă;
Enigma vieții și-așa n'o desleagă.
Mai bine haide, cautăți o iubită,
Și cântă, bea, sărută viața 'ntreagă!

---

*

Dr. ION SÂRBU.

Născut la Rudăria, în 19 Februarie 1865, din familie de preoți.

Școalele medii le-a făcut în Caransebeș, Debrețin, Pojon și Brașov. Studiile universitare la Iena și Viena, unde a luat doctoratul în filozofie, specialitatea istoriei. Și-a completat acum în urmă și studiile teologice la Cernăuț, după ce le mai urmase odată, în parte, paralel cu istoria, la Iena.

A fost profesor la București, la seminarul central, și prim-custode la biblioteca zisă „Fundatiunea

Carol”. A fost îmbiat, în mai multe rânduri, de cei ce împart daturile, cu o catedră de istorie la Universitatea din Iași, dar n'a primit. Și, fiindcă nu și-a ajuns scopul dorit în București, s'a întors în patrie, unde și-a luat smeritul post de preot, acasă, în moșia părinților.

A scris:

1. „Mateiu Vodă Basarabas auswärtige Beziehungen“, Leipzig, 1899.
2. „Istoria lui Mihai-Vodă Viteazul“ vol. I. București, 1904.
3. Aceaș, vol. II. (partea I) București, 1907.

A fost premiat, la 1905, de Academia română cu „Marele premiu Năsturel“ de 12,000 lei, pentru istoria lui Mihai.

Ce este Istoria?

Bătrânii nostri unchieși, mai mari sau mai mici proprietari de cultură clasică, ar răspunde scurt: „Historia est vitae magistra“ — învățătoarea vieții.

Dar lumea de astăzi învață mai mult dela a naturii științe cu legile ei cele tari, cârmuitoare și în sân-

gele omului. Și se vede că nu prea greșește această lume: cei ce se îndreaptă numai după învățăturile naturii, uitându-și de suflet, mai ușor isbândesc în viață — ajung personaje istorice. Ne mai place a crede că mult învățăm dela nuvelă și dela roman. Și poate să fie. — Vorba e: cu înțelepciunea noastră de astăzi definiția veche nu se împacă.

Între câte răspunsuri cunosc, cel al fericitului meu profesor dela universitatea din Iena, O. Lorenz, îmi pare mai bun. Istoria e știința empirică ce dezvoaltă și scrie lucrările („acțiunile“ se zice cu termin tehnic obicinuit) oamenilor, îndreptate conștient asupra întocmirilor de stat — sociale („staatlich gesellschaftlich“). — Nu am pus-o între ghilemele, fiindcă nu pot lua garanța că am reprodus-o, din aducere aminte, solut exact. —

Toată viața din natură luptă pentru trai, dar ca să avem dreptul de a intra în istorie, trebuie să lucrăm pentru a îndrepta viața societății prin diregerea întocmirilor de stat.

S'ar putea zice astfel: Istoria este studiul luptei pentru existență a popoarelor. E prea larg înțelesul însă. De aceea răposatul Lorenz, care caută cu ochi ageri margini hotărâte pentru știința noastră, a cerut cu tot dreptul, acțiuni conștiente. Și, fiindcă viața unui popor numai în hotarul statului își găsește rostul său adevărat, — statul organizat este scutul ei cel mai de săvârșit, urmează că numai munca chibzuită pentru a da unui popor viață de stat și putere în ea, câștigă vrednicie pentru știința din vorbă. Vom zice dar: Istoria este studiul luptei oamenilor și a popoarelor pentru viața de stat.

ST. O. IOSIF

Născut la Brașov, fiu al fostului director gimnazial Ștefan Iosif și nepot de mamă al lui Gavril Muntean, traducătorul întâi al lui „Werther“, poetul Iosif și-a făcut studiile la liceele din Brașov și Sibiu, și când familia întreagă s'a mutat în România, și le-a continuat în București. Plecând din Ardeal, el a dus cu sine multe amintiri și din toate scrierile lui se desface un suflet dela noi, care se gândește des, în creațiunile sale, la poporul nostru obijduit.

A fost întâi ziarist la Iași și la București. S'a ivit apoi în coloanele revistelor celor mai bune. A scris mai întâi la „Viața“ dlui Vlahuță. A condus revista „Sămănătorul“ multă vreme.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lucrări:

1. „Poezii“, traduse din Petöfi și din alți poeți unguri, 1896. („Apostolul“ minunat tradus).
2. „Patriarhale“, București, 1901, (Poezii).
3. „Romante și cântece de Heine“, București 1901.
4. „Poezii“, București, 1901—1902.
5. „A fost odată“, poveste în versuri, 1903.
6. „Din zile mari“. Poem istoric în versuri.
7. „Poezii din 1903—1908“, volum în editura Socec.

Iar în colaborare cu poetul D. Anghel, a publicat:

8. „Verlaine“. Traduceri. Ed. Minerva.
9. „Legenda funigeilor“.
10. „Caleidoscopul lui Mirea“, 2 volume.
11. „Cometa“. Comedie.
12. „Carmen seculare“. Poem în versuri.

Iosif, în colaborarea amintită, a tradus din Banville, din Halm și Ibsen. Apoi câteva maiestre traduceri, cum sunt textele din operele lui Richard Wagner și câteva balade germane, pe cari le-a dat singur la lumină.

FÂNTÂNA VRĂJITĂ

Jos, la fântâna dintre plopi,
Descânt'o vrăjitoare
Se umflă apa, — joacă stropi
In scăpătat de soare.
Se umflă apa, scade iar
Și parcă vreă să fiarbă, —
Se 'ndoaie plopii și tresar
Vrăjiți de hâda oarbă.

Și tot șoptind și tot vrăjind
Aruncă bobii 'n sită,
Se 'ndoaie plopii vâjăind
Și noaptea e sosită.
Și tot vrăjind și tot șoptind
Ea face-un semn cu mâna, —
Din plopi foi moarte se desprind,
Și clocote fântâna.

Legate-s apele de-acum.
Ea 'n umbră stă și-așteaptă.
Un călăreț trudit de drum
Spre cei doi plopi se 'ndreaptă.
Spre gura însetată el
Găleata o apleacă,
Bea apa descântată el,
S'aruncă 'n șea și pleacă.

Dar nici doi pași nu face 'n drum
Stă roibul, sforăște,
Și doauă brațe-l prind acum
Pe călăreț în clește.

Se apără cu suflet stâns,
Și luptă și se zbate.
Dar vrăjitoarea-l ține strâns
Și-i călărește 'n spate!

Cu pintenii el bate 'n cal
Stă zările să soarbă, —
Pădure, holdă, vale, deal
Se pierd în noaptea oarbă. —
Și 'n zori de zi au fost găsiți
Acolo, la fântână,
Și cal și călăreț, zdrobiți
De goana cea păgână. —

Voi fetelor și voi, feciori,
La apă când v'eți duce,
Suflați asupra-i de trei-ori
Și faceți sântă cruce,
Căci la fântâna dintre ploi
Stă baba blăstămată, —
Și nu desleagă zece popi
Ce leagă ea odată!

T. V. PĂCĂȚIANU

Născut în 28 Nov. 1852 în Ususeu (în Bănat), a studiat în Lugoj și Arad. — A redactat ziarul „*Timișana*” și mai târziu „*Gazeta Poporului*”. A fost redactor la „*Tribuna*”, acum la „*Telegraful Român*”.

Lucrări:

1. „*Catastru și modul introducerii sale în România*”, 1895.
2. „*Flori de toamnă*”, poezii, 1882.
3. „*Lupta pentru drept*”, după Ihering 1898.
4. „*Scopul în drept*”, după Ihering, 1898.
5. „*Libertatea*”, după John St. Mill, 1899.
6. „*Principiile politice*”, după Holtzendorf 1899.
7. „*Judecătorii Cui jurăm*”, 1900.
8. „*Istoria politicej*”, după Polock“, 1900.
9. „*Buna chiverniseală*”, 1900.
10. „*Sămbăta morților*”, dramă din popor, după Raupah, 1900.
11. „*Dogmele dreptului*”, 1902.
12. „*Cartea de aur*”, mare colecție de documente din istoria luptelor politice ale Românilor din Transilvania, Ungaria și Bănat, mai ales dela 1848 încoace. Au apărut deja 6 volume mari din ea. A fost premiată de Academie. Ultimele 2 volume sunt sub presă.

— Cel ce se gândește la viitorul neamului nostru, — și care Român bun nu se gândește?, — trebuie să se gândească întâi la trecutul nostru. Pentru că trecutul, prezentul și viitorul, stau în legătură strânsă. Trecutul ni-a dat prezentul și din prezent se naște viitorul. E foarte natural deci, că numai cunoscând bine trecutul, putem să ne croim un viitor, care să fie mai bun, decât prezentul.

≡ Presa ≡

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Presa.

Nu putem încheià „*Almanahul scriitorilor dela noi*“, fără a da aci loc de onoare și presei românești din Transilvania, Ungaria și Bănat. Cu atât mai vârtos nu, că de ne-am pune și am căutà prin redacțiile ziarelor și revistelor noastre, multe talente literare am aflà că s'au rătăcit în aceste redacții, cari apoi li-au dat acelor talente cu totul alt curs și le-au exploatat în alt fel, decum, poate, erau ele menite a se desvoltà și manifestà!

Că lupta pentru existența noastră națională servindu-se ca de bună armă de pressă, — ne cere scriitori tot mai talentați și instruați în slujba ziarelor. Și directorii nostri de ziare sunt tot cu ochii în patru doar descopăr și atrag spre redacțiile lor astfel de talente.

Abia s'a ridicat colo ori colo un tiner ce dă semne a purtà un talent de scriitor, el e chemat în o redacție ori în ceealaltă, și acolo șeful îi pune în mână nu condeiul de scriitor, ci spadă de luptător, și în loc de de muzica divină a muzelor, el aude zilnic ropotul armelor de luptă, și din dulce povestitor, ori poet, ori novelist ce s'ar fi ales poate, — se trezește ca mâne un scriitor ce numai muzica asta sinistră a luptelor aspre cu peana o mai înțelege, o mai simte, o mai trăește!, — servind zilnic hrană de acest fel sufletelor cetitorilor săi. Tot scriitor e, încă prețios și de real folos neamului său, — dar nu mai mult dulcele poet, gingașul novelist ori alintătorul povestaș ce altfel poate se alegeà de el.

Iată pentru ce aflăm, că din „Almanahul scriitorilor dela noi“, nu pot lipsi ziarele, revistele, foile noastre, fiind și ele, așa cum sunt, tot atâtea manifestări ale sufletelor celor mai militante de scriitori dela noi.

Iar dacă am deschis capitol special Pressei, am ținut a da un tablou pe cât am putut complet al ei: înșir acî toate foile, mari și mici, ce apar la noi, dând și un mic istoric al vieții și al rostului lor în viața noastră de obște, și de cine sunt ele scrise. Capul fiecărei foi e fotografat și redat în facsimil.

Inșirarea ziarelor e făcută: după caracterul lor, iar în grupa de care se țin, după vechime. Punerea mai nainte sau mai înapoi, nu înseamnă dar o clasificare ori calificare a ziarelor.

Iată-le:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. ZIARE POLITICE:

a) Cotidiane:

NR. 109. Anul LXXIV.

Brasov, Duminică la 11 (24) Septembrie 1910.

GAZETA TRANSILVANIEI.

Numere în fiecare zi de lucru.
Abonamente: pentru România și străinătate pe un an 10 lei, pe 6 luni 6 lei, pe 3 luni 3 lei, pe 15 zile 10 cenți. Pentru România și străinătate pe un an 10 lei, pe 6 luni 6 lei, pe 3 luni 3 lei, pe 15 zile 10 cenți. Expres de Duminică și în zile de sărbătoare.

Redacția:
Tipografia și Administrația:
BRASOV, PIAȚA MARE Nr. 90.
Telefon nr. 308.

Prețuri: Abonament pe un an 10 lei, pe 6 luni 6 lei, pe 3 luni 3 lei, pe 15 zile 10 cenți. Pentru România și străinătate pe un an 10 lei, pe 6 luni 6 lei, pe 3 luni 3 lei, pe 15 zile 10 cenți. Expres de Duminică și în zile de sărbătoare.

Primii doi numeri ai „Gazetei Tr.“ au apărut în Iulie 1837 sub numele „*Gazeta de Transilvania*“ sub conducerea lui George Barițiu. Cenzura oprind apariția mai departe a foii, ea a reapărut la 12 Martie v. 1838 tot sub redacțiunea lui G. Barițiu. „Gazeta de Transilvania“ eșii împreună cu „Foaia Literară“ odată la săptămână, până la 1846. Începând cu 1 Ian. 1847 până la 1881 „Gazeta“ apărea de două ori la săptămână, cu excepția anului 1849, când ambele foi au fost suprimate timp de 9 luni de zile, și cu excepția anului 1863 '4 în timpul dietei din Sibiu, când eșii de 3 și 4 ori la săptămână. S'a tipărit mulți ani — semn al sclăviei noastre culturale — cu litere cirile, abia târziu a ajuns a putea purta haina deschisă a scrierii latine. Începând dela 1881, având ca director pe Dr. Aurel Mureșianu, „Gazeta“ eșii de 3 ori la săptămână, iar dela 1884 încoace, deveni ziar cotidian, scoțând cu 1 Ian. 1889 și un număr popular săptămânal de 8 pagini.

„Gazeta Transilvaniei“ a stat totdeauna pe baza programelor naționale și în serviciul cauzei românești. Importanța ei în viața noastră publică, o apreciază cu competență, următoarele rânduri adresate ziarului de marii bărbați ai neamului românesc: Mihail Cogălniceanu și Dr. Alexandru Mocsonyi la ocaziuni festive, a-nume cu prilejul jubileului de 50 și de 70 ani ai „Gazetei“:

..., Dreptul nu piere niciodată, mai ales când are apărători ca voi, curagioșii fii ai Carpaților, cari în mijlocul persecuțiunilor, al restriștelor, ați știut susține pe valoroasa „Gazetă a Transilvaniei“, ce a fost și este nu numai marea voastră înainteluptătoare, dar și înșasi analele admirabilelor voastre acte pentru susținerea și dezvoltarea naționalității române, în timp de jumătate secul.

București 1878.

Mihail Cogălniceanu.

..., Dacă un ziar, între împrejurări atât de grele, șapte decenii stă în serviciul nobilelor idealuri naționale, dacă acest ziar în tot timpul acesta a stat și stă — desinteresat, ba chiar cu mari jertfe, — neclintit la postul său espus în lupta pentru existența națională, care ni se impune în mod artificial, și dacă acest ziar chiar și în focul luptei a știut păstră totdeauna un ton ales și o ținută cumpătată — atunci este aceasta o faptă națională, care negreșit deșteaptă în fiecare inimă română stima, mândria și recunoștința..“

Birchiș, 24 Dec. 1907.

Ales. Mocsonyi.

Dintre redactorii și colaboratorii Gazetei, au fost condamnați la închisoare și amende în bani, și au stat închiși următorii: în 1888 redactorul Ștefan Bobancu 6 luni închisoare de stat; în 1890 Dr. A. Mureșianu 6 săpt. arest, iar red. responsabil Traian H. Pop la 1 an închisoare de stat; la 1908 redactorul Victor Branisce la 5 zile închisoare de stat; la 1909 redactorul resp. I. Spuderca la 4 luni închisoare de stat; colaboratorul Dr. C. Maniu la 1 an închisoare de stat; redactorul V. Branisce într'un al 2-lea proces, la 3 luni și într'un al treilea proces 6 luni închisoare de stat. Amenzile în bani trec peste 5000 cor.

Actualul director al „Gazetei Transilvaniei“ e Silvestru Moldovan, iar redactori interni ai ei sunt Victor Branisțe și Ioan Brotea. Ca redactori esteri are pe prof. Dr. Grigorie Maior; prof. V. Gr. Borgovan; prof. Mihail Străjan; Dr. Valer Moldovan, avocat; Dr. Voicu Nițescu; Dr. I. C. Juga; C. Mușlea; Dr. Ioan Scurtu; Gavril Todica; Nicolae Petra-Petrescu și alții...

În Martie 1908, „Gazeta“ împlinind 70 ani de viață și-a serbat jubileul de 70 ani, scoțând un mare număr jubilar, un întreg volum, cu contribuțiile literare ale tuturor bărbaților noștri de seamă, iar redactorii și directorul ei, Dr. Aurel Mureșanu, au fost frumos sărbătoriți de toată românimea.

Tiragiul actual al „Gaz. Trans“: la numărul de zi 1400 ex., ediția numărului poporal 2500 ex. Abonamentul: 24 cor. pe an.

„Gazeta Trans.“ e cel mai vechiu ziar din întreagă Ungaria! Nici ziar maghiar sau german, nu există așa de demult ca româneasca „Gazetă“.

*

Anul XV

Arad, Duminică 25 Septembrie v. (8 Octombrie n.) 1911

Nr. 210

ABONAMENTUL

Pe un an 25 Cor.

Pe 6 luni 14 Cor.

Pe 3 luni 8 Cor.

Pe 1 luna 4 Cor.

Prețurile de circulație și
de vânzare în amănunt
sunt în altă parte.

Tipărit la tipografia
„Gazeta“ din Arad.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Odeii Feroviară, 80
INSERȚIUNILE
se primesc la administrație
Magazinul publicațiilor
Lăcustă, strada Odeii, nr.
100 Arad.
Măsurătorile se fac după
„Gazeta“.

A fost înființată în 1897, sub numele „Tribuna Poporului“. După încetarea „Tribunei“ dela Sibiiu, a luat numele „Tribuna“, rămânând „Tribuna Poporului“ numele ziarului poporal, scos tot în editura „Tribunei“. Ziarul și-a pus dela întemeiere ca program: politica națională *activistă*, pentru care a militat până ce a acceptat-o și conducerea oficială a partidului național român. În special apoi și-a ținut de o menire a sa, înălțarea luptei naționale în comitatul Aradului, a Bihorului și a celor învecinate. O notă proprie a ziarului e: accentuarea problemelor culturale și emanciparea păturei noastre culte de sub influințele culturii streine.

Redactorii „Tribunei“ au fost: Ion Russu-Șirianu †, Ion Brânda †, Gustav Augustini †, George Demeter †, Ion Doleanu †, Ion Trifu †, Ilarie Chendi, Sever Secula, Grigore Iorga, Ilie Minea, Petre E. Papp, George

Stoica, Dionisie *Stoica*, Gheorghe *Popp*, Constantin *Bucșan*, Constantin *Savu*.

Redacția actuală o formează: *Sever Bocu*, *Ion Montani*, *Ion I. Schiopul*, *Iuliu Giurgiu*, *Radu Găvrus*, *Eugen Goga* și numeroși colaboratori externi din București (*Il. Chendi*, *C. R. Motru*, *I. U. Soricu*, și toți scriitorii tineri: *D. Anghel*, *Z. Bârsan*, *E. Gârleanu*, *V. Eftimiu* și a.) apoi din alte orașe ale României, precum și din Budapesta, Viena, Paris, Italia, etc.

„*Tribuna*“ a avut nenumerate procese de presă pentru care redactorii ei au fost osândiți la vreo 10 ani de robie și vreo 10.000 cor. amende în bani. Unii din ei au scăpat prin exilare de bună voe peste hotarele țării, ceilalți au stat închiși, cât la Seghedin în arestul de stat, cât în Arad în temnița ordinară a tribunalului. Insuși *I. Russu-Șirianu*, directorul apreciat al ziarului, a fost silit a se exila din calea tribunalelor maghiare, pentru mai multe articole ce i se improcesuase, între altele pentru marele articol statistic al proceselor politice dela noi: *Calvarul nostru*, apoi pentru cartea sa „*Iobăgia*“. În exil s'a și sfârșit.

Dintre redactorii ei de azi, dl *Sever Bocu* a suferit în două rânduri, odată două luni, altădată două luni și jumătate, *temnița ordinară*, în penitenciarul din Arad, iar dl *Gh. Nichin*, tot două luni *temnița ordinară* pentru un articol scris despre măcelul dela Pánade.

La 1908 fondatorii ziarului, cu mari jertfe din partea lor și cu colecte la cari a contribuit bucuros românimea recunoscătoare, au zidit pe sama ziarului o frumoasă casă, modern întocmită, adăpost pretinos pentru a cuprinde Redacția, Administrația, instalațiile tipografice și o librărie. Casa, zisă „*Palatul Tribunei*“, a fost sfințită și dată folosinței în cadrul unor sărbări înălțătoare de suflet.

„Tribuna“ la început a apărut de cinci-ori la săptămână, azi e cotidian. Se tipărește între 3000 și 4000 exempl. Prețul de abonament 28 cor. pe an.

*

Anul I.	Arad, Duminică 21/15 Octombrie 1911.	Nrul 216.
ABONAMENTUL: pe an 28 — cor. pe 6 luni 15 — „ pe 3 luni 8 — „ pe 1 luna 3 — „ în afară de taxa de expediție pe an în afară de taxa de expediție pe 6 luni în afară de taxa de expediție pe 3 luni în afară de taxa de expediție pe 1 luna în afară de taxa de expediție	<h1>ROMÂNUL</h1>	REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: Nr. 216, Str. 116 INSCRIȚIUNILE se primesc la administrație în ziua Măștiștea publică și, în douăzeci și șase și în Măștiștea publică și în Măștiștea publică și în Măștiștea publică și în

„Românul“ s'a înființat prin concluzul comitetului național din 20 Decembrie 1910. Primul număr a ieșit în 1 Ianuarie v. 1911. Stă sub direcțiunea politică a dlui *Vasile Goldiș*. Redactorii lui stabili sunt: *Ștefan Vernescu, Constantin Savu, Ștefan Oprean, A. Fleșeriu*. Are apoi corespondenți permanenți în București și alte orașe din România, cum și în capitalele țărilor apusene.

Stă cu totul în serviciul comitetului partidului național, ca ziar oficios al lui.

Fiind în anul prim de existență, procese încă n'a avut. Apare în 2500 exemplare. Prețul: 28 cor. pe an.

*

b) De 3-ori pe săptămână:

ANUL LIX.	Săbîta, 22 Septembrie și Octombrie 1911	Nr. 33.
<h1>TELEGRAFUL ROMÂN.</h1>		
mare Marfa în Săbîta		
ABONAMENTUL: pe an 28 — cor. pe 6 luni 15 — „ pe 3 luni 8 — „ pe 1 luna 3 — „ în afară de taxa de expediție pe an în afară de taxa de expediție pe 6 luni în afară de taxa de expediție pe 3 luni în afară de taxa de expediție pe 1 luna în afară de taxa de expediție	INSCRIȚIUNILE se primesc la administrație în ziua Măștiștea publică și, în douăzeci și șase și în Măștiștea publică și în Măștiștea publică și în	

„Telegraful Român“ a fost înființat la 1853 de marele Metropolit Șaguna, pe atunci Episcop, ca organ de propagandă culturală, literară și politică, mai

presus de toate însă ca organ de apărare al intereselor bisericeii gr.-or române dela noi, — program ce și-l'a păstrat până în ziua de azi. Cât timp a trăit Metropolitul Șaguna, „Telegraful Român“ avea rol mare în dirigerea politiceii românești, prin el se dădeau directive cari erau urmate. Cu timpul, mai ales după constituirea partidului național și după decretarea pasivității, rolul lui s'a redus tot mai mult, căci el a rămas credincios tacticeii vechi și în vremea pasivității.

Fiind, după „Gazeta Transilvaniei“, cel mai vechiu ziar la noi, la început „Telegraful“ se tipărea și el, ca și Gazeta, cu litere cirile. Apoi, un timp de trecere, avea un tipar în care cirilele erau mestecate cu unele latine, ba și cu unele sedile din cele folosite azi, și numai târziu ajunge a îmbrăcă haina luminoasă a scrierii curat latine.

Redactorii „Telegrafului Român“ au fost: Aron Florian (†), Dr. Paul Vasici (†), Ioan Bădilă (†), Visarion Roman (†), Ioan Roman (†), Ioan Rațiu (†), Zaharie Boiu (†), Nicolae Cristea (†), aceștia toți de pe vremea lui Șaguna. Cest din urmă, N. Cristea, a câștigat atât de mult plăcerea și încrederea metropolitului Șaguna, încât acela prin testament lăsase, ca asesorul Cristea să nu poată fi absolvat dela redactarea „Telegrafului“ până va voi el! Totuș după anii 1880 Metropolitul Miron l'a forțat să abzică de redactarea „Telegrafului“, pentru că nu-i convenea liberalitatea cu care acela discută anumite apariții din viața bisericii. Au urmat apoi în postul de redactor: Matei Voileanu, Dr. Remus Roșca, Nicolae Ivan, Silvestru Moldovan, Dr. Nicolae Olariu, Gavriil Hango, Dr. Elie Cristea, și dela 1901 până azi Teodor V. Păcățianu.

Redacția „Telegrafului“ o formează: azi T. V. Păcățianu, autorul marelui op istoric „Cartea de aur“

și a mai multor traduceri din filosofia dreptului și din cea de naționalitate, și a unor piese teatrale, — având de colaborator intern la foaie pe profesorul pensionat *Enea Hodoș*, care asemenea e cunoscut și ca autor, ca editor al „Bibliotecii Noastre“ (vreo 12 numeri) și cu legător folclorist.

„Telegraful Rom.“ a avut 4 procese de presă; în 3 procedura s'a sistat, în al 4-lea a fost osîndit redactorul T. V. Păcățianu la 10 luni arest de stat și 400 cor., amendă. Arestul i-a fost iertat pe calea grațierii, banii i-a plătit.

„Telegraful“ a apărut la început de 2 ori pe săptămână, apoi de 3 ori, cum apare și acum. Prețul de abonament 16 cor.

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul XXI   Blaj, Sâmbăta 2 Septembrie 1911   Numărul 80

ABONAMENTUL Pentru un an: 16 cor. Pentru 6 luni: 10 cor. Pentru 3 luni: 6 cor.	Unirea	ABONAMENTUL In tir. ordinat din 10 cor. pe an din 12 fr. a. ord. din 10 fr. a. ord. In tir. ordinat din 10 cor. pe an din 12 fr. a. ord. din 10 fr. a. ord.
--	---------------	--

Foaie bisericească-politică. — Apare. Marța, Joia și Sâmbăta

„Unirea“ apare la 1891, ca cea dintâi foaie bisericească-politică, în Blaj. Rațiunea editării ei a fost apărarea Bisericii române unite.

Fundatorii foii au fost profesorii de teologie de pe vremuri: *Dr. Alexandru Grama* (†), *Dr. Victor Szmigelszki*, *Dr. Izidor Marcu* și *Dr. Vasile Hossu*, al doilea și al treilea sunt azi canonici în Blaj, iar al patrulea episcop al Lugojului, azi al Gherlei.

Între primii colaboratori și cei mai zeloși, erau *Dr. Augustin Bunea* (†), pe atunci secretar mitropolitan, *Dr. Demetriu Radu*, pe atunci preot unit la Bucu-

rești, azi Episcop la Orade, și *Aurel C. Domșa*, pe atunci cleric. Administrator al foii a fost dela început profesorul *Silvestru Nestor*.

Foaia a apărut la început odată la săptămână, având 8 pag. pentru prețul de 6 fl. (12 cor.) Acum apare de trei ori la săptămână, în aceeaș mărime, și costă 18 coroane.

Redactorii „Unirii“ au fost:

1. Dr. Vasile *Hossu*, 1891—2.
2. Dr. Victor *Szmigelszki*, 1892—8.
3. Dr. Vasile *Suciu*, 1899—1900.
4. *Aurel C. Domșa*, dela 1901 până azi.

La fondare, foaia a fost proprietatea profesorilor de teologie, iar dela 1899 a trecut la un consorțiu.

„Unirea“ a avut 7 procese de presă, toate în timpul din urmă de când cu întrarea Românilor în activitate politică.

În cel dintâi, preotul *Simeon Zehan*, ca autor, a fost achitat, — în al doilea, al treilea și al patrulea, redactorul *Aurel C. Domșa* a fost pedepsit la 8 luni închisoare de stat, 1200 cor. amendă și suportarea șeselor de proces. Din cele 8 luni Maestatea Sa a iertat 6 luni, celelalte le-a împlinit în temnița din Cluj, iar amenda și șesele, peste 2000 cor., le-a plătit. Celelalte procese n'au ajuns la pertractare, în două senatul de acuză a respins pe procuror, iar ultimul a fost sistat.

De prezent „Unirea“ are ca redactor pe *Aurel C. Domșa*, preot unit, autor al unui volum de schițe, etc.; secretar de redacție pe *Ioan Roșu*, doctorand în teologie.

DRAPELUL

„Drapelul“ s'a înființat la anul 1900, de către un grup de fruntași Români din Lugoj și din alte părți bănățene, ca organ național politic al Românilor bănățeni. Ei au luat asupra lor, — caz unic în felul său prin serioșitatea și durabilitatea lui, — angajamentul, de a susține ziarul cu cotizații adesea însemnate, numai ca muncitorii lui să nu simtă lipsa materială tulburătoare a muncii spirituale. Așa îl cotizează și azi. Printre spriginitorii lui, „Drapelul“ a numărat chiar dintru început, bărbați ca *Dr. Alexandru Mocioni*, *Coriolan Bredicean* și toată pleiada de cărturari din Lugoj și părțile lui.

Pentru ca ziarul să însemneze un pas bun în istoria ziaristicii la noi, fondatorii lui chiar dintru început au încredințat direcțiunea lui unui ziarist probat: *Dr. Valeriu Branisce*, pe atunci profesor la Brașov, fost redactor la „*Revista Politică*“ din Cernăuți, de unde, după vreo 2 ani de muncă, a fost exilat pentru politica sa intransigentă națională, și fost redactor la „*Dreptatea*“ din Timișoara și la „*Tribuna*“ din Sibiu. Așteptarea legată de directorul foii a ieșit în plin: ziarul a fost ținut din capul locului, și e ținut și azi, la nivel, însemnând el în presa dela noi, prin articlii sei de fond, discuția academică, calmă, bine argumentată, cu știință.

„Drapelul“ a avut norocul a avea printre colaboratorii sei, scriitori de valoare, ca *Virgil Oniț* la partea literară, *Mihail Gașpar* colaborator intern la partea literară, dar și peste linie.

Redacția ziarului o formează azi: *Dr. Branisce*, *Romul C. Munteanu* și *Nicolae Jugănar*u, interni, iar

colaboratori externi permanenți: Dr. G. Dobrin, Dr. C. Brediceanu, Mihail Gașpar, Dr. C. Jurca, Dr. St. Petrovici, G. Cătană, Dr. Imbroane, și alții.

Redactorii „Drapelului“ au gustat aproape toți pâinea robiei: *Dr. St. Petrovici* a fost osândit, în primul proces politic al „Drapelului“, la *6 luni arest și 400 cor. amendă în bani*; în al doilea proces politic al ziarului a fost judecat redactorul *Dr. Cornel Jurca* la *8 luni arest și 400 cor. în bani*; în al treilea proces colaboratorul intern *Mihail Gașpar* la *10 luni arest și 400 cor.*; iar redactorul *Nicolae Jugănar* în 2 procese *7 luni arest și 800 cor.* — Directorul ziarului Dr. Branisce a stat, încă nainte de a veni la „Drapelul“, *2 ani întregi, întruna, în temnița de stat dela Vaș!*

Ziarul a fost totdeauna apărător al politicei oficiale a partidului, și, mai conservator din fire, a fost cel din urmă care a părăsit pasivitatea și a acceptat și el, după conferința dela Sibiu din 1905, tactica activistă.

„Drapelul“ a apărut tot de 3-ori pe săptămână. Tirajiu 1800—2000 ex. Prețul 12 cor. pe an.

*

c) Săptămânale:

<small>Num. 1926</small> <small>Oradea, 25 Septembrie și Octombrie 1911</small> <small>nr. 27</small>		
<h1>FOAIA POPORULUI</h1>		
<small>PREȘED. ARON ANASTOLIUȘI Nr. 100 Pe o pagină de 20 Bună. Așezare pe alți 11 nr. anual Abonament pe 12 la „Tirajul Poporului“ Sibiu</small>	<small>Foile politice Apare în fiecare Duminică Titlu nr. 144 / înseamnă: „Foaia Poporului“, Sibiu.</small>	<small>INSERATE în preț la BURELUL ADMINISTRAȚIEI Sibiu, Măriei nr. 10 Cu se pot plăti la Sibiu, nr. 100 / 2000, a. 1911 nr. 10</small>

„Foaia Poporului“ a fost înființată la anul 1892 de comitetul partidului național român de pe atunci, al cărui președinte eră răposatul *Dr. Ioan Rațiu*.

Cel dintâi redactor al foii a fost *Ioan Russu-Șirianu*. Între redactorii următori au fost: prof. Demetriu

Comșa, Ioan Moța, Ioan Costin, Dr. Elie Dăianu, Vasile C. Osvadă, Victor Lazăr, Silvestru Moldovan, George Stoica și George Fopp.

„Foaia Poporului“ a avut în decursul timpului mai multe procese de presă. Mai însemnate au fost între ele: Procesul politic al lui *George Moldovan* la 1905, când a fost osândit la jumătate de an arest și 1000 cor. în bani, apoi al lui *Victor Lazar*, care pentru publicarea biografiei prefectului *Ioan Buteanu* dela 1848, a stat cinci luni în temnița de stat din Seghedin. Și altele.

În anii 1904—1908 foaia ajunsese, prin vânzarea tipografiei, proprietatea unui Sas, dar fiind redactată de dl *Silvestru Moldovan*, căruia însă i se cerea, se nu atace pe Sași, nici pe Maghiari... După moartea proprietarului sas, foaia a trecut iar în proprietate românească, în cea actuală, care a reorganizat foaia și acum apare sub îngrijirea unui comitet de redacție, iar redactor responsabil e proprietarul *Nicolae Bratu*.

Tiragiul cam 4—4500 ecsempl. Prețul cor. 4.40.

*

„*Poporul Român*“, e dela 1898 organul poporal al partidului național român. Intemeiată a fost foaia aceasta la 1901, ca simplă foaie socială-culturală-economică. Iată pe scurt împrejurările între cari s'a înființat și fazele prin cari a trecut această foaie, până a nu fi a partidului:

La stăruințele culegătorului tipograf *Dimitrie Bîrăuțiu*, mai mulți tineri români ce se aflau pe atunci

în Pesta, ca Dionisie Stoica, A. P. Bănuțiu, Sebastian Stanca, Gavril Todica, au primit a-i da ajutor prin scrisul lor la scoaterea unei foi, ce să se vândă prin colportare prin orașe și sate, cu 1 cr. (2 bani) foaia. Așa i-au dat ființă, ca simplă și modestă foaie pentru popor, economică, socială, culturală. Proprietar și redactor al ei a rămas Dimitrie Birăuțiu. Mai târziu a prefăcut'o în foaie politică și a izbutit a o răspîndi bine în popor, și a întemeia și o tipografie proprie, în care să se tipărească foaia.

Până nu eră proprietatea partidului, „Poporul Rom“. a fost judecat de 2 ori pentru articli politici: întâi țăranul *Petru Cr. Damaschin* la 8 zile închisoare, odată *Dim. Birăuțiu* la 14 zile, iar în alte procese cest din urmă a fost scos de sub urmărire. La 1908. când foaia ajunsese a fi mai răspîndită (să tipăreă în peste 12.000 exemplare), contrarii partidului național român, cu înțelese scopuri, au izbutit a cumpără pe ascuns, prin C. Burdea, foaia aceea dela proprietarul ei D. Birăuțiu. Partidul național aflând de lucru, întrevine și răscumpără foaia, pentru a nu cădeă în mânilor contrare, căroră eră vândută deja, dar nu și predată, și numește proprietar al ei pe dl Dr. Aurel Vlad, care e proprietarul ei formal până azi. După ce a ajuns proprietate a partidului, redactorul foi, dl *Vasile Macrea*, a fost osândit pentru câțiva articoli, publicați în „Poporul Rom.“ și „Lupta“, la doi ani și jumătate arestat și amende de 3000 cor.

Din primăvara acestui an, „Poporul Român“ s'a strămutat la Arad. E îngrijit de redactorii „Românului“. Apare în 5—6000 ex. dintre cari o mare parte se trimite gratuit din partea partidului. Prețul 4 cor. pe an.

Orăștie, în ziua miercurii 1924

FOAIA INTERESANTĂ

Orăștie, în ziua miercurii 1924

„*Libertatea*“ s’a înființat la 1902 ca foaie politică săptămânală, la Orăștie, prin o grupă de 26 fondatori, bărbați tineri, aderenți ai schimbării de tactică politică pasivistă, pe atunci oficioasă, în activistă. Pentru asta a militat până s’a și executat schimbarea.

La 1905, să adauge foi politice, un supliment literar-ilustrat, „*Foaia Interesantă*“, îngrijită de preotul *Ioan Moța*, pentru a face ca așa să străbată mai tare în popor.

La 1906 să adauge foi suplimentul economic „*Tovărășia*“ pentru propagarea ideilor cooperative, redactată de *V. C. Osvadă*, scriitor economic.

La 1911 să adauge un supliment umoristic „*Bobărnacii*“, redactat de *Ermil Borgia* (Haralamb Călămăr).

Până la 1908 „*Libertatea*“ apare spriginită în câțva și materialicește de fondatorii sei, cari au contribuit la coperirea perderilor provocate de amendele proceselor. La 1908 înființându-și partidul național ziar de zi, fondatorii „*Libertății*“ sunt angajați și ei acolo

și abzie de a mai ajuta și „Libertatea“, ci o lasă cu totul în grija și risicul părintelui I. Moța, care, dându-i acum un caracter pur poporal, a răspândit-o mai ales în popor, făcându-i astfel posibilă existența.

Foaia a avut pân'acum 8 procese politice: În 1903 preotul I. Moța a fost osândit de tribunalul din Cluj la *1 an temniță ordinară* pentru articolul „A murit Mathia și cu el dreptatea“. Redus la 2 luni arest și 1000 cor. — În 11 Nov. 1903 e osândit redactorul Iuliu V. Ioanovici la *5 luni temniță ordinară și 300 cor.* pentru articolul „Sus inimile“ scris după osânda primă. Redus la pedeapsa în bani. — În 1904 Iul. V. Ioanovici e osândit la 3 luni temniță pentru o scrisoare contra unor gendarmi. — În 16 Febr. 1905 Iul. V. Ioanovici e osândit la *1 an arest de stat* pentru poezia „Roata dela Bălgrad“ (de V. E. Moldovan) și *1000 cor.* — În Sept. 1906 e procesul scrisorii dlui V. E. Moldovan despre „Alegerea dela Ceh“. Acuzatul nu s'a prezentat. — În 19 Sept. 1906 redactorul Stefan Pop e osândit pentru articolul „N'auziți Români“ la *3 luni arest de stat și 800 cor.* — La 10 Febr. 1908 Iul. V. Ioanovici e osândit la *optsprezece luni arest ord. și 1000 cor.* pentru articlii „Calea la înviere peste Golgota duce“!, și „Pe piatra aceasta“... — În 12 Nov. 1909 I. M. Ciufudeanu e osândit la *4 luni arest de stat și 300 cor.* în bani pentru scrisoarea despre atentatul contra Pietrii Libertății și a Crucii lui Iancu, dela Blaj.

Redactori și colaboratori statornici ai acestei grupe de foi, sunt dnii: I. Moța, V. C. Osvadă, Nicolau Damian, Seb. Bornemisa, T. Liviu Blaga, și Ermil Borcia.

Tiragiul foilor e: „Libertatea“ 9500 exemplare, „Foaia Interesantă“ 12.000 exemplare, „Tovărășia“ 8000 exemplare și „Bobârnaci“ 7000 exemplare.

Prețul de abonament: toate 4 foile cu 10 cor. pe an. Țăranilor se dau cu preț redus la 6 cor.

TRIBUNA POPORULUI

SOAREM C. S. S. R. I.
 Nr. 48 40. — 4 Col. — Arad, Duminică 21 August 1911
 Nr. 48 40. 40. — 4 Col. — Arad, Duminică 21 August 1911

Apare în fiecare Duminică.

Buletin de Administrație. — Adresă: Arad, Duminică 21 August 1911
 Distribuție în servicii de administrație. — Distribuție
 în ar. Arad. — Distribuție pe baza a 1000
 Distribuție pe baza a 1000 distribuție pe baza a 1000

„Tribuna Poporului“ apare dela Ianuarie 1911, în Arad, ca organul poporal al ziarului „Tribuna“. Stă în serviciul cauzei naționale, pe baza programului național. Redactori, tot redactorii „Tribunei“. Fiind în anul prim de existență, n'a avut încă procese politice. Apare în 4000 exemplare. Prețul 4 cor.

*

Arad, Duminică 25 Septembrie 1911

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Tipografia Poporului Român
 DIMITRIE BIRĂUȚIU

FOAIA ILUSTRATĂ

„Foaia Poporului Român“ apare în Budapesta dela începutul anului 1911 ca editură a „Tipografiei Poporului Român“, a cărei proprietar e Dimitrie Birăuțiu. „Foaia Poporului Român“ a fost scoasă de „Tipografia Poporului Rom.“, după ce și-a vândut foaia mai veche „Poporul Român“ comitetului partidului național, care a strămutat-o întâi în altă tipografie; apoi a dus-o la Arad.

„Foaia Poporului Român“ apare ca organ popular săptămânal, cu un adaus literar ilustrat „*Foaia Ilustrată*“ și cu un adaus umoristic „*Cucul*“.

Redactori: *Dimitrie Birăuțiu, Vasile Vlaicu, Grigore Iorga*, iar' pentru adausul umoristic *Nicu Stejărel* (Nicolau Stef) din Arad.

Fiind în anul I de existență, procese n'a avut.

Apare în 4—5000 ex. Prețul 7 cor. pe an.

*

d) Politice și literare:

Anul IV.

No. 1

Revista politică și literară

apare odată pe lună.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ (Gălbentăra), Ungaria

ABONAMENTUL ANUAL: 12 cor
Pentru studenții, învățătorii, profesorii etc.: 8 cor
În România și străinătate: 15 cor

„*Revista Politică și Literară*“ a fost înființată la 1908, în Blaj, ca revistă lunară pentru literatură și politică, cu colaborarea mai multor scriitori dela noi și din Țară. Director și proprietar al revistei e dl *Aurel Ciato*.

În articli politici și culturali, revista face priviri generale, studii, stând pe baza programului național, totuș judecând în chip liberal și progresist acțiunile și pornirile din viața noastră publică.

În partea sa literară, revista publică nuvele, schițe și poezii, cronici literare, etc.

Apare 1000 exemplare. Prețul 12 cor.

*

ANUL I — 1911. BUDAPESTA Iulie 1911.

ABONAMENTUL	NATIUNEA	ABONAMENTA
Pe un an 10 cor		Pe un an 12 cor

APARE LUNAR Director: Dr. LUDOVIC CSATO

„*Națiunea*“ apare dela începutul anului 1911, ca revistă pentru politică și literatură, înființată la Budapesta de *Dr. Ludovic Csato*. In partea sa politică discută acțiunile și aparențele din viața de obște a țării; partea literară îi e îngrijită de mai mulți scriitori.

Apare odată pe lună, în 800 exemplare. Prețul 10 cor. anual.

*

II. REVISTE LITERARE:

S'a înființat la 1 Iulie 1902 în Budapesta. A fost fățul unui entuziasm studentesc. Meritul de a-l fi publicat și susținut în zilele sale de fașe, îi revine dlui Aurel P. *Bănușiu*, actualul director artistic al „Societății teatrale“, care la început se îngrijise și de redacțarea lui. La 1 Aprilie 1903 a trecut în proprietatea și sub îngrijirea dlui *Octavian C. Tăslăuanu*, actualul ei director. Impreună cu *Octavian Goga* și *Al. Ciura*, stâlpii ei întemeietori, dsa a făcut, sprijinit și de alți prietini, din revista studentescă, o revistă literară și artistică, care s'a impus în mișcarea noastră culturală. Prin coloanele ei s'au afirmat câteva talente distinse,

scriind pagini durabile și strălucite în istoria literaturii noastre. — Deși nu face politică, totuș procurorii unguri au amendat și „Luceafărul“ pentru niște notițe inocente, în total cu suma de 1000 cor.

Dela 15 Octomvrie 1906 apare în Sibiu în condiții tot mai desăvârșite.

La început se tipărea în câteva sute de exemplare, astăzi apare în 2500 exemplare.

Abonamentul 16 cor. pe an.

*

„*Cosinzeana*“ e încă la începutul existenței. Apare în Orăștie, dela 15 Oct. n. 1911, ca revistă literară pentru familie, cu ilustrațiuni; deocamdată, până la finea anului, apare numere de probă, de 2 ori pe lună. Dela a. 1912 încolo regulat, de 3 ori pe lună. E întemeiată de *Sebastian Bornemisa*, st. în filosofie, proprietarul „*Librăriei Naționale*“ dela Orăștie, cu colaborarea scriitorilor: I. U. *Soricu*, *Mihail Gașpar*, *Ecaterina Pitiș*, *Zaharie Bârsan*, *Liviu Rebrean*, *Ermil Borcia*, *V. C. Osvadă*, *T. L. Blaga*, *G. Todica*, etc.

Pe timpul de probă apare în 1800—2000 exemplare.

*

III. ȘTIINȚĂ:

„STUDII ȘTIINȚIFICE“

Orăștie. — Anul II.

„*Studii Științifice*“ e publicație începută în 1910, în fascicule trilunare, de *Gavriil Todica*. Apar în Orăștie și Arad (Redacția și administrația în Geoagiu-de-jos). Publică studii de sfera fizicii și chimiei, economiei financiare și astronomiei.

Apare în 500 ex. Abonament 5 cor. pe an.

*

IV. FOI DE SPECIALITATE:

ANUL XXXV.

Cărașeni și împrejurimi ... (21 Septembrie 1911)

Nr. 37

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebesului
APARE DUMINICĂ

„*Foia Diecezană*“ a fost înființată la 1886 sub fericitul Episcop Popazu, ca organ oficios al Eparhiei gr.-or. române dela Caransebeș. Publică articli, studii și știri din domeniul bisericesc și școlar. Politică nu tractează. Apare săptămânal, în 800—1000 ex. Redactor: *Dr. Iosif Olariu*. Prețul 10 cor. anual.

*

Anul XXXV.

Arad, 25 septembrie (8 oct.) 1911

Nr. 37

REDACȚIA
ADM. DIECEZANĂ
BIBLIOTECA DIECEZANĂ
—
ASIGURĂRI DE ASURANȚĂ
—
SOCIETATEA DE ASURANȚĂ
—
SOCIETATEA DE ASURANȚĂ
—
SOCIETATEA DE ASURANȚĂ

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISECEZANĂ ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ

APARE OUAȚĂ DE SĂPTĂMÂNĂ. DUMINICĂ

SPREȘIT
CĂRĂȘENI ȘI ÎMPREJURIMI
—
ARAD ȘI ÎMPREJURIMI
—
—
—
—
—
—
—

„*Biserica și Școala*“ a fost înființată la 1887 în Arad, în zilele Episcopului de pe atunci Ioan Mețianu,

ca organ oficios al Eparchiei gr.-or. române aradane.
Publică studii și articli bisericești, școlari și culturali.
Apare săptăminal. Tiragiu 1000—1200 ex.

Redactor: *Roman R. Ciorogariu*. Prețul 10 cor.

*

Nr. 15. Bfalva—Blaj 1 Octomvrie 1911. Anul XIII

Foaia Scolastică

revistă pedagogică.

Redactor responsabil: *Ioan F. Negruțiu*.

Proprietar-editor: Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceza.

A fost înființată la 1899 ca organ pedagogic, de către profesorii preparandiali din Blaj și ca organ al Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Archidieceza de Blaj. Redactor *I. F. Negruțiu* în colaborare cu profesori și învățători. Apără interesele școlii, dă directive de învățământ, discuții pedagogice științifice, etc.

Apare în 800 exemplare.

*

Anul XIII

Bfalva 20 August 1911

Nr. 24

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic

Organul oficial al „Solidaritătii”, asociațione de institute financiare ca institut

Apare odată pe săptămână.

„*Revista Economică*” s’a înființat ca întâia revistă financiară la noi Români din țările Coroanei ungare și ca organ oficial al băncilor române. S’a scos la 1899 la inițiativa dlui *Dr. Cornel Diaconovich*, care a fost totodată primul ei director și redactor. A apărut

în anii I. și II. ca revistă *lunară*, iar dela 1901 începând, ca *revistă săptămânală* în estensiune de 1 coală cuart. Dela finele lui Octobree 1906 până la 1 Ianuarie 1907 revista a stat sub direcția dlui *Ioan I. Lăpedatu*, iar dela 1 Ianuar 1907 încoace, sub a actualului redactor *Constantin Popp*.

În 1907 a fost pedepsită cu amendă de K 150.— pentru niște articole cu conținut pretins politic.

Tiragiul, la început de 300 exemplare, este de prezent de 700 exemplare. Prețul 12 cor. pe an.

—
*
—

Anul V.

15 Iunie—1 Iulie, 1911.

Nr. 12—13.

REVISTA TEOLOGICĂ

organ pentru știința și viața bisericească.

Abonamente: Pe an 10 cor., pe o jumăt. de an 5 cor. — Pentru România 12 Lei
Un număr 50 fl.

„*Revista Teologică*„ a fost înființată la 1907 de profesorul de teologie dela seminarul gr.-or. român din Sibiiu *Dr. Nicolae Bălan*, în colaborare cu alți profesori și scriitori bisericești, — ca foaie de știință teologică. Publică articli științifici și de istorie bisericească, cuvântări bisericești, revistă și critică literară bisericească, etc. Apare de 2 ori pe lună, în 800—1000 ex. Prețul 10 cor. anual.

—
*
—

VATRA ȘCOLARĂ

Anul I*

Sibiiu, Februarie, 1911.

Nr. 2.

„*Vatra Școlară*“ a fost înființată la 1908 de profesorul de pedagogie *Dr. Petru Șpan* dela seminarul gr.-or. român din Sibiiu, în colaborare cu alți soți pro-

fesori și scriitori pedagogici, ca revistă de specialitate pedagogică, stăruiind pentru introducerea celor mai avansate metode de învățământ în școală română. Publică articli de știință pedagogică, revistă din viața școalei române, lecțiuni model, etc.

Actual redactor, dela moartea lui Dr. Șpan, e *Dr. Vasile Stan*, profesor la același seminar.

E publicațiune lunară. Apare în 600—800. Prețul 8 cor. anual.

*

Anul I

Blaj, 15/28 Februarie 1911

Nr. 4.

CULTURA CREȘTINĂ

APARE, CU ESECPTIA LUNILOR IULIE ȘI
AUGUST. LA 1 ȘI 15 v. A FIECĂREI LUNI.

Abonamente:
Pe un an cor. 10
Pe 6 m. cor. 5.
In străin: fcs. 12.
Numărul 50 bani.

COMITETUL DE REDACTIE.
Dr. Iuan Sâmpăleanu, Ștefan
Roșianu, Dr. Victor Macaveu,
Dr. Alexandru Nicolescu și
Dr. Alexandru Rusu.

Redacția și Admi-
nistrația, -Cultura
Creștină, Blaj -
Balizslava

„*Cultura Creștină*“ a fost înființată în anul 1911, de un grup de scriitori bisericești și profesori de teologie dela seminarul teologic gr.-cat. român din Blaj — ca organ de specialitate bisericesc. Publică articli de știință teologică și istorică bisericească și de cuprins cultural-științific. Stăruie special pentru principiul, ca cultura modernă, dacă e să rămână aievea folositoare omenimii, să nu se depărteze de a fi creștină.

Redactor: *Dr. Alexandru Russu* și un comitet de redacție, din care fac parte: *Dr. I. Sâmpăleanu, Ștefan Roșianu, Dr. Victor Macavei, Dr. Alex. Nicolescu.*

Apare de 2 ori pe lună, în 1000 ex. Prețul 10 cor. anual.

*

V. SOCIALE-CULTURALE:

TRANSILVANIA

REVISTA

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA
POPORULUI ROMÂN

Nr. 1.

Ianuarie—Februarie

1911

„*Transilvania*“ a fost înființată la 1895 ca organ al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, la Sibiu. Printre redactorii ei a avut pe asesorul Zaharie Boiu, prof. Dr. I. Crișanu, apoi pe secretarul *Dr. C. Diaconovich* și azi pe secretarul *Oct. C. Tăslăuanu*. A publicat totdeauna hotărârile mai importante ale conducerii „Asociațiunii“, știri din viața Despărțămintelor și apoi studii științifice, economice, literare. Revista a avut să treacă prin felurite prefaceri în decursul vremii. Într'un timp să intenționa să se facă din „*Transilvania*“ o foaie literară bine organizată, pentru Românii din țările coroanei ungare, dar negăsindu-se arangeamentul de lipsă, nu s'a făcut.

În alt timp, în anii din urmă, revista a fost apoi lipsită de ori-ce parte literară sau științifică, reducându-se la simplă publicare a proceselor verbale a Comitetului și a rapoartelor oficioase.

În anul de față s'a făcut iarăși abatere dela această formă seacă a revistei și să publică în ea felurite studii și articli de interes public, cultural sau economic.

Apare lunar în peste 3000 ex. Prețul 10 coroane anual.

Anul VII. Braşov An 1929 Decembrie 1928. Nr. 41.

DEȘTEPTAREA

ZIAR SOCIAL ȘI ECONOMIC
Apare în București la mare

Redacția: Braşov, Șosea Sucevei nr. 10. Telefon nr. 1007, 1008, 1009.
Administrația: Braşov, Șosea Sucevei nr. 10.
Tipografia: Braşov, Șosea Sucevei nr. 10.

„Deșteptarea“ e foaie locală în Braşov, editura „Librăriei Ciurcu“. Publică numai articli sociali economici și chestii locale. Apare în fiecare săptămână în 5—600 ex.

*

Anul V. Oravița 1929 Iulie 191. Nr. 30.

PROGRESUL

Redacția: Oravița, Șosea Sucevei nr. 10. Telefon nr. 1007, 1008, 1009.
Administrația: Oravița, Șosea Sucevei nr. 10.
Tipografia: Oravița, Șosea Sucevei nr. 10.

„Progresul“ a fost înființat la 1907 de Oravița de George Jianu, cu spriginul cărțurilor din partea locului. E foaie socială economică. Redactor: Ilie Oravițianu. Apare săptămânal, în 1200 ex. Prețul 6 cor. pe an.

*

Anul VII. Făgăraș, noi 14 (27) Iulie 1928. Nr. 29.

OLTEANUL

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ ȘI ECONOMICĂ

Redacția: Făgăraș, Șosea Sucevei nr. 10. Telefon nr. 1007, 1008, 1009.
Administrația: Făgăraș, Șosea Sucevei nr. 10.
Tipografia: Făgăraș, Șosea Sucevei nr. 10.

„Olteanul“ a fost înființat la 1909 ca organ social și cultural al Românilor făgărășeni, de către mai mulți fruntași din partea locului și a tipografiei Constantin Popp. Mai nou stă sub Direcțiunea dlui Dr. I. Șenchea, având de redactori pe dnii George Dobrinu și Nic. Hanzea. Apare săptămânal, în 1000 ex. Prețul 5 coroane anual.

*

Anul II. Timișoara, 20 Septembrie (3 Octombrie) 1911. Nr. 25.

Revista Preoților

Abonamentul: La ea 10 cor. pe an, în 5 rate de câte 2 cor. pe luna. Redacție de un Coștitor de 10 urezi. Prim-redactor: Pr. D. VONIGA. Școala 4. Amplas. în Timișoara. Prețurile de vânzare în afară de țară.

„Revista Preoților“ a fost înființată la 1910 de un grup de preoți gr.-or. români din părțile bănățene, ca organ de apărare a intereselor preoțești. Militează pentru mai multa considerare a preoției de mir, pentru încetarea abuzurilor în actele constituționale a bisericii, etc. Apare în Timișoara. Redactor resp. Preotul David Voniga. Apare de 3 ori pe lună, în 1000—1200 exemplare. Prețul 10 cor. anual.

de

*

Anul II. Caransebeș, Doiniceni, 14 Septembrie (1 Octombrie) 1911. Nr. 25.

Revista a Zorilor Nr. 25 CARANSEBES Săptămânal Nr. 25 Distribuție în toate părțile	<h1>ZORILE</h1> Foaie economică-culturală și socială Apare în fiecare Doiniceni Proprietar editor și redactor responsabil: GEORGE DONNA	ABONAMENTUL în România și în străinătate Pe an 10 cor. Pe 6 luni 6 cor. Pe 3 luni 3 cor. Pe 1 luna 1 cor.
--	--	---

„Zorile“ e foaie de interes local, economică și socială, la Caransebeș, întemeiată în 1910. Redactor: George Donna.

*

Anul II. Hida-Huedin, la 20 Octombrie a 1911. Nr. 15 - 16.

ANUL II Pe an 10 cor. Pe 6 luni 6 cor. Pe 3 luni 3 cor. Pe 1 luna 1 cor. Distribuție în toate părțile	<h1>SFĂTUITORIUL</h1> FOAIE POPORALĂ A DEPARTAMENTULUI HIDA-HUEDIN AL ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURĂ POPORULUI ROMÂN	NR. 15-16 Pe an 10 cor. Pe 6 luni 6 cor. Pe 3 luni 3 cor. Pe 1 luna 1 cor. Distribuție în toate părțile
---	--	---

„Sfătuitoriul“ a fost întemeiat în 1911 de „Dșpărțământul Hida-Huedin al Asociațiunii“ ca

organ cultural economic al aceluia Despărțământ. Redactor: Preotul *Emil D. Măcelar* din Totelec. E organ popular ce ostenește pentru înălțarea morală și materială a poporului din acele părți. Apare de 2 ori pe lună, în 800—1000 ex. E cel dintâi organ înființat de un Despărțământ al Asociațiunii. Prețul 4 cor. pe an.

---

*